

Skulpturlandskap Nordland og Fotefar mot Nords målsetninger VS innfrielse

- Resepsjonen i Lokalbefolkningen

Masteroppgave i kunsthistorie
av
Carina Trulssen

Institutt for filosofi, idéhistorie, kunsthistorie og klassiske språk
Seksjon for kunsthistorie, vår 2011

I. INTRODUKSJON

1. Prosjektet og dets tema	6
1.1 Prosjektet og dets forskningsspørsmål.....	7
1.2 Undersøkelsens gjennomføringsmetode.....	10
1.3 Utvalg av forskningskommuner.....	12
2. Kilder og forskningshistorikk	15
2.1 Kildemateriale/Primærkilder.....	15
2.2 Fotefar mot Nord: Litteratur og forskningshistorie.....	16
2.3 Skulpturlandskap Nordland: Litteratur og forskningshistorie.....	19

II. SKULPTURLANDSKAP NORDLAND OG FOTEFAR MOT NORD

3. Bakgrunn for prosjektene	21
3.1 Nordlands kulturpolitikk.....	21
3.2 Bakgrunn for Skulpturlandskap Nordland.....	23
3.3 Prosjektets målsettinger.....	25
3.4 Bakgrunn for Fotefar mot Nord.....	26
3.5 Prosjektets målsettinger.....	29
4. Oppsummering av forskningsspørsmål	29
5. Rana Kommune	30
5.1 <i>Umbukta Skysstasjon</i> og dets tilstand.....	31
5.2 <i>Havmannen</i>	33
6. Hamarøy kommune	34
6.1 <i>Hamsuns Hamarøy</i> og dets tilstand.....	34
6.2 <i>Stella Maris</i>	35
7. Røst kommune	36
7.1 <i>I Pietro Querinis fotefar</i> og dets tilstand.....	37
7.2 <i>Il Nido</i>	38

III. MEDIARESEPSJON

8. Tilkomstprosessen	39
8.1 Prosjektene som gjenstand i media og for diskusjon.....	40
8.2 Keiserens nye klær, - Hoveddebatten rundt Skulpturlandskap Nordland.....	41
8.3 Fotefar mot Nord. En sammenfattende debatt.....	42
8.4 Mediehistorikk i de enkelte kommunene - en sammenligning.....	44
8.5 <i>Havmannen</i> – prosess og debatt.....	46
8.6 <i>Stella Maris</i> –Prosess og debatt.....	50
8.7 <i>Il Nido</i> –Prosess og debatt.....	52
8.8 Et utvalg av leserinnlegg.....	53
9. Den vanskelige resepsjonen	54

IV. IDENTITET SOM ET MÅLBART FENOMEN

10. Hva er identitet?	58
11. Hvilke type identitet skulle prosjektene fremme?	61
11.1 Problematikken omkring bruk av kunst og kulturminner i identitetsskaping.....	63
12. Kan identitet måles?	65

V. HVA MENER LOKALBEFOLKNINGEN

13. Utvikling av survey –en kort redegjørelse	67
13.1 Som man spør, får man svar.....	67
14. Resultat av spørreundersøkelsen	69
14.1 Undersøkelsens begrensninger.....	70
15. Lokalbefolkningens holdninger til Skulpturlandskap Nordland	70
15.1.Rana.....	70
15.2 Kommentarer fra Ranaværingen.....	74
15.3 Røst.....	75
15.4 Kommentarer fra Røstværingen.....	77
15.5 Hamarøy.....	78
15.6 Kommentarer fra Hamarøyværingen.....	80
16. Lokalbefolkningens holdninger til Fotefar mot Nord	80
16.1 Rana.....	80
16.2 Kommentarer fra Ranaværingen.....	82
16.3 Røst.....	82
16.4 Kommentarer fra Røstværingen.....	83
16.5 Hamarøy.....	83
16.6 Kommentarer fra Hamarøyværingen.....	84
17. Informasjonsinnhenting	84
17.1 skolen.....	84
17.2 Turistnæringen.....	86

VI. DRØFTNING

18. Prosjektens måloppnåelse	90
18.1 I hvilken grad har prosjektene resultert i økt kunnskap?	90
18.2 Har prosjektene hatt innvirkning på reiselivsnæringen?.....	91
18.3 Har prosjektene hatt identitetsskapende effekt?.....	93
18.4 Svar på øvrige faktorer og hypoteser.....	93
19. I hvilken grad har Skulpturlandskap Nordland og Fotefar mot Nord nådd målsettinger rettet mot lokalbefolkningen?	94
19.1 Innvirkende faktorer.....	95
20. Konklusjon	96

Kilder	97
Appendiks	103
Skjemaoversikt over forskningsspørsmål.....	103
Illustrasjoner av monumentene i FmN og SN.....	104
Søylediagram.....	107
Spørreundersøkelse.....	108
Prosenttabeller.....	113

Forord

Høsten 2008, som ny på masterprogrammet i kunsthistorie, befant jeg meg på en benk utenfor Stortinget. Jeg, som mange av mine medstudenter, følte presset da temaet for egen avhandling fremdeles ikke var klart. En eldre kvinne, som viste seg å være nordlending satte seg ved siden av meg og reagerte med entusiasme da jeg selv tilhørte landsdelen. Hun syntes det var svært hyggelig å møte ”kjentfolk” i en by hvor hun regnet innbyggerne for å være like ulike henne selv som innbyggerne fra hvilket som helst annet land. Kvinnen stilte spørsmålet om hvordan det kunne ha seg at jeg hadde forlatt min landsdel, og om jeg ikke var stolt av min nordnorske identitet. Jeg forklarte at som kunststudent hadde hovedstaden stadig ting å by på som var av personlig interesse. Kvinnen rynket på nesen og sa: ”Kunst? Ja æ veit no ikkje ka æ syns om den dærran kunsten. Heime har dæm no brukt titusenvis av krone på å sette et rustent badekar nere i fjæra. Har du hørt på nåkka så tuillat?” Like etter reiste kvinnen seg og gikk videre. Det hun ikke viste var at hun nettopp hadde lagt et masteroppgave tema i fanget på en rådvill student.

Kjære Lena, tusen takk for all hjelp og alle gode råd i forbindelse med min MA. Din kunnskap, din punktlighet og ditt engasjement har virkelig vært uvurderlig. Du gjør avstanden mellom student og professor uvesentlig. Takk for at du er den du er.

Takk til HK og Kristine for lånet av kritiske øyne for korrektur. Takk til Susanne for hjelp og gode råd i forbindelse med statistikk og SPSS.

Takk til Thomas og Sienna som har holdt ut med mitt tidvis dårlige humør etter lange dager på lesesalen. Dere betyr alt for meg.

I. INTRODUKSJON

1. Prosjektet og dets tema

Fotefar mot nord og Skulpturlandskap Nordland er to offentlig finansierte prosjekter, hvor førstnevnte er et formidlings- og tilretteleggingsprosjekt av kulturminner og det andre et samtidsskulptur-prosjekt.

Fotefar mot Nord, heretter omtalt som FmN, ble gjennom samarbeid med Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Namdalen, gjennomført i de 4 nordligste fylkeskommunene, hvor til sammen 103 kommuner inngikk i prosjektet. Hver kommune valgte et kulturminne som ble tilrettelagt for besøk. Det er satt opp informasjonsskilt og utgitt faghefter på opptil 4 forskjellige språk for hvert enkelt av disse kulturminnene. Hoveddelen av prosjektet ble gjennomført på 1990-tallet.

Skulpturlandskap Nordland heretter forkortet til SN, ble bygget i perioden 1992-98. Prosjektet ble vedtatt juni 1992 i Fylkestinget i Nordland, med 33 stemmer for og 20 imot. Arbeidet tok til under ledelse av Nordland Fylkeskommune, hvor hver kommune fikk tildelt en kunstner plukket ut av en jury. De utvalgte kunstnerne var samtidskunstnere både av nasjonal og internasjonal karakter. Skulpturene er plassert i landskapet i 32 av fylkets kommuner, i tillegg til en skulptur i Troms. FmN-prosjektet representerer de 4 nordligste fylkene, mens SN representerer Nordland fylke alene. Med sitt store geografiske omfang er prosjektene i Norsk sammenheng de største i henhold til satsningen på kulturminner og samtids-skulpturkunst. FmN betegnes som ”verdens største friluftsmuseum”, mens SN betegnes som verdens største utendørs galleri”.¹

Begge prosjektene hadde klare føringer og målsettinger, og selv om de har forskjellige satsningsområder og av den grunn kan oppleves som usammenlignbare, er de samkjørte i flere av målsetningene som lå til grunn for prosjektene. Det de utvilsomt har til felles er et samlet fokus om å nå ut til folket. FmNs kulturminner skulle eksempelvis betraktes som en ressurs for lokalbefolkning og tilreisende, hvor kunnskap om kulturminnene skulle nå flere enn fagfolk og spesielt interesserte. Dette skulle igjen bidra

¹ Betegnelsene ” verdens største friluftsmuseum” og ”verdens største utendørs galleri” går igjen i flere artikler. Begrunnelsen er at SN måler en grunnflate på 40.000 kvadratkilometerer, mens FmN-prosjektet går over tre fylker. Betegnelsen blir bl.a. brukt i Laura Andreassen artikkel: ”Verdens største friluftsmuseum: Fotefar mot Nord ”i *Ottar* nr. 3, (Tromsø museum, universitetet i Tromsø: 1997).

til økt motivasjon for vern av kulturminner.² I likhet med FmN er også SN rettet mot det lokale øyet, hvor prosjektet skulle ”virke identitetsskapende og utvikles på en slik måte at det hadde forankring i landsdelen”.³ I likhet med FmN ble det også satset på et læringsutbytte hvor prosjektet skulle gi økt forståelse for samtidskunsten. Begge prosjektene hadde et klart fokus på reiselivsnæringen, hvor en håpet de skulle øke turismen og antall tilreisende til kommunene og landsdelen. Videre skulle SN bidra til å plassere Nord-Norge på kartet, også i en internasjonal sammenheng.⁴

1.1 Prosjektet og dets forskningsspørsmål

I denne MA oppgaven har jeg ønsket å se nærmere på prosjektenes tilblivelsesprosess og resepsjon i lokalsamfunnet. De overordnede spørsmålene jeg stiller handler om hvordan prosjektene har blitt mottatt i lokalbefolkningen, samt hvilke faktorer som kan forklare eventuelle forskjeller i resepsjonen, prosjektene og kommunene imellom.

Gjennomføringen av begge prosjektene resulterte i debatt, hvor især SN ble gjenstand for en voldsom mediedebatt. Ved SNs hjemmesider ligger en mediedatabase som inneholder over 3000 avisutklipp og notiser om prosjektet. Artikkene i databasen varierer mellom fagartikler og leserinnlegg, og gir en pekepinn på holdninger og meninger omkring prosjektet. Det som kanskje ikke er uventet, men fremdeles interessant, er overvekten av diskusjon omkring pengebruk og undervekt av diskusjon omkring selve skulpturen. Bruk av offentlige midler ser ut til å engasjere, da det blir sett på som prioritering av felleskassens penger. Prioriteres penger til en ting, må en annen være uten.

Debatten var heller ikke fraværende rundt gjennomføringen av FmN, men størrelsesmessig kan den ikke sammenlignes med debatten omkring SN. Det finnes ikke et eget mediearkiv i tilknytning til FmN-prosjektet, og mediehistorikken har dermed ikke samme oversiktighet som SN. Ut fra de artiklene og leserinnleggene jeg har klart å oppspore speiler debatten og kritikken seg i stor grad rundt boka *Fotefar mot nord* av

² Andreassen, ”Verdens største friluftsmuseum”, 5.

³ *Forprosjekt, Skulpturlandskap Nordland*. (Bodø: Nordland fylkeskommune, april 1990), 5

⁴ *Forprosjekt, Skulpturlandskap Nordland*. 5

Ottar Grepstad og Kirsti Mathilde fra 2004. Boka skulle stå som en slags krone på verket, og inneholder en samling av de totalt 103 kulturminnene tilhørende prosjektet, samt et øvrig utvalg av kulturminner fra de respektive kommunene. Kritikken bunner hovedsakelig i at forfatterne som har fått i oppgave å skrive nordnorsk kulturhistorie selv ikke tilhører landsdelen, og dermed ikke regnes som kvalifiserte. I motsetning til gjennomføringstiden av SN, hvor det ble skreket ut om feilprioritering av skattepenger og keiserens nye klær, var en slik økonomisk diskusjon fraværende for FmN-prosjektet.

På grunnlag av motstanden og kritikken særlig det førstnevnte prosjektet møtte, er det naturlig å stille spørsmål ved hvor vellykket det har vært som formidlingsprosjekt. Når det brukes av fellesskassens midler, må det ligge i målsettingene at dette skal komme fellesskapet til gode, altså at formidlingen må nå flere lag enn kunstkjennere. Begrepet samtidskunst bryter med tradisjonell kunst, og det krever implisitt en nyskapning og videre en oppdatert resepsjon. Kan et samtidskunstprosjekt dermed få et formidlingsproblem når det gjennomføres på steder uten særlig kunsttradisjon?

Et annet spørsmål er hvorvidt FmN i mangel på lignende debatt var mindre kontroversielt og mer velkomment i lokalsamfunnene. Kulturminner viser vår egen historie, den er kjent for oss og lar oss se og oppleve med vår ”tradisjonelle” resepsjon. Når det gjelder resepsjon blir dermed utgangspunktet for de to prosjektene kontrastfylte.

Hensikten med min undersøkelse er altså å finne svar på hvorvidt målsettingene for prosjektene er nådd. Hovedproblemstillingen står som følger: *I hvilken grad har prosjektene Skulpturlandskap Nordland og Fotefar mot nord nådd de satte målsettingene rettet mot lokalbefolkningen?* På spørsmålet ”Hvem er skulpturlandskapet for?” svarte Aaslaug Vaa, prosjektleder for både SN og FmN eksplisitt ”for de som bor der”,⁵ og det er dermed først og fremst lokalbefolkningens stemme som blir tatt hensyn til i søken av svar på problemstillingen.

Videre søker jeg svar på følgende delspørsmål: *I hvilken grad har prosjektene oppnådd formidlingsaspektet? I hvilken grad har prosjektene virket identitetsskapende? og I hvilken grad har prosjektene hatt innvirkning på reiselivsnæringen?* Første og andre delspørsmål går direkte på lokalbefolkningens resepsjon og læringsutbytte fra

⁵*Betrakterens øye: Skulpturlandskap Nordland*, Dokumentarfilm (Sortland: Ramåelys AS og Videoest Srl, Trieste, 2006).

prosjektene. Her håper jeg å finne svar på om prosjektene faktisk har resultert i økt forståelse for samtidskunst, kulturminner og videre vern av disse. På hvilken måte har dette i så fall skjedd: Brukes prosjektene som eksempel i undervisning i skolen i tillegg til å være attraksjoner en kan besøke? Er det videre mulig at prosjektene har virket identitetsskapende, og finnes det i så fall noen forskjell i utfallet på mellom de to prosjektene? Det kan med letthet tenkes at et kulturminne som er et minne nettopp om vår historie og identitet vil ha større identitetsskapende verdi enn en samtidsskulptur. Et annet spørsmål er om identitet i det hele tatt kan stå som et målbart fenomen.

Det siste delspørsmålet om turisme kan tilsynelatende gå ut over lokalbefolkningens holdninger til prosjektene, men kan det være at kommersielle hensyn har gitt en bedre mottakelse enn den kunstneriske/kulturelle opplevelsen, og fører skulpturen/kulturminnet til økt turisme? Er det eksempelvis en sammenheng mellom kommersiell verdi og smaksdom? I flere kommuner var det et stort fokus på markedsverdi for i det hele tatt å si ja til deltagelse i prosjektene. Hvis prosjektene har virket positivt på kommunenes markedsverdi, er dette også en faktor som kan brukes for å analysere folkets oppfatning. Om prosjektene har vært vellykkede, skapt turisme og dermed bidratt økonomisk til kommunen, er det også tenkelig at folket får en positiv innstilling til prosjektene, uavhengig av hva de mente før prosjektrealiseringen. Her gjelder igjen prinsippet om at bruk fra felleskassens midler må komme fellesskapet til gode.

Andre faktorer som tas i betraktning i resepsjonsanalysen er geografiske faktorer og plassering av skulpturen, samt kunstnerens nasjonalitet og kommunenes medbestemmelsesfaktor. Har geografiske faktorer som by kontra bygd, noe å si for resepsjonen og i hvilken grad har plassering av skulptur hatt innvirkning? Er det for eksempel en fordel at skulpturen er synlig i hverdagen eller ikke? Med tanke på identitetsspørsmålet, kan kunstnerens nasjonalitet også være verdt å ta med i betraktningen. En siste faktor er prosjektene som såkalte demokratiske kulturprosjekter, i hvilken grad har kommunens medbestemmelsesfaktor hatt noe å si for resepsjonen?

Vedlagt skjema ”Skjemaoversikt over forskningsspørsmål” i appendiks gir en systematisk oversikt av oppgavens problemstilling, spørsmål og delspørsmål.

Avslutningsvis vil følgende hypotese bli testet ut: *FmN har med sine kulturminner større identitetsskapende effekt enn hva SN med sine samtidsskulpturer.* Gjennom oppgaven vil hypotesen beholdes eller forkastes.

1.2 Undersøkelsens gjennomføringsmetode

Min videre undersøkelse vil kartlegge holdningene til de ulike posisjonene gjennom en casestudie av SN og FmN, hvor prosjektene deretter vil stå til sammenligning.⁶ Min case vil bestå både av kvantitative og kvalitative data. Det empiriske materialet vil bli hentet fra:

- 1) Analyse av medieoppslag
- 2) En kvantitativ spørreundersøkelse utført i lokalbefolkningen, og
- 3) Informasjonsinnhenting fra skole og turistnæringen.

Under Analysen fra medieoppslagene vil også prosjektenes tilkomstprosess løftes frem. Denne delen er en undersøkelse om prosjektene i fortid, mens resultatet av spørreundersøkelsen, samt informasjonsinnhenting fra skole og turistbyrå er en undersøkelse i nåtid.

I spørreundersøkelsen er det lokalbefolkningens subjektive meninger som måles. Undersøkelsen er ment å gi svar på lokalbefolkningens syn/forventninger til skulptur og kulturminner, til FmN og SN og kommunens spesifikke skulptur og kulturminne. Den skal videre gi svar på om det har forekommet en holdningsendring fra realiseringen av prosjektene frem til i dag, samt om prosjektene har gitt noen form for læringseffekt om kulturminner og samtidskunst. I tillegg vil undersøkelsen kartlegge de utvalgte respondentenes kulturelle profil. Med profil mener jeg her en beskrivelse av kulturell kapital. Sosiologen Pierre Bourdieus har satt kriterier for å rangere dette på franske forhold, og meningsmålingsbyråene Markeds- og medieinstituttet, samt Norsk Gallup har på basis av Bourdieu, laget kriterier for norske profiler. I tillegg til delen som omhandler FmN og SN, vil også delen som kartlegger respondentens kulturelle profil inngå i

⁶ En enkel definisjon av begrepet case er at en eller flere analyseenheter står som gjenstand for en intensiv undersøkelse. En casestudie kan spenne fra rene kvalitative studier til studier der det også brukes kvantitative, statistiske data. Kristen Ringdal, *Enheter og mangfold, samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*, 2 utgave, (Bergen: Fagbokforlaget 2009), 149.

spørreskjemaet. Denne vil videre sees i sammenheng med deres øvrige holdninger omkring kulturminnene og skulpturene.

Bourdieu's tenkning og teoretiske standpunkt beror på den estetiske opplevelse og erfaring som et sosialt betinget fenomen, avhengig av aktørens økonomiske og kulturelle kapital. I boka *Distinksjoner* hevder han bla.at "kunstverket blir interessant bare for den som kjenner koden den er kodet for".⁷ I En studie som denne, hvor lokalbefolkningens respons på SN og FmN måles, ville det være nærliggende å bruke Bourdieus modell for klassebasert kultur- og smakspreferanser som teoretisk fundament. Som jeg ser det ville likevel en slik krevende teoribygging forutsette langt større arbeidsinnsats når det kommer til innsamling og kartlegging av det empiriske underlaget for analysene, enn hva jeg har sett som mulig innenfor rammene av denne MA-oppgaven. Jeg har derfor valgt ikke å bruke Bourdieu som utgangspunkt i arbeidet. Utgangspunktet for tolkningen av spørreundersøkelsens resultat i henhold til forståelsen av identitet har jeg isteden hentet fra bl.a. Thomas Hylland Eriksens artikkel "Identitet" i boka *Flerkulturell forståelse*. (2007). Hylland Eriksen mener det er problematisk å snakke om en type identitet, da det er mange fasetter som er med på å skape en persons identitet. Da han ser på identitet som relasjonelt, vil en person eksempelvis også inneha flere identiteter samtidig. Litteraturen omkring identitet kommer jeg tilbake til i kapittel IV.

Utarbeidelsen av enkeltspørsmål og spørreundersøkelsen i sin helhet er basert på litteratur av Kristen Ringdal, professor ved institutt for sosiologi og statsvitenskaps bok, *Enhet og mangfold: Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. I samband med at jeg høstsemesteret 2009 tok emnet SOS 1120, kvantitativ metode, konsulterte jeg med emnets lærer dr.philos. Christian Poppe angående spørreundersøkelsens oppbygging og gjennomføring. Spørreundersøkelsen ble totalt sendt ut i 600 eksemplarer, hvor svarfrekvensen var på 133 eksemplarer.

Den andre delen av undersøkelsen består av en analyse av medieoppslag både om FmN og SN i utvalgte kommuner. Tekstanalysen vil gi en oversikt over forholdet mellom negativ, nøytral og positiv omtale omkring de utvalgte delprosjektene. Kildene vil være presseoppslag fra aviser, nyansert mellom ulike typer oppslag, både fra lederartikler,

⁷ Pierre Bourdieu, *Distinksjoner: En sosiologisk kritikk av dømmekraften*, (Oslo: Pax Forlag AS, 1995), 50.

reportasjer, anmeldelser, kritikker og leserinnlegg. Presseoppslagene vil for FmNs del i hovedsak hentes fra noen av landsdelens største aviser som *Nordlys*, *Bladet Tromsø* og *Avisa Nordland*. For SNs del er de i størst grad hentet fra mindre lokalaviser med tilknytning til den enkelte kommune. Disse er i hovedsak *Rana Blad*, *Nordlandsposten*, *Lofotposten* og *Fremover*. For SNs del vil Undersøkelsen ta utgangspunkt i rundt 250 medieoppslag, mens for FmN rundt 50. Kildene er lett tilgjengelige da Fylkeskontoret i Nordland har et nærmest komplett pressearkiv, og avisene har egne arkiver.

Den tredje og siste delen av undersøkelsen vil ta utgangspunkt i informasjon hentet fra skole og turistnæringen i mine forskningskommuner. Gjennom undersøkelsen ønsket jeg opprinnelig å finne prosjektenes innvirkning på turismen, samt gi en kartlegging av hvorvidt prosjektene stod som gjenstand og eksempel for læring i skolen. På grunnlag av lav svarfrekvens ble dessverre denne delen noe ufullstendig.

I bearbeidelsen og analysen av spørreundersøkelsen har jeg tatt i bruk statistikkprogrammet SPSS, *Statistical Package for the social Sciences*. Dette er den mest brukte programpakken i samfunnsvitenskapene. Den statistiske kvantitative informasjonen vil bli sett i lys av den kvalitative, og vil gi et grunnlag for å svare på forskningsspørsmålet.

1.3 Utvalg av forskningskommuner

SN og FmN inneholder til sammen 136 delprosjekter, hvorav 66 ligger i Nordland. Dette er et omfang langt større en hva en MA kan romme, og det har dermed vært nødvendig å gjøre et utvalg.

I boka *Building Theories from Case-Study Research* (1979) legger K. M. Eisenhardt frem en modell for en systematisk oversikt over trinn i en casestudie. Eisenhardt presiserer at casestudien skal lage et utvalg som er teoretisk begrunnet, ikke tilfeldig.⁸ Bakgrunnen for mitt utvalg er at det belyser faktorer som kan ha noe å si med tanke på min egen problemstilling, egne forskningsspørsmål og delspørsmål. På grunnlag av dette har jeg gjort et utvalg basert på det jeg innledningsvis omtalte som ”faktorer tatt i betraktning i resepsjonsanalysen”.

⁸ K.M, Eisenhardt, *Building Theories from Case-Study Research*, (u.s: Academy of Management review, 1979), 533.

Jeg har valgt å bruke tre forskjellige kommuner i Nordland fylke: Rana, Røst og Hamarøy. Utvalget er betinga av følgende faktorer: Kommunens størrelse i innbyggertall, skulpturens plassering, utenlandsk eller norsk kunstner, immaterielle eller materielle kulturminner og kommersiell verdi.

I den første faktoren, som er forskjellen mellom kommunenes størrelse, fra by til landkommune, har jeg sett på kommunenes innbyggertall. Rana med litt i overkant av 25000 innbyggere holder et forholdsvis høyt innbyggertall, Hamarøy med sine 2000 innbyggere havner som mellomstor kommune og Røst med sine 660 innbyggere er blant landets minste kommuner.

Neste utvalgsstrategi baserer seg på skulpturens lokalitet: Er den plassert i et tettsted eller avsides i landskapet. For SNs vedkommende er plasseringen av skulpturene ulik i de respektive kommunene. I Rana står engelske Antony Gormleys *Havmannen*, som en av de få skulpturene i prosjektet godt synlig fra sentrum på Mo, mens på Hamarøy ligger Norske Steinar Christensens *Stella Maris* utenfor umiddelbar beskuelse med sin plassering nede i flomålet. Når det gjelder Røst er skulpturen *Il Nido*, av italienske Luciano Fabro, plassert for seg selv ute på en øy ubebodd av mennesker. For kulturminnenes del er de ikke ”plassert” i samme grad som skulpturene. Minnene hadde allerede sin lokalitet, men de er nå tilrettelagt på deres opprinnelige beliggenhet. På grunnlag av dette, anser jeg ikke kulturminnenes lokalitet som viktig i kartleggingen av folks holdninger omkring det, og den er dermed ikke lagt vekt på i utvelgelsen.

Den tredje strategien baserer seg på et utvalg hvor både norsk og utenlandsk kunstner representeres, og den fjerde på immaterielle og materielle kulturminner. Delprosjektene til FmN er for Ranas del *Umbukta skysstasjon*, for Hamarøys del *Hamsuns Hamarøy* og for Røsts del *I Pietro Querinis fotefar*. Disse kulturminnene fremstår som forskjellige. Mens *I Pietro Querinis fotefar* er et immaterielt kulturminne, da det baserer seg på en hendelse, er *Umbukta skysstasjon* både materiell i form av fysisk bebyggelse, men også immateriell i form av de omkringliggende fjelltraktene som også er en del av kulturminnet. *Hamsuns Hamarøy* er på samme måte en kombinasjon av både det materielle og immaterielle, da barndomshjemmet hans og Hamsun-museet, sammen

med hans generelle ferd på Hamarøy, er valgt ut som minner i FmN. De tre kulturminnene er ment å fremme det som er karakteristisk for den enkelte kommunen.

Den femte utvalgsstrategien er betinga på tilsynelatende kommersiell verdi. Med tilsynelatende mener jeg med ”gjenstand til å tro”, altså ikke basert på fakta eller forskning. Rana kommune har i etterkant av SNs realisering, helt siden 1996, arrangert ”Havmandager”, en festival som på grunn av sin suksess er blitt en årlig tradisjon. I løpet av samme året som havmandagene ble introdusert begynte også reiselivsaktørene å bruke *Havmannen* som logo for Rana kommune.⁹ Med dette kan det tilsynelatende virke som om *Havmannen* har hatt kommersiell verdi. Hamarøy på sin side, med sitt kulturminne *Hamsuns Hamarøy* har et minne i form av en nasjonal og internasjonal kjent forfatters liv og røre. På den måten får ikke bare kulturminnet betydning på det lokale plan, slik som kanskje Ranas og Røst kulturminne får, men også på det nasjonale og internasjonale plan. Det arrangeres videre årlige Hamsun dager, og det nye Hamsunsenteret ble åpnet i 2009.

For utsendelsen av spørreundersøkelsen er det gjort en enkel tilfeldig trekning fra hver av de tre kommunene.¹⁰ Det tilfeldige utvalget er godkjent av skattedirektoratet og utført og levert av EDB. Forutsetningene for utlevering var at adressene blir brukt til overnevnte forskningsprosjekt alene, samt at egen veileder Lena Liepe, professor i kunsthistorie, står ansvarlig for undersøkelsen. Utvalget består av 300 registrert bosatt i Rana Kommune, 200 registrert bosatt i Hamarøy kommune og 100 bosatt i Røst Kommune. Avgjørelsen om utvalgets størrelse er tatt på grunnlag av økonomiske rammer og på grunnlag av hjelp og råd fra Christian Poppe.

⁹ Polarsirkelen reiselivsmagasin, sammen med Rana handelsstandsforening brukte begge *Havmannen* som forsideillustrasjon for sine brosjyrer.

¹⁰ Forkortet ETT. Prinsippet for ETT, er å la befolkningen bestå av N enheter, og fra denne skal et utvalg på n enheter trekkes. Det vil si at hver enhet i populasjonen har lik sannsynlighet (n/N) til å komme med i utvalget. Jeg har valgt denne utvalgsmetoden ettersom all beskrivelse av statistisk generalisering i elementære statistikkbøker så vel for de fleste rutineene i SPSS og lignende dataprogrammer, forutsetter ETT. (Ringdal, *Enhet og mangfold*, 187).

2. Kilder og forskningshistorikk

2.1 Kildemateriale/primærkilder

Mine primærkilder vil hovedsakelig være den informasjonen jeg leser ut fra avisarkivene, fra spørreundersøkelsen og fra øvrig informasjonsinnhenting fra turistnæring og skole. Forprosjektet for SN står sentralt, det beskriver prosjektets struktur, hensikter og målsettinger. Forprosjektet er tilgjengelig i fylkesarkivet i Bodø. Tilsvarende forprosjekt eksisterer ikke i FmNs tilfelle, og informasjonen om prosjektet er mer spredt. Jeg har her måtte tatt utgangspunkt i et mer fragmentert materiale tilsendt fra arkivet i Bodø, fra litteratur som omtaler prosjektet og fra *Fotefar mot Nord* boka.

Annen litteratur som i stor grad er relevant for egen oppgave, er Øystein Cruikshanks påbegynte doktorgrad *Makt, definisjonsmakt og smak: En undersøkelse av formidlingen av Skulpturlandskap Nordland*. Avhandlingen ble aldri ferdig, da Cruikshank i 2006 omkom i en bilulykke. For å få publisert deler av arbeidet hans, ble boka *Kunst, engasjement og frosne tær*, redigert av Liv Merete Nilsen, Kari Doseth Opstad og Ragnar Norum gitt ut i 2006.

Selv om Cruikshanks forskning ikke inngår som primærkilde i min oppgave ønsker jeg å gi en kort beskrivelse av hans arbeid, siden hans forskningsspørsmål har store likheter med mitt eget. Cruikshank ønsket å undersøke hvorvidt målsettingene for skulpturlandskapet var nådd, om det i det hele tatt var mulig og nå dem, samt hvilke hindre som eventuelt lå i veien for å nå dem. Han ønsket å rette søkelys mot prosjektets formidling og mottakelse i lokalbefolkningen, og gjorde dette gjennom å studere hendelsesforløpet og innbyggernes mottakelse av skulpturene i Bø, Gildeskål og Rana kommune. Utvalget av kommunene baserte seg på hvilke som tilsynelatende har fremstått som mest positive og negative.

Cruikshanks medieanalyse fra de lokale avisene viser at innleggene som ble skrevet omkring SN også hadde innflytelse på den mottakelse skulpturene fikk i lokalbefolkningen. Han drøftet videre hvordan de lokalavisenes redaksjoner lot seg påvirke av større aviser. Etter at Harald Flor i Dagbladet skrev en positiv anmeldelse av skulpturen *Den glømda Staden* i Gildeskål, forsvant også misnøyeytringene mot

skulpturen fra lokalavisens spalter. Dette var et av Cruikshanks hovedfunn.¹¹ For å studere lokalbefolkningens holdninger til skulpturene sendte Cruikshank ut en spørreundersøkelse til de utvalgte kommunene. Undersøkelsen har store likhetstrekk med min egen undersøkelse, men den ble ikke ferdig analysert før Cruikshanks død, og de ferdige utfylte skjemaene har ved en feil forsvunnet under opprydding ved Høgskolen i Tromsø. I tillegg til den utgitte minneboka, har jeg av Høgskolen i Tromsø fått låne Cruikshanks egne notater og arbeid omkring hans upubliserte doktorgrad.

2.2 Fotefar mot Nord: Litteratur og forskningshistorie

Når det gjelder prosjektet i sin helhet er den allerede nevnte boka *Fotefar mot nord*, gitt ut som en oppsummering på alle kulturminnene som inngår i prosjektet. Dette var opprinnelig ment som en veibok, og selv om bokas størrelse og vekt på 5 kg, gjør den noe oppraktisk å ta med på landeveien, er den utstyrt med veikart til de ulike kulturminnene. Boka går gjennom hvert av prosjektets 103 kommuner med en rik beskrivelse og informasjonsdel om hvert enkelt kulturminne. I tillegg til beskrivelse av FmN-minnene finnes det også et utvalg av øvrige kulturminner utenom prosjektet. Når det kommer til prosjektprosesser og avgjørelser har den lite informasjon, men som oppslagsverk for hvert enkelt kulturminne fungerer den fint. Boka er skrevet og utgitt som en avsluttende del på FmN prosjektet, men vil ikke inngå i empirien omkring forskningsspørsmålet. Den vil brukes utelukkende som kilde.

Prosjektet har også egne informasjonshefter for hvert delprosjekt, disse kan en få tak i hos den enkelte kommune, samt hos enkelte reiselivsaktører. Innholdet i heftene er i stor grad det samme som i hovedboka, men her presenteres det enkelte kulturminnet isolert.

Forskningsmessig er det skrevet en mastergrads og en hovedfagsavhandling i arkeologi om prosjektet. Den første, *Formidling og kulturminnevern: En studie av fire prosjekter i Andøy kommune* (2006) av Birgit Lund, er som tittelen tilsier nettopp en studie av fire prosjekter i Andøy kommune. Hovedproblemstillingen i Lunds avhandling er hvorvidt forholdet mellom formidling og vern av kulturminner og kulturmiljø kan sies

¹¹ Liv Merethe Nielsen, *Til minne om Øystein Cruikshank: Kunst, engasjement og frosne tær*, med bidrag av Kari Opstad og Ragnar Norum, (Tromsø: Eureka forlag, 2006), 17.

å være et dilemma, eller to sider av samme sak. Lund har gjennom intervjuer prøvd å finne frem til både de lokales meninger og holdninger rundt kulturminnene, men også meningene til de som har jobbet med formidlingen av de samme minnene. Selv om hun påpeker at tilretteleggingen av kulturminnene ikke er optimal, registrerer hun at formidling skaper positiv effekt og synes å styrke vernet av kulturminnene og kulturmiljøene. Avslutningsvis konkluderer hun med at lokal forankring er viktig for at engasjement og ansvarliggjøring kan skapes, og at formidling og vern kan sies å være to sider av samme sak.

Hovedfagsoppgaven *På sporet av de nordnorske fotefar: En studie av kulturminneprosjektet Fotefar mot nord* (2004) av Julie Sæther er en studie av kulturminneprosjektet, samt et utvalg av 12 av de tilhørende kulturminnene. Temaet for oppgaven er hvorvidt presentasjoner av fortid og kulturminner skaper mening, og hennes overordnede forskningsspørsmål er: ”Hvilken mening formidler Fotefar mot nord-prosjektet?”.¹² I oppgaven ser Sæther også nærmere på avisdebatten tilknyttet FmN, hvor hun etterlyser en debatt som går på selve kulturminnene fremfor debatten om hvem som skal skrive historie eller ikke.

I artikkelen ”Fotefar mot nord. Kulturminnevernets fotfeste i folkets røtter?” sammenligner Marit Hauan FmN-stiene i Kabelvåg og på Skattøra. Hauan anser hele prosjektet for å være sluttprodukt-orientert,¹³ og mener at tiltaket ble igangsatt av kulturminnevernets elite representert ved fylkeskonservatorene i de tre nordligste fylkeskommunene. Prosjektet åpnet opp for at kommunene selv kunne foreslå områder og kulturminner, men disse ønskene ble ikke alltid oppfylt i praksis, siden utvalget måtte passe inn i en helhetlig kulturhistorie.¹⁴ Hauan sammenligner videre prosjektet som ”en godt bevart hemmelighet, de [heftene] selger ikke, samler kun støv på kommunale lagre, ifølge både fylkeskulturvernleder i Troms og representanter fra museer og kulturkontorer i landsdelen”.¹⁵

¹² Julie T. Sæther, *På sporet av de nordnorske fotefar: En studie av kulturminneprosjektet Fotefar mot nord*, hovedfagsoppgave i arkeologi, (Universitetet i Tromsø, 2004) 1.

¹³ Marit Hauan, ”Fotefar mot nord: Kulturminnevernets fotfeste i folkets røtter?” I *Historien in på livet: Diskussjoner om kulturarv og minnespolitikk*, red. av, Eriksen, A, J. Garnert & T. Selberg, (Lund: Nordic Academic Press, 2002), 130.

¹⁴ Hauan, ”Fotefar mot nord”, 130.

¹⁵ Ibid, 140.

I sin PhD i arkeologi, *Brytninger mellom lokal og akademisk kulturminnekunnskap: En analyse av fortidsforestillinger i Nord-Troms og Lofoten* (2003) stiller Gørill Nilsens seg bak deler av Hauans påstander, blant annet problematikken i de tilfellene hvor det hersket uenighet mellom kommune og fylkeskommune rundt utvelgelsen av det enkelte kulturminnet. Hun sier seg videre enig i at kulturstiene på Skattøra neppe kommer til å bli noen turistmagnet, men mener Hauan drar betraktningen for langt¹⁶. Selv om Nilsen ikke mener FmN prosjektet har vært en suksess på alle områder, berømmer hun det for forsøket med å bringe ut kunnskap om kulturminner. Nilsen mener hvis folk blir kjent med kulturminner, og deres betydning dermed blir kjent, vil også sjansen for ødeleggelse reduseres.¹⁷ Overordnet handler Nilsens PhD om skillet mellom de lokale og akademiske forhistoriene, hvor den vitenskapelige skrivemåten ble mer rendyrket idet flere utdannet seg til arkeologer. Denne utviklingen har ifølge Nilsen påvirket kulturminnelovverket og forvaltningen av dette. Samtidig viser avhandlingen at personer uten fagutdanning ikke er uten innflytelse på forvaltningen siden politiske rammeverk har praktiske konsekvenser for lovverket og utøvelse av vern. Nilsen konkluderer med at denne utviklingen, kombinert med et voksende byråkrati og manglende ressurser, har resultert i en større avstand mellom forskning og forvaltning til samfunnet rundt.

Med tanke på mitt eget prosjekt ser jeg både Lund, Hauan og Nilsens forskning som interessant, da de på forskjellige måter tester FmNs målsettinger. Både Lund og Nilsen har i ulik grad tatt utgangspunkt i lokalbefolkningen, hvor intervjuet har stått som delmetode, og begge er kommet frem til at formidling fremmer kulturminnevernet. Deres funn anknytter til mitt eget delspørsmål: *I hvilken grad har prosjektene oppnådd formidlingsaspektet? Og har formidlingen resultert i økt kunnskap om kulturminner og vern av disse?* Deres metodevalg har også likheter med eget metodevalg, og det blir dermed interessant å se om min forskning vil gi lignende resultater. Når det gjelder Sæthers gjennomgang av mediedebatt, er også denne interessant for eget vedkommende.

¹⁶ Gørill Nilsen, *Brytninger mellom lokal og akademisk kulturminnekunnskap: En analyse av fortidsforestillinger i Nord-Troms og Lofoten*, Dr.artes-avhandling, (Universitetet i Tromsø, 2003), 344.

¹⁷ Nilsen, *Brytninger mellom lokal og akademisk kulturminnekunnskap*, 344.

2.3 Skulpturlandskap Nordland: Litteratur og forskningshistorie

Når det gjelder SN har Maaretta Jaukkuri, kurator for prosjektet, skrevet en bok hvor hvert enkelt kunstverk og kunstner representeres. I tillegg inneholder den artikler og uttalelser fra lokalbefolkningen. Sistnevnte er hentet fra det nevnte mediearkivet. Boka kan på mange måter sammenlignes med FmN-boka, og fungerer som et oppslagsverk. Noen veibok er den imidlertid ikke, men det finnes en mindre softback-utgave av boka, og denne er utstyrt med enkle kart som skal vise vei til skulpturene.

Det er skrevet en mastergradsavhandling, *Skulpturlandskap Nordland- Stedspesifikk Kunst? En analyse av utvalgte skulpturer* (2006) hvor Mari Indregard, diskuterer om skulpturene kan sies å være stedsspesifikke, og om de dermed oppfyller målsettingen om å være "site-construction" skulpturer. I forprosjektet til Nordland fylkeskommune blir begrepet definert på følgende måte:

Ideen om skulptur som 'site-construction', direkte oversatt 'plass konstruksjon', er et konsept som utviklet seg i 70-årene. Begrepet innebærer at skulpturen skal forholde seg til det spesifikke miljøet den blir plassert i, den blir en del av omgivelsene.

Det er videre skrevet ytterligere tre masteroppgaver i kunsthistorie og en rapport i massekommunikasjon om prosjektet. Den ene, *Kunst, natur og betrakter: En undersøkelse av Inghild Karlsens skulptur, Etterbilder* (2000), av Randi E. Godø, er en undersøkelse av Øksnes kommunes skulpturbidrag, *Etterbilder*. Den andre, *Postmodernisme og naturromantiske ideer: En analyse av fire utvalgte verk i Skulpturlandskap Nordland* (2002), av Kari Lydersen, er en analyse av fire utvalgte verk i SN. Den tredje, *Hode på Eggum: Hendelse, minne, refleksjon* (1998), av Aaslaug Vaa, er en analyse av skulpturen *Hodet* som står i Vestvågøy kommune. Forfatterne har tradisjonelle, om en ser det i kunstteoretisk lys, tilnærminger til skulpturene i oppgavene sine, hvor verkanalyse, beskrivelse og tolkning står sentralt.

I rapporten i massekommunikasjon, *Det demokratiske kulturprosjekt: En lesning av Skulpturlandskap Nordland som kulturell formidlingsprosess* (1996), definerer Mathilde K. Holm prosjektet som demokratisk. Med dette mener hun at prosjektet hadde

som målsetting å nå hele Nordlands befolkning. Innledningsvis spør hun om demokratisk kulturformidling er mulig, mens hun samtidig ser på sitt eget spørsmål som paradoksalt, ettersom hun ser på formidling som et av demokratiets forutsetninger.¹⁸

Eli Høydalsnes PhD-avhandling beskriver SN til en viss grad. Avhandlingen har sterkest fokus på hvordan Nord-Norge er representert og representeres gjennom kunst. Hun beskriver et stort felt over flere hundre år, hvor perspektivet er på hvilken måte kunst er identitetsskapende. Hun peker på den nasjonalromantiske fremstillingen av Nord-Norge som har hatt betydning for defineringen og opplevelsen av nordnorsk identitet. Avhandlingen har imidlertid ingen analyse rundt SN og hvorvidt det fremmer nord-norsk identitet eller ikke.¹⁹

I artikkelen ”Samtidskunst i nordlandske landskaper – et umulig møte”, drøfter Sosiologen Oddrun Sæter bakgrunnen for SN, samt debatten rundt tre av skulpturene.²⁰ Utgangspunktet er spørsmål om stedet, og hva som gir stedet identitet for det enkelte mennesket og hvordan skulpturer i landskapet inngår i denne identiteten. Sæter tar et antropologisk perspektiv ved å forsøke å definere lokale kulturelle særtrekk som påvirker den lokale estetikken og smaksdom. I den allerede nevnte masteroppgaven *Det demokratiske kulturprosjekt* stiller Holm seg kritisk til Sæters forsøk på å definere et kulturelt særtrekk hos ”nordlendingen”, men problematiserer diskusjonen rundt prosjektet i forhold til makt.²¹

Både FmN og SN har egne hjemmesider, hvor en kan finne informasjon om prosjektene. Mens FmNs hjemmeside er noe mangelfull og mangler struktur og helhet, er SNs utfyllende og god. Her finnes det nevnte mediearkivet som inneholder over 3000 avisutklipp og notiser om prosjektet, sortert etter kilde, kommune og datoen de ble publisert. Disse har vært til hjelp i arbeidet med å kartlegge resepsjonshistorien i den enkelte kommune.

¹⁸ Mathilde K. Holm, *Det demokratiske kulturprosjekt: En lesning av Skulpturlandskap Nordland som kulturell formidlingsprosess*, hovedoppgave i massekommunikasjon (Universitetet i Bergen, 1996), 5.

¹⁹ Eli Høydalsnes, *Møte mellom tid og sted: Bilder av Nord-Norge* (Universitetet i Tromsø, 1999).

²⁰ Oddrun Sæter, ”Samtidskunst i nordlandske landskaper – Et umulig møte”, fra *Om kunst, kunstinstitusjon og kunstforståelse*, red av Dag Sveen (Oslo: Pax forlag, 1995) 161-194.

²¹ Holm, *Det demokratiske kulturprosjekt*.

II. SKULPTURLANDSKAP NORDLAND OG FOTEFAR MOT NORD

3. Bakgrunn for prosjektene

3.1 Nordlands kulturpolitikk

Både SN og FmN kan leses som en del av det sosialdemokratiske kulturprosjektet som startet etter 1945. Den sosialdemokratiske kulturpolitikken må sees i sammenheng med gjenreisningen og nasjonsbyggingen etter krigen,²² hvor det allerede i 1944 var utarbeidet et program for gjenreisningen. Programmet hadde tittelen ”Arbeid for alle”, og det hadde også et kapittel om ”kirke og kulturpolitikk”. ”Kunst til folket” ble den parallelle parolen.²³ Det ble en særlig nasjonal satsning på kunst og kultur, hvor nasjonalidentiteten nå skulle styrkes.

I stortingsmelding nr. 52 (1973-74) *Ny kulturpolitikk*, gis kulturelt demokrati to betydninger. Den første er ”at ein så stor del av folket som mogleg er med og formar kulturen og prioriterer det kulturarbeidet som får offentlig stønad”.²⁴ Videre innebærer demokrati ”aktiv medverknad både når det gjeld avgjerdelsesprosess (dette ordet burde du eigentleg sjekke) og aktivitet”. Den andre betydningen defineres til ”[å] spreie kulturtilbod til flest mogleg”. Dette forklares som ”formidling av noko som andre har skapt – mottakinga kan vere meir eller mindre aktiv”.²⁵ Stortingsmeldinga diskuterer kulturelt demokrati i forhold til sosiologiske forhold og grupper. Dette blir fremstilt som viktigere for kulturell aktivitet enn geografisk bosted, og en demokratisering av kulturen vil her si at kulturbegrepet utvides fra den tradisjonelle finkulturen til også å gjelde folkelige kulturuttrykk. Kvalitetskriteriene løses opp slik at et hvert miljø definerer sine egne kriterier.²⁶

Den neste meldingen *Kulturpolitikk for 1980-åra*, som kom ut i 1981, bygger videre på dette synet. Stortingsmeldinga har blant annet et kapittel om kulturelt demokrati som fremhever det todelte i begrepet, på den ene siden at

²² Nielsen, *Til minne om Øystein Cruikshank*, 22.

²³ Ibid.

²⁴ Kyrkje-og undervisningsdepartementet, *Ny kulturpolitikk*, St. meld Nr 52, (Oslo: KUD, 1974), 32.

²⁵ Kyrkje-og undervisningsdepartementet, *Ny kulturpolitikk*, 35.

²⁶ Nielsen, *Til minne om Øystein Cruikshank*, 26.

flest mulig bør være med å forme og prioritere det kulturarbeidet som blir finansiert av det offentlige. Alle har rett til både å oppleve dei kulturverdiar som er skapte av andre, og til sjølve å vere kulturelt aktive, kvar ut frå sine føresetnader og interesser.²⁷

Videre er målsettingen å bryte ned de sosiale skillene og endre prioritering av kulturmidler fra kun å gjelde kulturuttrykk til høgstatusgruppene til å omfatte flere sosiale grupper.

De målsettinger Nordland fylkeskommune satte seg gjennom fylkesplanen 1988-91, må kunne sies å stå som et resultat av sistnevnte stortingsmelding. I forprosjektet til SN av Nordland fylkeskommune blir det i punkt 1 "Bakgrunn" redegjort for fylkeskommunens mål for sin kulturpolitikk. Det henvises til "innstilling frå kyrkje-og undervisningskomiteen om kulturpolitikk for 1980-åra og nye oppgaver i kulturpolitikken", hvor det i punkt 1.3. Offentlig kulturforvaltning heter: "Et hovedresultat er at det i mange kommunestyre og fylkesting er utviklet en sterkere bevissthet om betydningen av kulturell identitet som plattform for trygghet i tilværelsen." Fylkeskommunen legger tyngde i begrepet, og i forprosjektet heter det videre at "Nordland fylkeskommune har erkjent denne betydningen, og gjennom fylkesplanen 1988-91 er en av de fire overordnede målsettinger: Fortsatt styrke service, - miljø og kulturtilbudet for økt velferd og trivsel for befolkningen".²⁸ Det skisseres videre fire hovedmål for kulturpolitikken, hvor den skal:

- 1) Bidra til bevaring, formidling og videreutvikling av all nordnorsk historie, tradisjon og språk, så vel samisk som norsk.
- 2) Bidra til videre utvikling av den profesjonelle kunsten, det være seg musikk, teater, dans, litteratur og bildende kunst.
- 3) Bidra til videreutvikling av den folkelige tradisjon og det frivillige organisasjonsliv slik at det er tilbud for alle, og til slutt
- 4) Bidra til gjensidig kommunikasjon mellom kunsten og publikum.²⁹

²⁷ Kyrkje-og undervisningsdepartementet, *Kulturpolitikk for 1980åra*, st.meld nr 23, 1981-82, (Oslo: KUD 1981), 35.

²⁸ *Forprosjekt, Skulpturlandskap Nordland*. 5.

²⁹ *Forprosjekt, Skulpturlandskap Nordland*. 5.

Med Fylkeskommunens nye kulturpolitikk, hvor det var gjort rom både for videreutvikling av nordnorsk historie, den profesjonelle kunsten og formidling, samt det frivillige organisasjonsliv og kommunikasjon mellom kunst og publikum, lå forholdene til rette for prosjekter som FmN og SN.

3.2 Bakgrunn for Skulpturlandskap Nordland

Som et virkemiddel for å nå de nye mål for kulturpolitikken, ble det i 1988 arrangert en levekårsundersøkelse blant billedkunstnere og kunsthåndverkere i Nordland, som resulterte i utredningen kalt ”Kunstnerkår i Nord”.³⁰ Utredningen ble presentert for kommunene på fylkeskommunens kulturkonferanse på Vega i november 1988, hvor både kulturpolitikere, kultursjefer, næringssjefer og representanter for billedkunstnere og kunsthåndverkere deltok.³¹ I utredningen heter det at ”Nordland Fylkeskommune ser verdien i å styrke kunstlivet, blant annet som virkemiddel for å bedre miljøet og skape vekst i lokalsamfunnene”.³² Dette skulle oppnås ved å øke antall utsmykningsoppdrag, ved å ta initiativ til flere fagseminarer og gjennom støtte til videreutdanning. Videre skulle kunstnere fra utlandet inviteres, og man skulle opptrappe PR og kunstformidling i forbindelse med turisme. Handlingsplanen omfattet blant annet en videreutdanning i landsdelen innen romkunst/utsmykking og miljøutforming, og at kultur og reiseliv ble knyttet sammen.³³ Kunstneren Anne Katrine Dolven var en av deltakerne på seminaret. Hun presenterte ideen ”Samtidsskulptur i Nordland”. Hennes hovedtanke var at Nordland Fylkeskommune tar initiativ til et prosjekt hvor:

[I]nternasjonale, nordiske og norske billedkunstnere skal produsere og plassere en skulptur i hver kommune i Nordland. Hele fylket skal ses på som et utendørs 'galleri', og hver av de 46 kommunene (Skånland i Troms inkludert) blir et unikt utstillingsrom for en skulptur/et tredimensjonalt kunstnerisk arbeid. Et år før skulpturene reises, vil hver kunstner besøke den kommunen hun eller han skal arbeide i for å gjøre seg kjent med folk, kulturbakgrunn, landskap og andre lokale forhold.³⁴

³⁰ Ibid,6.

³¹ Ibid,5.

³² Ibid.

³³ Ibid.

³⁴ Ibid, 6.

Ideen bygger videre på skulpturenes møte med naturen, hvor kunstneren skulle ta i bruk naturen og de ”fantastiske rommene” som de involverte kommunene hadde. Det skulle føres dialog med omgivelsene, og det var dermed viktig at den enkelte kunstner forholdt seg til stedets meteorologiske, geologiske, sosiale og historiske forhold, samt til stedets og fylkets muligheter når det gjaldt tilgang på materialer.³⁵

Der det var praktisk mulig skulle det også strebes etter bruk av lokale ressurser, og lokal kreativitet. Disse skulle delta i prosessen på ulike måter.³⁶ Dolven stilte spørsmål om hvordan det som fra det store kunstsentrum ble betraktet som periferi, kunne skape en ny type sentrum ved å ta utgangspunkt i de særtrekk som kjennetegnet stedet selv. Ved å plassere en samtidsskulptur i hver av de 46 kommunene skulle nye rom skapes, nye sentrum oppstå.³⁷

Kultur- og fritidsstyret i Nordland vedtok i 1989 å utarbeide et forprosjekt med utgangspunkt i Dolvens idé, hvor 200.000 kr ble bevilget til forprosjekteringen. Det endelige vedtaket ble gjort i fylkestinget i Nordland juni 1992, med 33 stemmer for og 20 i mot.³⁸ For å lage den kunstneriske rammen og velge ut kunstnere til prosjektet knyttet fylkeskommunen til seg fire kunstteoretikere som fagkonsulenter som utgjorde en kvalifisert jury.³⁹ Disse skulle representere bredde når det gjaldt kjennskap til norsk, nordisk og internasjonal samtidskunst.⁴⁰ Forut for arbeidet med å sette sammen det kunstneriske prosjektet gjennomførte fagkonsulentene en rundreise gjennom alle kommunene i fylkeskommunen. Det ble samlet inn materiale omkring de enkelte kommunenes lokale kultur, historie, naturforekomster, geografiske og klimatiske forhold. Kunstnerne fikk dermed ikke utdelt sin kommune tilfeldig, men valget skulle bygges på en grundig vurdering av mulige tilknytningspunkter mellom kunstner og kommune.⁴¹

³⁵ Ibid, 6.

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ Fordeling av utgifter: Stat 7 millioner kr, fylkeskommune 5, landsdelsutvalg 1, kommunene 3,2 (50-150.000 kr pr. skulptur), sponsorer 3, til sammen 20 millioner kroner (*Forprosjekt, Skulpturlandskap Nordland*, 8).

³⁹ Disse var: Per Hovdenakk, kunsthistoriker og direktør ved Henie-Onstad. Maaretta Jaukkuri, kunsthistoriker fra Helsingfors. Bojana Pejic, kunstkritiker fra Beograd, og Angelika Stepken, kunstteoretiker fra Berlin, (*Forprosjekt, Skulpturlandskap Nordland*, 8).

⁴⁰ *Forprosjekt, Skulpturlandskap Nordland*, 8.

⁴¹ Ibid, 9.

Denne sammenhengen – dette ”å være en del av” – er det viktigste aspektet i site-construction. Det spiller videre ingen rolle om omgivelsene er vill natur.

På grunnlag av denne skulpturforståelsen, ble også premissene for utvalg av kunstner tatt for den enkelte kommune.⁴² Det ble videre lagt vekt på å representere utviklingen av skulptur gjennom de siste tre tiår, og de kunstnerne som ble invitert til å delta i prosjektet hadde dermed ulik geografisk og kulturell bakgrunn, forskjellig kunstnerisk tilnærming, og tilhørte forskjellige generasjoner.⁴³

3.3 Prosjektets målsettinger

Målsettingene for SN blir definert i samme forprosjekt, hvor det følgelig skulle: ”Utvikle et internasjonalt viktig samtidskunstprosjekt hvor kunstverkene (skulpturene) skapes ut fra de forutsetningene som ligger i Nordland”.⁴⁴ Målsettingene er utdypet i seks underpunkter:

- 1) Prosjektet skulle bringe ”kvalitetskunst” inn i folks hverdag.
- 2) Kontakten mellom det enkelte lokalsamfunn og kunstneren skulle skape kommunikasjon mellom kunsten og folket.
- 3) Forankringen i lokalsamfunn i Nordland skulle gi prosjektet et identitetsskapende tilsnitt, og dermed bidra til fortsatt bosetting og utvikling i kommunene.
- 4) Prosjektet skulle danne grunnlag for utveksling og kommunikasjon mellom de profesjonelle kunstnerne.
- 5) Prosjektet skulle skape grunnlag for fornyelse og utvikling hos de profesjonelle kunstnerne.
- 6) Prosjektet skulle rette intensjonal oppmerksomhet mot Nordland, Norge og Norden, ved å vise at internasjonale betydningsfulle prosjekter også kunne gjennomføres i periferien, og at satsning på kunst og kultur fremmer distriktsutvikling.⁴⁵

⁴² *Forprosjekt, Skulpturlandskap Nordland*, 10.

⁴³ *Ibid.*

⁴⁴ *Forprosjekt, Skulpturlandskap Nordland*, 6.

⁴⁵ *Ibid.*, 7-8.

Målgruppa blir med dette delt i tre. Det *profesjonelle* plan, hvor kunstnerne skal utfolde seg, *amatørens* plan, hvor folket skal utvide sine horisonter, og det *kommersielle* plan, hvor markedsføring av fylket står sentralt

Fra prosjektet ble startet i 1992 tok det seks år før prosjektet i 1998 ble avsluttet. Prosessen gikk på ingen måte smertefritt, og debatten rundt prosjektet var intens, med over 3000 registrerte avisartikler i form av lederartikler, reportasjer, anmeldelser, kritikker og leserinnlegg. Både lokalbefolkning, kulturpersoner og redaksjonene deltok i debatten, hvor kritikken og motgangen var stor. Hele prosjektet ble blant annet omtalt som ”keiserens nye klær”. Maaretta Jaukkuri, kurator for prosjektet, sier selv at dette var en svært vanskelig tid for alle involverte i prosjektet, hvor den folkelige protesten kjentes på helsa⁴⁶. Mer om mediedebatten kommer jeg tilbake til i kapittel III.

Som nevnt innledningsvis vakte prioriteringen av felleskassens midler stor debatt. Kommunene skulle betale et beløp mellom 50-150 000 kroner, mens resten av finansieringen skulle komme utenfra. De fleste skulpturene kostet betydelig mer, helt opp til det tidobbelte, og kommunenes egenandel kan dermed sees på som relativt liten. På tross av debatten kan man besøke 33 skulpturer plassert i like mange landskap, skapt av kunstnere fra i alt 15 ulike nasjoner. Etter en strøm av rasende leserinnlegg i lokalaviser og mye motgang, ble ”verdens største skulpturpark” til slutt en realitet, og måler en grunnflate på 40.000 km².

3.4 Bakgrunn for Fotefar mot Nord

På lik linje med SN må også FmN sees på som et resultat av den nye kulturpolitikken, hvor det ble lagt vekt på ”bevaring, formidling og videreutvikling av all nordnorsk historie, tradisjon og språk”, og på et ønske om å ”bidra til videreutvikling av den folkelige tradisjon”. Markeringen av kulturminner falt også sammen med reiselivsnæringens ønske om satsning på grønn turisme i landsdelen.⁴⁷

⁴⁶ Personlig intervju med Maaretta Jaukkuri. 10 feb. 2009.

⁴⁷ Andreassen, ”Verdens største friluftsmuseum”, 3,4.

Prosjektet kom i stand etter initiativ fra landsdelsutvalget for Nord-Norge og Namdalen i 1992, og inkluderer de tre nordnorske fylkeskommunene pluss Namdalen i Nord Trøndelag. Med sitt omfang er det dermed det største enkeltprosjektet innen kultursektoren som er igangsatt i Norge noensinne. Et kriterie skiller FmN fra SN rent organisatorisk, da utvalget av kulturminner/kulturmiljø, samt tilretteleggingen på stedet i hovedsak ble tatt i samarbeid mellom kommune, fylkeskommune og distriktsmuseene.⁴⁸ Under utvelgelsen ble det lagt vekt på at alle perioder, fra eldre steinalder til moderne tid, skulle dekkes kronologisk, og at alle etniske grupper og sosiale sjikt skulle representeres. Det ble videre lagt vekt på variasjon innenfor det enkelte emnet.⁴⁹ Ved å benytte denne utvalgsstrategien presenterer prosjektet samlet et tverrsnitt av landsdelens historie, men på grunnlag av samme utvalgsmetode ble det også i enkelte tilfeller nødvendig å forbigå kommunens eget ønske. Her kan Lyngen kommune og deres FmN-prosjekt, som Gørill Nilsen nevner i sin PhD stå som eksempel. Kommunen ble forbigått i ønske av utvalgt kulturminne fordi fylkeskommunen så et annet kulturminne som mer komplimenterende for det helhetlige prosjektet. Med sin hovedintensjon, hvor ”utvelgelse av kulturminne/miljø skal tas i samarbeid med kommunen”, virker FmN tilsynelatende mer ”demokratisk” en SN. Likevel viser det seg i bunn og grunn, at alle reelle valg tas av fagfolk, eller den allerede omtalte ”kvalifiserte jury”.

Ifølge boka *Fotefar mot nord – En kulturhistorisk reise i Nord-Norge og Namdalen* av Grepstad og Thorheim var ideen bak FmN at prosjektet skulle: ”... presentere et tverrsnitt av nordnorsk kulturhistorie gjennom fysiske minner og objekter. Disse kulturminnene skulle tilrettelegges, gjøres tilgjengelige og formidles til publikum slik de befinner seg i våre omgivelser”.⁵⁰ I artikkelen ”Fotefar mot nord – en veiviser til kulturminner i Nord-Norge og Namdalen gjennom 10.000 år” beskriver Solvår Wågø, sivilarkitekt og leder for FmN i Troms, at ideen skal bunne i en tilrettelegging av kulturminner for å gi en større forståelse av landsdelens mangfold. En slik tilrettelegging ville innebære synliggjøring og bevisstgjøring av kulturminnenes verdi, og ville dermed

⁴⁸ Solvår Wågø, ”Fotefar mot nord – en veiviser til kulturminner i Nord-Norge og Namndalen gjennom 10.000år, i *Nordnorsk Magasin*, 17 årgang, nr 8, (1994) 15.

⁴⁹ Andreassen, ”Verdens største friluftsmuseum”, 3.

⁵⁰ Ottar Grepstad, Kirsti Mathilde Thorheim, *Fotefar mot nord: En kulturhistorisk reise i Nord-Norge og Namdalen* (Oslo: Forlaget Press, 2003) 12.

være aktivt med på å beskytte kulturminnene mot ødeleggelse og hærverk.⁵¹ De utvalgte kulturminnene/miljøene skulle tilrettelegges ”slik de befinner seg i våre omgivelser”. Med tilrettelegging menes det her ”[å] synliggjøre kulturminnene i landskapet, spre informasjon og legge til rette for mulighet til besøk. I praksis innebærer det skilting, skjøtsel, sikring av adkomstmuligheter, parkering og utarbeiding av skriftlig informasjon”.⁵²

I praksis ble det laget kulturstier for hvert enkelt minne, en sti som guidet besøkende fra parkeringsplass til selve kulturminnet eller gjennom kulturmiljøet. Det ble utarbeidet skilting for å finne frem til kulturminnet, samt informasjonsskilt ved kulturminnet eller langs kulturstien, alt etter hvilket kulturminne/-miljø det gjaldt. De enkelte kulturminnene/-miljøene ble også presentert i en informasjonsbrosjyre, utgitt på flere språk. Disse er tilgjengelige ved fylkeskommunen, samt ved de lokale museene og/eller turistkontorene. Denne samlede tilretteleggingen var ment å gjøre kulturminnene lett tilgjengelig for publikum.

I løpet av prosjektperioden frem til utgangen av 1996 skulle landsdelsutvalgets bidrag komme på 13.6 mil,⁵³ mens den enkelte kommune skulle bidra med 50.000kr i finansieringen av sitt delprosjekt.⁵⁴ Prosjektet vakte, som jeg har klart å oppspore, ingen debatt omkring pengebruk, og resepsjonen skiller seg dermed, på dette punktet, fra SN.

Prosjektet foregikk under ledelsen av en styringsgruppe sammensatt av representanter fra Landsdelsutvalget, kulturavdelingen i de fire fylkeskommunene og samisk kulturminnevern. Styringsgruppa hadde videre det overordnede ansvaret for gjennomføringen av prosjektet og for at landsdelsutvalget intensjoner ble fulgt gjennom valg av delprosjekt og grad av tilrettelegging.⁵⁵ Etter tilretteleggingens avslutning, og når delprosjektet var åpnet, tok den enkelte kommune over ansvaret for vedlikehold av sitt delprosjekt.

⁵¹ Wågø, ”Fotefar mot nord”, 15.

⁵² Wågø, ”Fotefar mot nord”, 16.

⁵³ Ibid, 18.

⁵⁴ Ibid, 16.

⁵⁵ Ibid.

Med utgivelsen av boka *Fotefar mot nord* ble det i 2003 satt endelig sluttstrek for prosjektet, men selve tilretteleggingen og utarbeidelsen av de enkelte delprosjektene ble fullført i år 2000, da det siste av de 103 heftene stod ferdig.

3.5 Prosjektets målsettinger

I artikkelen ”Verdens største friluftsmuseum, Fotefar mot Nord” i *Ottar* nr. 216 fra 1997 skriver arkeolog Laura Andreassen at FmN var tenkt å kunne bidra til en rekke ting, ”hvor kunnskap om vår kulturhistorie er viktig for opplevelse av identitet og tilhørighet”.⁵⁶ Gjennom skjøtsel og formidling skulle kulturminnene 1) betraktes som en ressurs for lokalbefolkning og tilreisende, og tilretteleggingen skulle 2) bidra til økt kunnskap om kulturminnene som skulle nå flere enn fagfolk og spesielt interesserte, og dermed, komme lokalbefolkningen til gode. Et sentralt moment i prosjektet var også de preventive virkninger tilretteleggingen skulle ha i forhold til et verneaspekt,⁵⁷ dermed skulle 3) økt kunnskap bidra til økt motivasjon for vern av kulturminner. De tilrettelagte kulturminnene ville være godt egnet i undervisningsøyemed, og de skulle sammen med brosjyrene 4) bli en viktig støtte i skolens undervisning. FmN hadde videre som mål 5) å tilrettelegge på en slik måte at det både ga turistene opplevelse, samtidig som det bevarer kulturminnene.⁵⁸

Målgruppa blir i motsetning til Skulpturlandskap Nordlands målgruppe todelt fremfor tredelt, hvor *amatørens* plan og det *kommersielle* plan får fokus. Det *profesjonelle* plan spiller imidlertid ikke en rolle.

4. Oppsummering av forskningsspørsmål

Som utgangspunkt for min videre analyse følger en oppsummering hvor de av prosjektenes målsettinger som står som utgangspunkt for min forskning presenteres. Dette er de målsettinger som retter seg mot folket, mot formidlingsaspektet, og mot det kommersielle aspektet. For SNs del handler disse om at prosjektet skulle ”[p]resentere kunst av en slik kvalitet at den kan gi næring til fantasien og gi mennesket indre krefter,

⁵⁶ Andreassen, ”Verdens største friluftsmuseum” 3.

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Ibid.

samt være en stadig kilde til inspirasjon og nye opplevelser”. Prosjektet skulle videre realiseres ”gjennom kommunikasjon mellom den enkelte kunstner og det enkelte lokalsamfunn” og utvikles ”på en slik måte at det har forankring blant nordlendingene”. Det skulle også være ”identitetsskapende og dermed med på å befeste motivasjonen til fortsatt bosetting og utvikling i kommunene”. Den siste målsettingen går på det kommersielle aspektet hvor prosjektet skulle ”rette internasjonal oppmerksomhet mot Nordland, Norge og Norden ved å vise at internasjonale betydningsfulle prosjekter også kan virkeliggjøres i periferien, og at satsing på kunst og kultur er distriktsutvikling”.

For FmNs del ligger fokus på målsettingene hvor kulturminnene skulle ”betraktes som en ressurs for lokalbefolkning og tilreisende”, og ”bidra til økt kunnskap om kulturminnene som skulle nå flere enn fagfolk og spesielt interesserte, og dermed komme lokalbefolkningen til gode”. I tillegg legges det vekt på målsettingen om at ”Økt kunnskap skal bidra til økt motivasjon for vern av kulturminner”, og på forhåpningen om at ”kulturminnene vil være godt egnet i undervisningsøyemed og vil sammen med brosjyrene bli en viktig støtte i skolens undervisning”.

Forskningsspørsmålet er, som vist i Skjemaoversikt over forskningsspørsmål (vedlagt i Appendiks): *I hvilken grad har prosjektene Skulpturlandskap Nordland og Fotefar mot nord nådd satte målsettinger rettet mot lokalbefolkningen?*

Underspørsmål er:

- 1) *I hvilken grad har prosjektene resultert i økt kunnskap om samtidskunst og kulturminner, samt vern av disse?*
- 2) *Har prosjektene hatt identitetsskapende effekt?*
- 3) *Har prosjektene hatt innvirkning på reiselivsnæringen?*

5. Rana Kommune

Rana er en kommune tilhørende Helgeland i Nordland fylke, og med sine 4463 km² er den Norges fjerde største kommune i areal, og Norges største bykommune etter areal. Innbyggertallet ligger på 25 281, og kommunens administrasjonssentrum er Mo i Rana.

Rana har en lang historie som Nordlands største industrikommune. Jernverket på Mo som kom i 1946 førte til stor utvikling i kommunen. Produksjonen ved Norsk

Jernverk og Norsk Koksverk A/S dominerte sysselsettingen i kommunen frem til 1988. Nedleggelsen av jernverket resulterte i en omorganisering av industrien og næringslivet i kommunen. Jernverket er nå gjort om til et mindre stålverk basert på jernskrap. Det meste av industrien er knyttet til jern- og stålproduksjon, samt verkstedindustri og forskning. Her ligger også SINTEF med miljø-, prosess- og materialteknologi som hovedområder.⁵⁹

Rana har et stabilt folketall med svak vekst. Personer over 16 år med høyere utdanning er 20,5 % mot et landsgjennomsnitt på 25,9 %. Antall sysselsatte er 68 % mot et landsgjennomsnitt på 70 %. Registrerte arbeidsledige er 3,1 % mot landsgjennomsnittet på 2,7 %. Den gjennomsnittlige bruttoinntekten ligger på 312.800 kroner, mens landsgjennomsnittet er noe høyere med 345.300 kroner. Kommunen har videre 12,4 % uførepensjonister, mot 8,9 % på landsbasis.⁶⁰

5.1 *Umbukta Skysstasjon og dets tilstand*

Ranas delprosjekt i FmN omhandler automatisk fredete og nyere tids kulturminner. Temaet er Umbukta fjellstue, fjelltraktene rundt og de mange kulturminnene derifra (se Fig. 1 i appendiks). Umbukta ligger ved riksgrensen mellom Norge og Sverige og ble ryddet på 1830-tallet. Gården ble tatt i bruk som fjellstue i 1873. Veien langs Umevassdraget var den ruten svenske lappmarksbønder fra Tärna-området brukte når de skulle til Mo for å bytte utmarks- og dyreprodukter med mel og andre varer.⁶¹ Fjellstua fungerte blant annet som transittlager, overnattingssted og skysstasjon. Umbukta og fjellvannene rundt har vært i bruk i tusener av år, hvor reindrift kan spores. Arkeologiske funn viser at folk har tråkket stier i fjelltraktene rundt Umbukta gjennom århundrer og årtusener.⁶² Veien mellom Mo og Umbukta ble anlagt i 1870-åra, og forlenget til mellomriksvei på 1930-tallet. I 1904-39 gikk det båtrute på den veiløse strekningen mellom Umbukta og Umfors om sommeren, men lappmarksbøndenes ferder foregikk på vinterføre med trugeskodde hester og skrinnsleder.⁶³

⁵⁹ ”Rana”, ved SN hjemmesider, (Nordlands fylkeskommune, Kulturetaten).

<http://www.skulpturlandskap.no/Skulpturlandskap/Kommuner/ran.html>

⁶⁰ Prosent og forholdstall er hentet fra statistisk sentralbyrå. <http://www.ssb.no/kommuner>

⁶¹ Jørn Solli, Hilde Roland, Arna Haga, Ruth Tove Trang, *Umbukta Fjellstue: Samlingspunkt i grenseland*. Fotefar mot Nord hefte for Rana kommune, (Bodø: 2000), 3-10.

⁶² Ibid, 20

⁶³ Ibid.

I perioden 2008-2009 ble det etter initiativ av Nordland fylkeskommune foretatt en tilstandsvurdering av de 45 tilretteleggingsprosjektene som utgjør fylkets bidrag i FmN. Arbeidet er sammenstilt i *Tilstandsrapport for Fotefar mot nord i Nordland*, og rapporten ble sammen med et forslag til handlingsplan ferdigstilt i februar 2009.

Rapporten viser en tilstandsvurdering for hvert enkelt kulturminne i prosjektet, hvor det videre kartlegger for opprustingsbehov og handlingsplan. Kulturminnene deles inn i følgende behovskategorier: ”Akseptabel”, ”utbedring nødvendig” og ”kritisk”. Kriterier som ligger til grunne for vurderingen er: 1. Merkingen med skilt fra hovedvei, 2. Skiltenes tilstand: Tydelighet, hyppighet og språkvariasjon, 3. Tilgjengelighet: Parkering og lignende, 4. Synlighet: Til kulturminnet og til skiltene, 5. Kulturminnets tilstand: Trengs skjøtsel, vegetasjonspleie, nye skilt med mer? 6. Informasjon om tilgang til informasjonshefter, og 7. Om det fungerer faglig og formidlingsmessig.⁶⁴

Umbukta fjellstue ble befart 15. juli 2008, av Ruth Tove Trang og Tor-Kristian Storvik, arkeologer ved Kulturminner i Nordland. I rapporten gir de fjellstuen behovskategorien ”akseptabel”. Trang og Storvik påpeker at det ikke fremkommer skilting om FmN fra hovedveien, verken fra riksvei 12 fra Mo i Rana eller fra Sverige. Hovedskiltet ved fjellstua, som er teksten på norsk, engelsk og tysk, mener de videre er i utmerket tilstand. Tilgjengeligheten og synligheten til kulturminnet er bra, da det er gode parkeringsmuligheter og fjellstua har god synlighet fra hovedveien. De mener delprosjektet fungerer tilfredsstillende både faglig og formidlingsmessig, men foreslår ytterlig merking med skilt om severdighet/FmN, samt en forbedring av fjellstuen med tanke på universell utforming.⁶⁵

I skrivende stund, vår 2011, har de foreslåtte utbedringene og tiltak ikke blitt gjennomført.

⁶⁴ Trine Johnson (dokumentasjonsansvarlig), *Tilstandsrapport ”Fotefar mot nord” i Nordland*, (Nordland Fylkeskommune: 2010), 43.
http://innsyn.ekommune.no/innsyn_nordland_politisk/wfdocument.aspx?journalpostid=2009035430&dokid=98890&versjon=1&variant=A&

⁶⁵ *Tilstandsrapport ”Fotefar mot nord”*, 51.

5.2 *Havmannen*

Ranas skulptur i SN er Anthony Gormleys *Havmannen*, , som er plassert i Ranafjorden, rundt 15 m fra strandkanten, godt synlig fra sentrum på Mo (Fig. 2). Skulpturen ble avduket 6. mai 1995, er om lag 11 meter høy, veier rundt 60 tonn og består av 9 ulike deler hugget ut i granitt, hugget ut av Lødingen steinindustri. Ved SNs hjemmeside, beskriver Torbjørn Aag:

Skulpturen ble plassert i vannet og skulle være et uttrykk for de store og sterke elementene som preger Ranasamfunnet. Mektig natur og industri, tett på hverandre. Skulpturen i prosjektet skulle bidra til å skape nye møteplasser, og utvidelsen av Mo i Rana sentrum med utbyggingen av Mobekkleira var derfor med på å avgjøre plasseringen av *Havmannen*.⁶⁶

Ved samme side, under linken ”kunstneren”, leses det at Gormley er ”interessert i å formidle følelsen av universalitet og evighet, som vi kjenner i vår kropp når vi bare lukker øynene”.⁶⁷ Videre leses det at

Vårt forhold til omgivelsene, naturen så vel som andre mennesker, er også viktig for ham. Han vil at vi gjennom den refleksjon som skulpturen skaper i oss skal få høyere bevissthet både om oss selv og andre, ettersom det er i kroppens indre rom vi sannsynligvis ligner hverandre mest.⁶⁸

Kurator Maaretta Jaukkuri beskriver på sin side skulpturens plassering som ”definert gjennom dens relasjon til tettstedets struktur”, og sier videre at ”dens retorikk henvender seg til hver og en av oss individuelt og diskusjonen er privat. Den tilslører de erfaringer vi ikke kan dele med andre. Vi bygger vår følelse av fellesskap på den tro at vi deler disse eksistensielle opplevelsene med hverandre”.⁶⁹

Beskrivelsen omkring skulpturen, både av Jaukkuri, Aag og kunstneren selv er i tråd med de av prosjektets målsettinger som retter seg mot befolkningen. Uttrykkene ”å bidra til å skape nye møteplasser”, ”dens retorikk henvender seg til hver og en av oss individuelt” og ”den refleksjon som skulpturen skaper i oss skal få høyere bevissthet både om oss selv og andre”, virker å være i tråd med de opprinnelige målsettingene rettet mot ”amatørens plan”, hvor ”kvalitetskunst” kommunikasjon mellom kunsten og folket,

⁶⁶ Torbjørn Aag, ”Havmannen i Rana”, SNs hjemmeside.

⁶⁷ ”Antony Gormley”, SNs hjemmeside.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Maaretta Jaukkuri, ”Havmannen”, SNs hjemmeside.

samt identitet står sentralt. Fagfolkenes holdninger og tro på hva kunstverket skulle bety og uttrykke har dermed ikke forandret seg fra planlegging til gjennomføring.

Grunnet skulpturens tyngde og valg av plassering, møtte monteringen på praktiske og økonomiske utfordringer. Dette kommer jeg tilbake til i kapittel III ”Mediaresepsjon”.

6. Hamarøy kommune

Hamarøy kommune tilhører Nord-Salten i Nordland og strekker seg fra Vestfjorden til Svenskegrensa. Kommunen har et areal på 1038 km², og et innbyggertall på 2008.

Næringslivet i Hamarøy har endret karakter i etterkrigstiden. Mens jordbruk og fiske tidligere stod sentralt, er det nå offentlig og privat tjenesteyting som er de viktigste næringsveiene. Tradisjonelt fiske har mistet det meste av sin betydning, men i 1990-årene er havbruk og skjellproduksjon blitt en viktig næringsvei. Hamarøy har store vannkraftressurser, innerst i Sagfjorden ligger Sagelva kraftstasjon. Kommunens viktigste satsningsområde er innen feltet telematikk.⁷⁰

Hamarøy er en kommune preges av stor fraflytning. Personer over 16 år med høyere utdanning er på 18,6 %. Antall sysselsatte ligger på 65 % og arbeidsledigheten ligger nøyaktig på landsgjennomsnittet med 2,7 %. Gjennomsnittlig bruttoinntekt ligger på 282.200 kroner i året, og er dermed betydelig lavere enn landsgjennomsnittet. Antall uførepensjonister ligger på 15,2 %.

6.1 *Hamsuns Hamarøy og dets tilstand*

Hamarøy kommunes FmN-prosjekt omhandler nyere tids kulturminner (Fig. 3). Temaet er Hamarøy som forfatter Knut Hamsuns rike. Knut Hamsun (1859-1952) var født i Gudbrandsdalen, men vokste opp i Hamarøy, og det er Hamarøy som ifølge han selv preget hans forfatterskap. Selv skrev han: ”Det var her min naturfølelse våknet”.⁷¹ Gjennom en rundreise på Hamarøy skal man gjennom FmN-prosjektet få følelsen av å komme dikteren nært inn på livet, mens en samtidig får en orientering om de steder og

⁷⁰”Hamarøy”, SNs hjemmeside.

⁷¹ Nils Knutsen, *Hamsuns Hamarøy: Wandering along overgrown paths*, Fotefar mot nord-hefte for Hamarøy kommune, (Bodø: 1998), 20.

bygninger som kan assosieres til Knut Hamsuns liv på Hamarøy. Barndomshjemmet hans fungerer nå som et museum og Hamarøy bygdetun ved Oppeid holder et stort Hamsun-arkiv. Annet hvert år arrangeres det også Hamsundager til minne om dikteren.

Hamarøys kulturminne ble 5. september 2008 også befart av Trang, og hun plasserte kulturminnet under behovskategorien ”utbedring nødvendig”. Hun betegner prosjektet som svært godt tilgjengelig, alle Hamsun-severdighetene var i god stand og tilgjengelig for alle, inkludert rullestolbrukere, samt med gode parkeringsmuligheter i forbindelse med minnene. Det var også enkelt å finne frem til severdighetene ved hjelp av skilting satt opp av Salten Museum, men Trang påpeker at de manglet skilt med FmN-profil. Hun forklarer at årsaken til dette er at Hamarøy kommune aldri fikk produsert FmN-skilt til prosjektet. Hun betegner delprosjektet som å fungere godt faglig og formidlingsmessig, men gjenkjenneligheten som FmN-prosjekt er derimot manglende. Hun foreslår tiltak om utforming av FmN-skilt, samt en forbedring av kartinformasjonen i FMN-brosjyrene, da den nåværende er mer forvirrende enn til hjelp.

Utbedringene er i skrivende stund ikke gjennomført.

6.2 *Stella Maris*

Steinar Christensens skulptur *Stella Maris* (Fig. 4) er en gruppe objekter bestående av stjerneformer av marmor stål og aluminium, fiolinhals av granitt, og et drikkebeger av stål. Skulpturen ligger nede i flomålet i kommunesenteret Skutvik. Fiolinhalsens lengde er 204 cm, stjernenes diameter 200 cm og drikkebegets høyde 240 cm. Christensen ytrete selv ønske om å få stå som kunstner for Hamarøy, da han selv levde sine seks første barndomsår i Skutvik og følte sterk tilknytning til stedet.

Som attende skulptur i rekken, ble *Stella Maris* avduket den 8. august 1994. Christensen antydte at skulpturens plassering som ligger ved siden av moloen og litt utenfor ”allfarvei” på Skutvik, var plassert med tanke på at dette var en skulptur som folk ikke skulle ta for gitt, og at den derfor fikk en lite ”prangende plassering”. Meningen var at folk måtte oppsøke kunstverket, ikke omvendt. Christensen sa selv i sin tale: ”Selv om dette er en av de mindre skulpturene jeg har laget, er dette det største jeg har gjort ”.⁷²

⁷² Knut Folkestad, Olsen A, Øyvind, “Skulpturåpning ut mot storhavet” (*Nordlandsposten* 09.08.94).

Skulpturen er i likhet med *Havmannen* plassert på en slik måte at flomålet forandrer dens fremtoning og synlighet ut fra flo og fjære.

Ved SNs hjemmesider beskriver Gunnar Engegård at skulpturen neppe kan tolkes entydig, men at det symbolske budskapet likevel er klart:

Den 5-strålete stjerne symboliserer kosmos samt det åndelige, det ufattelige. Halsen fra strykeinstrumentet, enten det nå hadde vært en fiolin eller en kontrabass, lar straks tanken gå mot det menneskeskapte, til kulturen”...”drikkebeget, som med sin langstrakte klassiske idealform får oss til å trekke frem det arkitektoniske, husobjektet. Studerer vi skulpturen nærmere ser vi også at de enkelte deler er skapt ut fra et klassisk skjønnhetsideal, uten hensyn til at en hard natur kan herje stygt med dem...

Jaukkuri leser kunstverket til blant annet å dreie seg om tid, og hun skriver at “[d]et hele kan minne om et stilleben, med dets typiske påpeking av livets forgjengelighet”. Videre skriver hun:

Symbolene Steinar Christensen har valgt, og kombinasjonen av dem, vitner om en omsorg for den tiden og det samfunnet vi lever i. Sammensettingen av gjenstandene er som en kommentar. Vi stirrer tilbake på vår egen sivilisasjon fra et tenkt sted i fremtiden. Vi undres om gjenstandene er på vei ut i sjøen, eller om sjøen har båret dem tilbake til bredden hvor de engang oppsto.

7. Røst kommune

Røst er et øyrike bestående av 365 øyer, holmer og skjær. Røstlandet er størst, men når bare 11 moh. Også øyene omkring er flate, mens øyene lenger sørvest har bratte fjell. Kommunen er 11km² og har 666 innbyggere.

Beliggenheten langt ute i havet gjør Røst værhardt, med kjølige somrer, mens Golfstrømmen gir milde vintre. Skomvær fyr helt i sørvest har en normaltemperatur i januar på +1,1°C. Det finnes ingen skog, men mange av øyene er gressklede.

Næringsvirksomheten er bygd opp omkring fiske. Nesten all fisken leveres til fisketilvirkerne på Røst, hvor det meste av lofotskreien benyttes til produksjon av tørrfisk som eksporteres, hovedsaklig til Italia. Røst er kjent for sine fuglefjell, hvor millioner av sjøfugl holder til. Sjøfuglbestanden gikk kraftig tilbake siste halvdel av 1970-årene på grunn av svikt i tilgangen på sildeyngel i havet.⁷³

⁷³ ”Røst”, SNs hjemmeside.

Selv om befolkningen på Røst er relativt liten, er den stabil, med verken stor utflytting eller innflytting. Personer over 16 år med høyere utdanning ligger på 8,8 %. Antall sysselsatte ligger på 76 %, arbeidsledige på 4,7 % og alders- og uføretrygdede på 10,2 %. Gjennomsnittlig bruttoinntekt er 323.800 kroner.

7.1. I Pietro Querinis fotefar og dets tilstand

Røsts FmN-prosjekt (Fig. 5) omhandler både automatisk fredete og nyere tids kulturminner. Temaet er møtet mellom 12 forliste italienere og befolkningen på Røst på 1400-tallet, og betydningen dette fikk i de følgende århundrene. Midtvinters i 1432 strandet restene av et italiensk skipsmannskap på ei ubebodd øy mellom Røstlandet og Skomvær ytterst i Vestfjorden. Etter en måned ble de funnet av lokalbefolkningen og ført til Røst, hvor de fikk mat og husly. Disse opplevelsene ble senere skrevet ned, både av kaptein Pietro Querini og av mannskapet. Fortellingen framstår i dag som en kilde til kunnskap om nordnorsk kystkultur i middelalderen. FmN-prosjektet på Røst omhandler i tillegg til *I Querinis fotspor*, delvis også hulemaleriene i hula "Helvete" på øya Trenyken.

Informasjonen om kulturminnets tilstand ble innhentet 5. august 2008 gjennom en telefonsamtale med ordfører Arnfinn Ellingsen. Han opplyste at det ikke fantes skilting i forbindelse med FmN på Røst, og Querini-støtten på Sandøya, sørvest for Storfjell var dermed det eneste håndfaste om kulturminnet. En var imidlertid avhengig av båt for å komme ut til denne.

I *Tilstandsrapport for Fotefar mot nord i Nordland* fikk kulturminnet behovskategorien "utbedring nødvendig". Delprosjektet ble betegnet som ikke å fungere bra faglig eller formidlingsmessig, da det ikke forekom skilt i tilknytning til FmN. I rapporten blir det dermed foreslått at det skal lages skilt, men det understrekes også at hulemaleriene i "Helvete" er svært sårbare, og dersom hula fortsatt skal være del av FmN, må det utarbeides plan og retningslinjer for sikring av hula i møte med publikum.

I 2009 ble det produsert et skilt som nå er plassert utenfor inngangen til hula. Dette skiltet inneholder informasjon om hulemaleriene, men er hovedsakelig et skilt med regler for hvordan publikum skal forholde seg til hula og maleriene. Teksten er skrevet på både norsk og engelsk. Det er fremdeles ikke gjort noen øvrig merking i forbindelse FmN og *I Querinis fotspor*.

7.2 *Il Nido*

Il Nido av Luciano Fabro ligner et fuglerede som inneholder to egg, og er plassert på Vedøya utenfor Røstlandet (Fig. 6). Øya er ubebodd av mennesker, men har et rikt fugleliv, ettersom en rekke trekkfugler har hekketid her. Skulpturen består av to søyleformer med en diameter på 85 cm og en høyde på 25 cm. De to eggene har en diameter på 25 cm. Fabro har selv sagt at skulpturen *Il Nido* er et monument laget for fuglene, og han beskriver kunstverket på følgende måte:

Avgjørende er det at kunstverket gir inntrykk av å ha stått der bestandig. Derfor er de to søyledelene bearbeidet på en måte som gir inntrykk av at de er slitt av vær og vind. Derimot vil eggene med tiden naturlig miste sin glans. Kunstverket og valget av beliggenhet gir stedet en sakral fornemmelse. Middelhavskulturen er symbolisert ved disse søyledelene, som et rede for den nordiske kulturen.⁷⁴

Fabro fikk tildelt Røst som kommune, da fisken har vært og er et bindeledd for en aktiv forbindelse mellom Røst og Italia. Skulpturen er laget i Carraramarmor, dermed kan Fabro gjennom å velge en steinart fra eget land sies å sende en hilsen fra italiensk natur.⁷⁵

Ifølge Jaukkuri snur Fabro opp ned på begrepene om det offentlige og det private, da "[e]n offentlig plass slik den tradisjonelt er knyttet til idéen om et monument, blir forvandlet til en livssfære for fuglene, mens det menneskelige publikum må legge ut med båt for å ta monumentet i øyesyn".⁷⁶

I 1994 stod skulpturen klar til å plasseres, men på grunn av at skulpturen måtte fraktes med helikopter, ville det dermed forstyrre fuglelivet under hekketiden, og den offisielle avdukingen måtte dermed utsettes til året etter. Skulpturen fikk en midlertidig plassering på Øran på røstlandet, men den 16. september 1995 fant den offisielle avdukingen på Vedøya sted, og *Il Nido* ble dermed den 26. skulpturen i prosjektet som ble avduket.

⁷⁴ "Luciano Fabro", SNs hjemmeside.

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Jaukkuri, "Il Nido/reiret", SNs hjemmeside.

III. RESEPSJONSHISTORIE

8. Tilkomstprosessen

I FmN-prosjektet var alle 45 kommunene i fylket involverte, og til sammen alle de 103 nordligste kommunene. Ingen sa nei til å delta i prosjektet, og Frode-Kjetil Pettersen, fylkeskultursjefen som hadde ansvar for dialog med kommunene, beskrev samarbeidet med kommunene på følgende måte:

De enkelte kommunene har stått sentralt i dette arbeidet. Og det er all grunn til å berømme den innsatsen som her er gjort. Kommunikasjonen har vært god, jeg kan ikke erindre en eneste diskusjon med de involverte i de enkelte kommunene som har vært negativt rettet. Dette har vært et arbeid som har båret frukter på alle måter.⁷⁷

De enkelte kommunene fikk i all hovedsak, om en ser bort ifra tidligere omtalte Lyngen i kapittel 2, bestemme sitt eget kulturminne, og jeg har ikke klart å spore debatt eller misnøye rundt prosjektet, verken i egne forskningskommuner eller generelt. Tilsynelatende ser det ut som om Pettersens kommentar i stor grad er forankret i virkeligheten, og at prosjektet lot seg gjennomføre uten spesiell motstand eller uenighet mellom fylkeskommune, landsdelsutvalg og kommune. Etter møtet for Landsdelsutvalget 2. og 3. mars 1998, heter det i vedtaket at ”Fotefar mot Nord er et av de største og mest vellykkede prosjekt som er gjennomført i utvalgets historie” og at ”[d]et er skapt en imponerende aktivitet i de 103 involverte kommuner, samt i fylkeskommunen”. Videre takker Landsdelsutvalget alle for innsatsen.⁷⁸

Etter vedtaket om realisering av SN ble alle 45 kommunene i fylket invitert til å delta i prosjektet. 13 kommuner sa nei, mens en kommune i Sør-Troms ble med og dermed endte prosjektet opp med 33 deltagende kommuner. Som nevnt i kapittel II, blir FmNs målgruppe delt i to: *Amatørenes* plan og det *komersielle* plan, mens SNs målgruppe er delt i tre: *Amatørenes* plan, det *kommersielle* og det *profesjonelle* plan. I

⁷⁷ ”En strøm av hefter”, *Avisa Nordland*, 24.5.2003, <http://www.an.no/kultur/article676109.ece>

⁷⁸ Ibid.

SNs punkt 6 defineres målsettingen: ”[Å] vise at internasjonale betydningsfulle prosjekter også kan gjennomføres i periferien”. Dette punktet er i følge Cruikshank definert i et maktforhold, hvor noe er periferi og noe er sentrum. Formidlingen skjer dermed fra sentrum til periferi, og allerede i målformuleringen er det definert en ulikevekt. Det initierer en kommunikasjon som ikke er likeverdig, samtidig som prosjektet presenterer aktørene som likeverdige.⁷⁹ Jeg kan vanskelig si meg uenig i Cruikshanks påstand, da prosjektet har en todelt retorikk. Den ene er målsettingen i kulturpolitikken som forutsetter likhet. Den andre er spørsmålet om kommunikasjon og formidling som definerer noe og noen som representanter for det sentrale, og som representerer ”kvalitetskunst” som skal formidles til periferien. Da skulpturene skulle forholde seg spesifikt til den enkelte kommunes naturlige omgivelser og særpreg skulle ”hver kunstner ha maksimal frihet til å finne hans/hennes kontakt til den sosiale og geografiske konteksten som var gitt”.⁸⁰ Lokalbefolkningen og kommunen hadde dermed ingen innflytelse på valg av kunstner, verk eller plassering.

8.1 Prosjektene som gjenstand i media og for diskusjon

Nevnt innledningsvis ble begge prosjektene presentert i media, hvor SN ble særlig debattert. Med media mener jeg alt prosjektrelatert som ble trykket i aviser, magasiner og lignende. Det vil si at leserinnlegg, fagartikler, pressemeldinger og intervjuer ikke vil bli skilt fra hverandre, men i denne sammenheng gå under fellesdefinisjonen media.

Det er stor forskjell mellom prosjektene når det kommer til mediehyppighet. Debatten SN forårsaket i den lokale pressen rundt midten av 1990-tallet savner ifølge boka *Skulpturlandskap Nordland* sidestykke i vår nyere norske historie.⁸¹ FmN på sin side har en fullstendig mangel på debatt i samme tidsrom. SNs samlede mediearkiv

⁷⁹ Hentet fra Cruikshanks upubliserte notater, tilgjengelig lokalt ved høgskolen i Tromsø.

⁸⁰ *Forprosjekt, Skulpturlandskap Nordland*. 6

⁸¹ Maaretta Jaukkuri, (red) *Skulpturlandskap Nordland* (Oslo: Forlaget Press, 2001), 238.

presenteres på prosjektets hjemmesider og inneholder i overkant av 3000 innlegg. Disse varierer mellom fagartikler, intervju, pressemeldinger og leserinnlegg.

Jeg har gjort en gjennomgang av de to største avisene i fylket, Nordlys og Avisa Nordland, og deres dekning av FmN i årene 1990-2000, kjerneperioden for gjennomførelsen av prosjektene. Gjennomgangen gir imidlertid ingenting å rapportere, og det er først tre år senere, i etterkant av utgivelsen av *Fotefar mot nord*-boka at debatten blomstrer opp. Debatten lar seg ikke måle statistisk, og kan heller ikke kobles til den enkelte kommune, da den dreier seg om en generell misnøye rundt at bokas sentrale aktører hentet utenfor landsdelen, og ikke handler om delprosjekter. Dermed er det kun SN som er gjenstand for mediestatistikk. Debatten rundt FmN er likevel interessant når det kommer til spørsmål om identitet, og er derfor tatt med.

I den statistiske målingen har jeg tatt utgangspunkt i de innlegg som omhandler eller berører mine forskningskommuner, men for også å spore debatten for det samlede prosjektet, har jeg gjort en rask gjennomgang av arkivet i sin helhet.

8.2 Keiserens nye klær – hovedtrekkene i debatten rundt Skulpturlandskap Nordland

I gjennomgangen av SNs mediearkiv kommer det frem flere argumenter både for og imot prosjektet som helhet. I startfasen er det spesielt den økonomiske prioriteringen som er gjenstand for kritikk. At det skulle brukes penger på kunst i en tid med store problemer i fiskeri og næringsliv, samtidig som flere kommuner i fylket hadde en haltende økonomi, var for mange uforståelig. Et av motargumentene på økonomidelen er prosjektets såkalte positive ringvirkninger. Disse ville skape turisttilførsel og dermed bidra positivt på den enkelte kommunes økonomi. Etter den økonomirelaterte debatten følger debatten omkring kunstnere og kunstuttrykk. I mange tilfeller menes det at prosjektet kanskje kan realiseres, men at kunstnerne da burde være lokale og ikke bestå av en gruppe internasjonale og ”moderne” kunstnere. Det kommer tydelig frem meninger om at

kunstnere utenfra ikke vil være i stand til å fange den enkelte kommunes særegenhet. En del av kritikken gjelder også det faktum at prosjektet er initiert av fylkeskommunen, og at kommunene ikke har hatt anledning til å uttale seg om prosjektet i stor nok grad.

Det mest prekære i debatten dreier seg om menneskets forhold til naturen, og billedkunstneren Karl Erik Harr innleder diskusjonen med en påstand om at prosjektet ville forårsake en naturkatastrofe i Nordland:⁸²

Hva er nå dette for noe merkelig? Man skal 'smykke ut' Nordland. En eller annen har funnet på at man skal plassere skulpturer i Nordland. Nordland er liksom ikke vakkert nok fra før. Men når man hører at det er 'internasjonalt' dette, så begynner luntene å lukte. Vi vet stort sett hvordan internasjonal skulptur ser ut i dag. Modernismen er blitt en konvensjon som har herjet kunsten i et par mannsaldrer. Stål, rustent jern, plast. I etterkant av abstrakt skulptur, gjennom installasjon av selsomme 'dingser' som reiser seg mot himmelen skal altså Nordland brukes som søppelkasse for dette skrap.⁸³

Innlegget som ble trykket i Lofotposten får videre stor oppmerksomhet og blir flittig sitert i lokalpressen og leserbrev, både med stor alvor, men også med humoristisk distanse.

8.3 Hovedtrekkene i debatten rundt *Fotefar mot Nord*

28. mars 2003 ble *Fotefar mot nord* av Grepstad og Thorheim gitt ut, og debatten rundt boka gikk høyt i blant annet Nordlys og Avisa Nordland. Like etter utgivelsen vurderes boka av Aftenposten og Magasinet i Dagbladet, hvor bildematerialet omtales som en "Skatteboks".⁸⁴ I mai 2004 fikk boka også utdelt prisen som årets vakreste bok av organisasjonen for grafiske designere og illustratører, Grafill. Strålende kritikker fra "sør" hadde imidlertid liten innvirkning på debatten som utspilte seg i nordnorske aviser. Det faktum at arbeidskraften for å produsere boka var hentet utenfra landsdelen er utelukkende det eneste temaet for mediedebatten i lokalavisene. Verken forlag, skribenter

⁸² Jaukkuri, *Skulpturlandskap Nordland*, 238.

⁸³ Karl Erik Harr, "Skulpturer i Nordland - en miljøkatastrofe". *Lofotposten* 08.05.91.

⁸⁴ Magasinet i *Dagbladet*, 29.03.03, og *Aftenposten* 30.03.03.

eller fotograf hadde daglig virke i landsdelen, og ingen av dem hadde heller opprinnelsen sin herfra. Dette blir til stadighet kommentert i sinthe leserinnlegg og artikler. Forholdet blir blant annet omtalt som kulturimperialisme, en kulturpolitisk skandale og som en underkjennelse av at Nord-Norge har god nok kompetanse på egen kultur.⁸⁵ Debatten ledes hovedsakelig av personer fra kulturlivet og fra offentlig sektor og debatten ser ikke ut til å engasjere ”folk flest”. En av de fremste debattantene er Jens Harald Eilertsen i Nordnorsk Kulturråd, og i Nordlys poengterer han at den nordnorske kompetansen ikke oppfattes som god nok for å lage praktbøker, og at Nord-Norge må kjempe for å få sin rettmessige andel av kunst- og kulturmidler.⁸⁶ Aslaug Vaa parerer kritikken og mener det må være resultatet og innholdet som teller, ikke prosessen som leder frem til boka. Hun mener videre at de beste folkene ble funnet til jobben.⁸⁷

Diskusjonen om bokas tilblivelse sørpå fortsetter, og Nils Magne Knutsen, førsteamanuensis ved Universitetet i Tromsø, beskriver prosjektet som skandaløs. Videre mener han at hvis en av de sentrale rollene for bokas tilblivelse hadde vært lagt til Nord-Norge, ville prosjektet sannsynligvis ikke fått et kritisk ord.⁸⁸ Også Tove Karoline Knutsen, artist og kulturarbeider i Nord-Norge har samme budskapet: ”Boken skulle vært et produkt fra Nord-Norge når den handler om Nord-Norge”.⁸⁹

Med grunnlag i Knutsens og Knutsens utspill vil jeg si at boka var dømt til å mislykkes allerede idet forfattere, fotograf og forlag ble valgt. Lenge før en eneste setning var skrevet eller et bilde knipset. Debatten dreier seg ikke om et sluttresultat, men om ”nordlendingens” sårede stolthet. Det at Aslaug Vaa som fylkeskultursjef i Nordland ikke klarte å oppdrive kyndig arbeidskraft i egen landsdel til verken å forfatte eller å utgi en bok virker for mange ufattelig. Utsillet fra Tove Karoline Knutsen om at ”boken

⁸⁵ ”Skulle aldri vært utgitt” *Avisa Nordland*, 30.05.2003, (<http://www.an.no/kultur/article679420.ece>)

⁸⁶ *Nordlys*, 04.04.2003.

⁸⁷ *Nordlys*, 05.04.2003.

⁸⁸ *Nordlys* 11.06.2003.

⁸⁹ Tove Karoline Knutsen sitert i: Sæther, *på sporet av de nordnorske fotefar*, 77.

burde være et produkt av Nord- Norge når den handler om Nord-Norge” ser dermed ut til å ha støtte hos avisdebattene.

Med unntak av et enkelt leserinnlegg i Nordlys, hvor Julie Sæther etterlyser en debatt om kulturminnenes, kulturstienes og skiltene faktiske tilstand, er selve kulturminnene forsvunnet i debatten om hvem som burde skrive historie eller ikke. Sæthers masteravhandling *På sporet av de nordnorske Fotefar*, tidligere omtalt i kapittel I, 2.2 ”Fotefar mot Nord: Litteratur og forskningshistorie”, tar kort for seg avisdebatten rundt FmN. Sæther mener på sin side at det skandaløse med boka ikke er at den er produsert utenfor landsdelen, men at den i det hele tatt er blitt laget.⁹⁰ På lanseringsdagen for FmN-boka poengterte Aslaug Vaa at det var mange ulike kulturminner med i prosjektet.⁹¹ I denne forbindelse skriver Sæther følgende:

Hvorfor var dette et viktig poeng å få frem? For å vise at det foregår og har foregått mange ulike ting i Nord-Norge? I så tilfelle er boken skrevet for andre enn 'nordlendinger’’. De fleste i den sekkebetegnelsen er klar over landsdelens varierte uttrykksformer i næring og kultur’’.⁹²

Etter lanseringen av FmN-boka ble det satt en sluttstrek for prosjektet. Sæther mener på sin side at denne skulle vært satt i det den offisielle åpningen av prosjektet på midten av 1990-tallet var over.

8.4 Mediehistorikk i de enkelte kommunene – en sammenligning

Den finansielle uenigheten både rundt *Stella Maris* i Hamarøy kommune og *Havmannen* i Rana kommune preger kommunenes mediedebatt. Sterkest er den for Hamarøy, som en mindre kommune med færre økonomiske midler. En slik økonomisk diskusjon, eller diskusjon i det store og hele er fraværende for *Il Nido* på Røst. Den første artikkelen om skulpturen ble trykket syv dager før avdukingen, noe som viser en manglende debatt omkring prosjektet. De innleggene som videre trykkes er i hovedsak nøytrale fakta og

⁹⁰ Sæther, *På sporet av de nordnorske fotefar*, 78.

⁹¹ Ibid.

⁹² Ibid.

opplysningsartikler. Vet et par anledninger nevnes det i bisetninger at prosjektet har vært turbulent og gjenstand for diskusjon. Dette kommer imidlertid ikke frem i mediearkivet, verken i form av leserinnlegg eller fagartikler. Det finnes i tillegg ingen negativ medieomtale om prosjektet på Røst.

Skulpturens utforming, materialbruk og plassering debatteres i noen grad for Hamarøy, og i svært stor grad for Rana. For sistnevnte kommer det også frem sterke meninger omkring prosessen.

I kjølvannet av prosjektene viser mediebildet varierende meninger omkring skulpturene, for Hamarøys del både positivt og negativt, men det rettes særlig kritikk omkring markedsføringen av prosjektet. Skulpturen blir liggende nærmest usynlig, og uten noen form for merking eller skilting er det ytterst få som får oppleve den. For Ranas del er innleggene nå nesten utelukkende positive, det trykkes blant annet en rekke dikt og sanger laget for *Havmannen*.

Søylediagram 1 (i appendiks) viser medieoppslagene relatert til skulpturene i Rana, Røst og Hamarøy kommune. Prosentvis er Hamarøy og Rana ganske like, men Rana ligger 6 % fremfor med positive innslag. I Rana og Hamarøy varierer medieoppslagene mellom redaksjonelle artikler, anmeldelser, leserinnlegg og notiser. Notiser er små oppslag som primært er informative, og er dermed vanskelig å kategorisere i en positiv/negativ skala. I Rana utgjør disse 12 % og på Hamarøy 16 %. Videre har Rana 49 % redaksjonelle innslag, 38 % leserinnlegg og dikt og 1 % anmeldelser. Hamarøy har 69 % redaksjonelle innslag, 12 % leserinnlegg og 3 % anmeldelser. Med dette ser en at det totale engasjementet var større i Rana enn for Hamarøy. For Røsts del består medieoppslagene kun av redaksjonelle innslag på 87 %, notiser på 10 % og anmeldelser på 3 %.

Søylediagram 1 viser alle artikler og innlegg samlet, mens søylediagram 2 viser en mer systematisk oversikt over hvilke synspunkter som var delt inn i de forskjellige kategoriene. For både Rana og Hamarøy har leserinnleggene en overvekt av negative

holdninger. Fraværet av leserinnlegg på Røst kan dermed være med på å forklare 0 % negative innslag.

Det som går igjen i mediebildet er at den positive hovedvekten kommer fra redaksjonen og ikke fra ”folk flest”. Leserinnleggene fra Rana og Hamarøy har på sin side en overvekt av negative ytringer. For Ranas del gjelder dette imidlertid kun under prosjektprosessen, og ikke etter avdukingen av *Havmannen*. Leserinnleggene skifter nå fra negative til humoristiske innlegg i form av dikt. Noen av diktene har vært vanskelig å kartlegge i retning positiv/negativ retning, men da de spiller på humor har jeg valgt tolke samtlige som positive. Tabellen for Rana har en egen søyle for ”dikt”, disse må også sees på som leserinnlegg, men jeg har valgt å skille dem, da de er av ulik sjanger. Men også fordi de representerer før og etter prosjektrealiseringen.

Slår en diktene sammen med de øvrige leserinnleggene, blir de positive leserinnleggene for *Havmannen* på 51 %, mot de totale negative 40,5 % (nøytrale 8,5 %). Dette er en stor økning fra før avdukingen av skulpturen. Da lå de positive leserinnleggene på 25,5 % mot negative 61,5 % (nøytrale 13 %).

8.5 *Havmannen* – prosess og debatt

13. september 1990 sa Rana ja til prosjektet. Kommunen var inne i en storsatsing på by-utsmykking, og mente en kommende skulptur ville være hensiktsmessig med tanke på dette. I samme tidsrom planla Rana å bygge en storslått molo som skulle fungere som strandlinje for byens befolkning. Kommunen ytret et ønske om at skulpturen skulle plasseres i forbindelse med denne, samt at de ønsket en skulptur av stor dimensjon.

Antony Gormley var kjent for å arbeide med store metall- og jernskulpturer, og sa ja da Maaretta Jaukkuri spurte han om å være kunstner for jernverkstaden Mo i Rana.⁹³ Gormley var i midlertidig ikke interessert i å plassere skulpturen sin på den tenkte moloen, men var straks klar på at skulpturen ville bli en høy mann i massivt jern som

⁹³ ”10 meter jernmann til Rana”, *Rana Blad*. 31.07.92

skulle plasseres i sjøen til allmenn beskuelse. Da Gormley besøkte Grotnes verksted bestemte han seg for at det var her skulpturen skulle skjæres til.⁹⁴ Han mente at det var svært viktig at skulpturen ble produsert av lokale materialer.⁹⁵ Jern hadde en symbolsk betydning for Rana, som er bygget opp rundt stålindustrien, og Gormley ville bringe materialet tilbake til miljøet det opprinnelig kom fra. Selv uttrykte han: ”Da jeg besøkte Rana i vår fant jeg ut at jeg ikke bare måtte lage en skulptur som var et uttrykk for naturen her, men som samtidig knyttet Mo til sjøen, en forbindelse som ble brutt da tyskerne skar over byen med jernbanelinja”.⁹⁶ Videre sa han: ”Jeg håper denne skulpturen skal bli noe Ranaværingene vil være stolte over å gi videre til de kommende generasjonene, og den viktigste forutsetningen for at den kan bli skapt her, er at folk vil ha den”. At kunstneren ønsket å bruke lokale materialer falt i god jord, og det helt tidlige mediebildet er utelukkende positivt.

Etter nedleggelse av blokkløypa på Mo kunne ikke jernverket levere stål til skulpturen som planlagt, og av praktiske og økonomiske hensyn ble skulpturen til slutt laget i stein fra Lødingen steinindustri. Flere løsninger ble foreslått før avgjørelsen om stein som material ble vedtatt, blant annet ble det vurdert om Ranas tekniske fagskole kunne sveise skulpturen av stålplater. Denne løsningen ville bli mye rimeligere enn utskjæring fra en jernblokk. Til irritasjon for mange (ifølge mediedebatten) ble forslaget forbigått, da den tekniske fagskolen ikke kunne tilby en slik utskjæring Gormley hadde sett for seg for kunstverket. Både kommune og lokalbefolkning mente dette hadde vært en flott mulighet å bidra aktivt i prosjektet, samt begrense kostnadene. I stedet krevde nå skulpturen en ekstrabevilling, og kommunen måtte bidra med 280.000 kroner isteden for de 100.000 som først var anslått. Etter det ble klart at skulpturen ikke ville bli laget i stål, samt at den ble dyrere en antatt, viser mediebildet en hyppigere forekomst av negative

⁹⁴ Grotnes verksted AS på Mo, etablert i 1969 og spesialisert på skjærebrenning av råstål fra Norsk jernverk AS i Mo i Rana.

⁹⁵ ”10 meter jernmann til Rana”, *Rana Blad*, 31.07.92.

⁹⁶ Antony Gormley sitert i ”Stålskulptur knytter Mo i Rana til Sjøen“, *Rana blad*, 10.11.92.

leserinlegg. Følgende innlegg av ”en båsmoværing” gir en god oppsummering av de forhold som høster kritikk i leserinnleggene:

Nå må de som har makt og myndighet se til å få avsluttet prosjektet med denne steinkolossen som tenkes satt opp nede i Mo-fjæra. For det første blir den ikke den stålfiguren som opprinnelig var planlagt. Men det viktigste er at den vil være bortkastet penger til glede for verken den vanlige ranaværing eller andre”...”Skal en absolutt satse på reising av et kunstverk i MO, bør vi få en fin bronseskulptur i gågata, der folk ferdes og vil se den- i motsetning nede i fjæra. –I en tid med knapphet på ressurser -og store uløste oppgaver innen både eldreomsorg og helsevern, bør det ellers unngås å sløses med samfunnets midler på denne måten.⁹⁷

Kostnadene steg ytterligere når det kom til montering. Skulpturen skulle stå 40 m utenfor strandpromenaden og måtte fundamenteres på 3 stålrør. For å montere en 60 tonn tung steinblokk ute i vannet, stod kommunen ovenfor store utfordringer. Den ville være for tung å frakte med helikopter, og eneste mulighet var å bygge en provisorisk vei ut i vannet. Kommunens egenandel nærmet seg nå 600.000, da det var de som skulle stå ansvarlig for monteringen. Beløpet var for stort for kommunen alene, men gjennom samarbeid mellom kommune, næringsliv og fylkeskommunen ordnet finansieringen seg.⁹⁸ Kultursjef Kjell Flatøy beklaget at kostnadene hadde blitt mye høyere enn først forespeilet, men påpekte at ”[v]i har tenkt stort og får litt mer enn et badekar”.⁹⁹

I protest mot den dyre skulpturen ble det av to lokale kunstnere, Arnt G. Flåten og Dorit Wogatzky, startet en aksjon som etter hvert utviklet seg til en underskriftskampanje. Flåten uttalte i Rana blad 18. september 1993 at kostnadene for skulpturen var ”like stor som hele allmenkulturen i Rana” og at ”det er prisverdig hvis næringslivet i Rana vil støtte kulturen, men det vil bli mye mer kultur for pengene hvis de støtter lokale krefter i stedet for en fjern utenlandsk kunstner helt uten tilknytting til Rana-distriktet”. Wogatzky uttaler i samme artikkel at ”[v]i startet ikke denne aksjonen

⁹⁷ ”Steinkoloss til forargelse”, *Rana Blad*, 21.09.92.

⁹⁸ Det ble samlet inn 70.000 kr fra næringslivet, mens samme beløp ble gitt av fylkeskommunen. Til sammen med Ranas egne 280.000, mente en dermed å ha finansieringen i orden.

⁹⁹ Ingeborg Andreasen, ”Havmannen i høye bølger”, *Rana Blad* 23.09.93. Flatøy sikter her til Sømna kommunes prosjekt i SN, med skulpturen *Hai-Ku-Badekar* av Dorothy Cross.

som en underskriftsaksjon, men folk kom spontant bort og forlangte å få skrive under”. Aksjonen fortsatte med utdeling av protestskriv, som i sitt første punkt fastslo at ”Ranas innbyggere føres bak lyset av kulturbyråkratene”. I kontrast til Wogatsky og Flåten oppfordret en annen gruppe kunstnere kommunen til å få *Havmannen* på plass.¹⁰⁰ I Rana blad 1. oktober 1993 uttaler de at det er svært viktig å ha et levende kunst- og kulturmiljø. De mener det er et tankekors at folk i Rana ikke forstår hva de skal med kunsten, og mener kulturpolitikere og byråkratene har en jobb å ta fatt på når folk foreslår å bytte skulpturen ut med et pissoar.

Uavhengig av både med- og motgang startet monteringen av *Havmannen* våren 1995. Store undersjøiske fundamenter var klargjort i løpet av vinteren 94/95. Enorme påler måtte til for å garantere at den tunge steinskulpturen skulle stå i sjøen. Grunnen var av kvikkleire, og det var derfor nødvendig med påler som skulle nå helt ned til fast grunn. Avdukingen gikk for seg med rundt 1000 oppmøtte tilskuere, og ifølge mediebildet ble det ikke gitt uttrykk for noen kritiske synspunkter. Under prosjektprosessen uttrykker leserinnleggene i størst grad negative ytringer, men i etterkant av *Havmannens* avduking snur disse til mer humoristiske innlegg i form av dikt. Hovedtemaet var skulpturens manglende kjønnsdel. I en periode ble det i Rana blad laget en egen spalte, *Dagens havmann*, hvor diktene kom på trykk. Av de 20 diktene er et eksempel *Havmannens Juleønske!*: ”Eg står i flo å fjære, No ønsk eg at dok snu me i sjen, så får eg sjå litt av byen. Så ønsk eg me staselig stell av Ranas hardeste fjell. Då kain dok va stolt a mi prakt å ikkje ha me tel forakt, her eg står i Adams drakt”.¹⁰¹ Et annet eksempel er:

Det e noe te gut, tænk- en gut fri for tut, korleis ska hanj få heimbrenjten ut?
Ja Ja, ut elljer innj- men du store min, hanj e kvinnfolk så edel og fin.
Denj gång tanken blei født om en mannj uten snøtt, ein som lura kvart kvinnjfolk
for “gløtt”, då blei Havmannen slik at istaen for “strik” sku’ denj også bli
kvinnjfolka lik. Så- ei Havkvinnje er vel oss likeså kjær som ein Havmainnj då må
vi jo tru, de e lættar tross aljt å få Havmannjen kaljt ei Havkvinne, ja ærlig talt.

¹⁰⁰ Kunstner gruppen besto av følgende, Øyvind Stjernen, Kjell Guldhav, Elisabeth Alsos Strand, Greta Kreutzer, Harald Myrvang og Ingunn Dahlin.

¹⁰¹ ”Havmannens juleønske!”, *Rana Blad* 11.12.95.

Men –no e da no slik at for å værte lik eit kvinnjfolk då må hanj ha brøst.
Men te Havmannj si trøst- de e mykje som løst kan monteres kor savne e størst.
Let no Havmannj ha fre på sett utvalgte ste me allj ståken omkreng kan hanj e.
E hanj kvinnjfolk, ja vel, koffør då ha det tel at han mangla det viktigste, vel?¹⁰²

8.6 *Stella Maris* – prosess og debatt

Den 5. mars 1993 ble det i Hamarøy kommunestyre sagt ja til å delta i prosjektet SN. Som den 32. til å takke ja til prosjektet var kommunen en av etternølerne. Politikerne i Hamarøy hadde allerede stemt nei til prosjektet to ganger, med begrunnelse i at prosjektet ble for dyrt. I kommunestyret var det den tredje gangen et flertall med 12 mot 8. Daværende ordfører Sverre Harald Eriksen opplyste at de finansielle rammene lå bedre til grunne for realisering av prosjektet denne gangen, da Stortinget nå hadde sagt ja til prosjektet, og kommunens egenandel var begrenset til 40-90 tusen kroner. At kommunen nå svarte ja til prosjektet etter tidligere å ha takket nei ser ut til å ha irritert mange, og følgende innlegg illustrerer dette godt: ”Jeg trodde at to Nei-vedtak i Hamarøy kommunestyre skulle være nok til å forhindre at vi måtte ha en tillaget 'knatt' i bygda, vi som fra naturens hånd har både Hamarøyskaftet og Kråkmotinden, pluss mange flere”.¹⁰³

Mediehistorikken viser at Hamarøy kommune håpet SN-prosjektet ville være med på å realisere Finnøyveien, som det hadde vært jobbet for i lang tid. Flertallet argumenterte først og fremst med at deltakelse i prosjektet ville øke sjansene for å få Finnøyveien bygget som en del av kulturveien fra Bodø via Steigen til Hamarøy. Flertallet mente skulpturen som skulle bli plassert i Skutvik, ville utgjøre et viktig bidrag til de kulturopplevelsene man ønsket å gi turister langs den tiltenkte kulturveien.¹⁰⁴ Komiteen som arbeidet med Finnøyveien bevilget dermed 60 000 kroner av avsatte midler til SN. Resten av pengene håpet kommunen å få inn via sponsormidler fra næringslivet. Kommunens avgjørelse om å delta i SN ble dermed tatt på grunnlag av hva

¹⁰² *Rana Blad*, 01.03.96.

¹⁰³ Agnes Schønning, ”Skulptur-kultur Hamarøy”, *Nordlandsposten*, 03.03.93.

¹⁰⁴ Øyvind A Olsen, ”Hamarøy får skulptur”, *Nordlandsposten* 06.03.93.

skulpturen kunne bidra til, og ikke på grunnlag av skulpturen i seg selv. Flere av leserinnleggene viser en negativ holdning omkring bruk av midler tenkt for Finnøyveien, og ”en djupt skuffet M.K.L.” skrev følgende innlegg i Nordlandsposten 13. mars 1993:

Jeg gremmer meg langt inne i hjerterota. Skal det virkelig bli en skulptur før Finnøybrua. Vi var en hel flokk, som arbeidet for å få en begynnelse med bru-prosjektet. Startet med bingo. Vi ga alle gevinstene. En masse husflidsvarer. Siden kjøpte vi andeler. Skal pengene som er beregnet til bruprojektet- gå til skulptur? Vi trenger ikke Kalven, før kua er kjøpt.

I etterkant av avgjørelsen krevde de sterkeste motstandere en lovlighetskontroll av vedtaket rundt deltakelse i prosjektet. Finansieringen ble vedtatt ulovlig, da de 60000 kronene som var myntet på Finnøyveien opprinnelig var bevilget av næringsfondet. I et brev til kommunen påpekte fylkesmann Davis Johansen at vedtektene for næringsfond ikke gir hjemmel for å benytte fondsmidler til anskaffelse av en skulptur.¹⁰⁵

Kommunen bestemte deretter å hente tilsvarende beløp fra andre poster, og forsvarte beløpet ved å påpeke at ”andre skulpturer som hadde kommet rundt om i fylket var reneste turistmagneter”.¹⁰⁶ Leserinnleggene omkring økonomi og pengebruk er mange, blant annet uttrykker et innlegg med underskriften ”velger”følgende:

Nå har de fleste kommunene kastet bort hundretusener av kroner, eller millioner på håpløse kunstverk. Nå skal Hamarøy være med, og politikerne innbiller seg at turistene skal interessere seg for idiotisk kunst. Kanskje får vi et større hull her på Skutvik, enn alle hullene som ble laget i en stein i Bodø?¹⁰⁷

Et annet innlegg illustrerer misnøye omkring fordeling av midler:

No blir skulpturlandskap i Skutvik og Hamarøy ein rein provokasjon. Overfor dei som har spart. Overfor gamle og unge, lag og foreningar. Det skulle ta seg ut om eit skolekorps her gjekk til grunne i økonomisk armod, medan ein kultur koryfé frå hovudstaden skapte sitt minnesmerke i bygda. Eit kunstverk som kanskje få forstod. Og i alle fall hadde spurt etter.¹⁰⁸

¹⁰⁵ ”Hamarøy venter på lovlighetskontroll”, *Nordlandsposten* 30.07.93.

¹⁰⁶ Dette uttalte Kirsti Karlstad (samarbeidslista) i artikkelen, ”Ulovlig finansiering”. *Nordlandsposten* 27.08.93.

¹⁰⁷ ”Kultursatsing i Hamarøy”, *Nordlandsposten*, 28.01.93.

¹⁰⁸ Lars Nerbøvik, ”Skulptur med bismak”, *Nordlandsposten*, 03.03.93.

I utgangspunktet fikk skulptørene utdelt en kommune, men Steinar Christensen hadde selv satt det å få reise skulptur i Hamarøy, og helst i Skutvik som et kriterium for i det hele tatt å være medvirkende kunstner i SN. Christensen var selv oppvokst her og fortalte at han følte en sterk identitet til stedet.¹⁰⁹

Christensen hadde jobbet med et utkast til skulptur som viste et naust omsluttet av en 8 meter høy og en 12 meter lang ”fiskehjell” i stål. Dette forslaget til skulptur fikk god respons i lokalavisene. Skulpturen skulle plasseres ved Skutvik havneområde, godt synlig for kystreisende, og valget av plassering ble omtalt på følgende måte: ”Ved å plassere skulpturen som et landemerke i Skutvik havneområde vil den også stå som et symbol på hvor sterkt kommunen er opptatt av at fergeforbindelsen til Lofoten skal opprettholdes, uttaler flertallet”.¹¹⁰ Dette prosjektet viste seg imidlertid å bli for kostbart. Som et alternativ kom Christensen med et nytt utkast, til skulpturen som står i dag, *Stella Maris*. Denne mente ordfører Sverre Eriksen ville bli en rimeligere løsning som ikke ville bli for belastende på budsjettet til Hamarøy.¹¹¹

På åpningsdagen var det et oppmøte på 250 personer. For en kommune med innbyggertall på 2000 må oppmøtet sies å være bra. Det som likevel er viktig å si i saken er at de årlige Hamsun-dagene pågikk i samme tidsperiode, og at det av denne grunn kunne være flere mennesker i Skutvik enn normalt.

I sin helhet fikk prosjektet en prislapp på 300.000 kroner, hvor kommunen måtte bidra med 40.000.

8.7 *Il Nido* – prosess og debatt

Da mediedebatten rundt Røsts skulptur og prosess er begrenset, har det vært vanskelig å spore kommunens ønsker og rolle i prosjektet. Selv ikke økonomispørsmålet står her til

¹⁰⁹ Gunnar Engegård, ”Skulptur av Steinar Christensen i Skutvik?”, *Nordlandsposten* 15.01.93.

¹¹⁰ Øyvind A Olsen, ”Hamarøy får skulptur”, *Nordlandsposten*, 06.03.93.

¹¹¹ Gunnar Engegård, ”Stella Maris i Skutvik”, *Nordlandsposten*, 13.04.94.

debatt, slik det gjør i andre kommuner. I intervjuet med Jaukkuri fortalte hun imidlertid at kommunen nok hadde sett for seg utsmykking av rådhusplassen, fremfor utsmykking av en utilgjengelig og øde øy. Det var kun dager før avdukingen at Fabio Luciano avslørte skulpturens kommende plassering på Vedøya. Kommunen tok det likevel fint, og den store debatten uteble.

Il Nido ankom Røst forsvarlig pakket i en stråfylt trekasse, men som nevnt i forrige kapittel kunne ikke skulpturen bringes til sin endelige destinasjon på grunn av fuglenes hekketid, og den fikk dermed en midlertidig plassering i Yst Øran, en langstrakt småkupert landtunge vest på Røst med storhavet som nærmeste nabo. Ved hjelp av en liten hjullaster ble skulpturen fraktet og plassert i en svak senkning i terrenget og *Il Nido* fikk sin avdukingsseremoni 30. juli 1994.

Il Nido hvilte i Øran i vel ett år, før den la ut på den siste delen av sin reise til Vedøya. Etter endt hekkesesong ble skulpturen plassert på en avsats i fjellsida. Etter medieomtaler var avdukingen vellykket, men oppmøte er ikke dokumentert.¹¹²

8.8 Et utvalg av leserinnlegg

Følgende leserinnlegg er valgt ut fra mediedatabasen. Innleggene er skrevet av lokale personer, ikke redaksjonen eller kulturpersoner. Det fremkommer ingen leserinnlegg fra Røst.

Havmannen

”Det er jo hårreisende at Skulpturlandskap Nordland skal bruke utenlandske kunstnere. Rana-staturen blir laget av en engelskmann. Vi har da vel kunstnere selv her i Rana. Er de blitt spurt?” (Per Pedersen: ”Kultur på avveier”. *Rana Blad* 18.01.1993)

”Etter min mening er hele ”Skulpturlandskap Nordland” noe sludder, sløsing med ressurser og i hvert fall noe som den vanlige nordlendingen ikke har noe ønske om å få”. (Ola Lerstad: ”Stopp tullet” *Rana blad* 18.09.93)

¹¹² ”Skulptur nr. 26”, *Rana Blad*, 11.09.95.

”Jeg ser den fra stuevinduet heime og koser meg med synet av den hver dag”.
(Mette Røbergeng, *Rana Blad*, 08.05.95)

”Kanskje står han også som et monument over en forsteinet kommunal kulturpolitikk”
(”Fjordmann”: *Rana Blad*, 19.05.95)

”Jeg tror Mo i Rana hadde vert bedre tjent med et offentlig toalett, så man slapp å springe på kafeer og bensinstasjoner i en nødsstund”. (Erling Hansen: *Rana Blad*, 18.01.93)

”Så står han der i steinhard taushet. Med ryggen mot byen vendt, skuende utover sitt element. Splendid isolasjon- eller- fornærmet over å være uønsket??
(L.J.L: “Ode til havmannen” *Rana blad*, 12.05.95)

”Tror man at ei jern-ause kan være et alternativ til den verdensberømte skulptørens forslag?”(Ingeborg Andreassen: “Skulpturen”*Rana Blad*, 31.12.93)

Stella Maris

”Den er forferdelig stygg og et pengesløseri, og vi har nesten alle ungdommene i Skutvik med oss når vi sier det” (Tanja Aune Hellesøe og Camilla Ediassen: *Fremover*, 11.08.94)

”Og rett før år 2000 var det sannelig på tide å få noe både å feste øynene på og noe å feste på filmen for turistene” (Harald Bolsøy: Kjøpmann på Skutvik, *Fremover* 11.08.94)

9. Den vanskelige resepsjonen

Felles for Rana, Hamarøy og Røst, samt alle de andre deltagende kommuner i SN prosjektet, er deres rolle som observatører. En rolle som for mange kommuner føltes veldig udemokratisk. Kommunene hadde mulighet til å takke ja eller nei til deltakelse, men utover dette hadde de ingen innvirkning på det endelige resultatet. Plassering, uttrykk, materialbruk osv. ble tatt av kunstner i samarbeid med fylkeskommunen. Avgjørelsene som ble tatt av denne ”kvalifiserte jury” ble tolket som arroganse som brøt med demokratiske prinsipper. Mange mente at noe ble tvunget på dem som de verken

hadde behov eller interesse for.¹¹³ De lokale resursene ble heller ikke utnyttet i særlig grad, da Rana eksempelvis mente prosjektet hadde alt å vinne ved å bruke materiale levert av den tekniske fagskolen. En ville følgelig føle en større stolthet og tilhørighet for skulpturen, når en viste at kommunens ungdommer hadde bidratt med å lage den. Ungdommen ville samtidig lære mye av prosessen.

I den offentlige debatten om prosjektet ble det tidlig klart at folk ikke likte å få ”moderne skulpturer” plassert i sitt landskap, og at de ikke følte seg komfortable med samtidskunsten, skriver Maaretta Jaukkuri i boka *Skulpturlandskap Nordland*.¹¹⁴ Innledningsvis i denne oppgaven påstår jeg at samtidskunst krever en oppdatert resepsjon. Videre stiller jeg spørsmål om et samtidskunstprosjekt dermed kan få et formidlingsproblem, spesielt når det gjennomføres på steder uten særlig kunsttradisjon. Jaukkuri understreker at ”kunstforståelse” som et definitivt begrep må stilles spørsmål ved. Hun bruker heller begrepet ”tilstrekkelig forståelse” – forståelse nok til at ens egne assosiasjonsrekker og følelser kan settes i bevegelse.¹¹⁵ En av de største misforståelsene mener hun er oppfatningen at man må inneha spesialkunnskap for å være i stand til å forstå og sette pris på samtidskunst. Hvis dette hadde vært tilfelle ville hele prosjektet vært håpløst, ettersom befolkningen i kommunene ikke satt inne med en slik spesialkunnskap.¹¹⁶ Hun forklarer møtet med samtidskunsten på følgende måte:

Som betraktere av samtidskunst blir vi konfrontert med kompleksiteten og tilgjengeligheten av kunstverkets tilstedeværelse, eller den projisering som skjer mot verden generelt eller mot betrakterens egen verden av kropp og hjerne. Ens mening må dannes på grunnlag av disse; den er ikke umiddelbart gitt.¹¹⁷

I henhold til Jaukkuri trengs det ingen forkunnskaper for å betrakte eller ha glede av skulpturene i SN eller samtidskunsten generelt. Dette mener hun står i motsetning fra hvordan en så på kunst tidligere, og hun både nevner den tradisjonelle måten å forholde

¹¹³ Jaukkuri, ”Steder for refleksjon”, I *Skulpturlandskap Nordland*, 21.

¹¹⁴ Ibid, 21.

¹¹⁵ Ibid, 23.

¹¹⁶ Ibid, 21.

¹¹⁷ Ibid, 22.

seg til kunst på, og den slags resepsjon som modernismen la opp til, hvor kunsten ikke skulle referere til noe utover seg selv, og tolkning nærmest var forbudt.¹¹⁸ Ifølge Jaukkuri var tolkningen på denne tiden forbeholdt spesialister med tilgang til det kanoniserte språket, mens hun mener tolkningen av samtidskunsten er karakterisert i symboler og tegn.¹¹⁹ I henhold til sitatet over er samtidskunstens innhold og mening etter Jaukkuris syn opp til den enkelte betrakter å avgjøre, og de står dermed fritt for en individuell tolkning. Betrakterens rolle har gjennom kunsthistorien forflyttet seg i stor grad. Fra passiv betrakter til deltager gjennom interaksjon.

Lokalbefolkningens resepsjon virker gjennom mediehistorikken uansett å være forankret mer tradisjonelt, hvor det forventes at kunsten i større grad skal fortelle narrative historier og ha et figurativt formspråk. Meningen for kunstverket blir på denne måten ikke åpen for tolkning på samme måte som dagens samtidskunst. Med forankring i et slikt kunstsyn og med slike forventninger til kunsten, ble det etter min mening svært lett å karakterisere hele SN for ”keiserens nye klær”, mens den samme oppfatningen ville være svært ”heldig” for FmN.

Kulturminnene våre forteller historien om oss. Hvordan vi har levd, hva vi har trodd på, hva vi har kledd oss i og hvordan vi har livnært oss i bred forstand. Kulturminner tolkes i hovedsak ikke, de er allerede en fortelling om noe som ligger bak oss. De er vår narrative historie. Her er det ikke nødvendig å lete etter symboler og tegn for å forstå, i alle fall ikke i samme grad som hos samtidskunsten. Følgende forståelse vil være tilstrekkelig: ”En båt er en båt! Den ble brukt til å dra til sjøs med. Det tilhørende garnet ble brukt til å fange fisk. Før spiste vi mye fisk.”

Jeg mener Jaukkuri har rett når hun mener det ikke trengs spesialkunnskaper for å oppleve samtidskunsten, og at det dermed ikke er noe i veien for å vise slik type kunst i områder uten kunsttradisjon. Det som likevel viser seg gjennom mediehistorikken for de to prosjektene er at ”mangel på kunsttradisjon”, eller mangelen av å bli eksponert for

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ Ibid.

kunst, ikke gir en oppdatert resepsjon. En går i møte med kunsten og kulturen med forventninger om å få fortalt en historie. Når en da må ta en ukjent rolle, der plutselig ens egne meninger og følelser er i sentrum, blir kunsten fremmed og fremstår som rar. Dette tror jeg er hovedårsaken til uroen og debatten rundt SN, og på lik linje hovedårsaken til manglende debatt rundt FmN. Prosjektene har store likhetstrekk på mange områder, så forskjell i utbredelse og økonomi kan eksempelvis ikke være en utløsende faktor for forskjell i debatt.

Den ”tilstrekkelige forståelsen” Jaukkuri snakket om synes å utvikle seg i tråd med SNs prosjektgjennomføring. Avisdebatten går fra en tidlig populistisk og negativ holdning med generelle fordommer, til mer presise spørsmål. Innleggene er etterhvert utformet som diskusjoner heller enn usaklige, udokumenterte og subjektive påstander. Fagpanelet for SN sier de var forberedt på et slikt hendelsesforløp, da det er vanlig i slike prosjekter.¹²⁰ Det står å lese i *Skulpturlandskap Nordland*-boka at:

Da vi begynte arbeidet med dette prosjektet var den generelle oppfatningen- som er vanlig i slike prosjekter- at folk som bor i Nordland kunne komme til å gå imot programmet og kunstverkene i begynnelsen, men at de over tid ville lære seg å akseptere og like dem.¹²¹

Mediebildet viser at fagpanelets antagelser i stor grad stemmer.

Den debatten FmN møtte på med boka *Fotefar mot nord*, hvor en klassisk ”nord/sør-problematikk” utspiller seg, bringer meg videre til spørsmålet rundt identitet, og til kapittel IV: ”Identitet som et målbart fenomen”.

¹²⁰ Ibid, 21.

¹²¹ Ibid.

IV. IDENTITET SOM ET MÅLBART FENOMEN

10. Hva er identitet?

Ifølge Bokmålsordboka defineres identitet på følgende måte: ”[S]um av element som gir et individ, et samfunn o l individualitet: 'jeg'-bevissthet *finne, miste sin i- / nasjonal i- / navn, stilling o l til en person fastslå den dødes i-*.” Identitet kommer videre fra det latinske ordet *Idem* – ”det samme”, og refererer til aspekter ved en person eller et fenomen som antas å være mer bestandig eller uforanderlig over tid.

Forskjellige vitenskaper har forskjellig oppfattelse av identitetsbegrepet. I psykologien brukes identitet om en del av en persons selvoppfatning. Det som oppleves som særlig sentralt, ekte og typisk for vedkommende. ”Å finne sin egen identitet” vil si å danne et selvilde man føler man kan akseptere og leve opp til. I samfunnsvitenskaper som sosialantropologi har man en mer utvidet forståelse av begrepet identitet. Her utvides perspektivet til å se individets selvforståelse og posisjonering i relasjon til gruppefenomener som sosial, kulturell eller etnisk identitet.

I artikkelen “Identitet” i boka *Flerkulturell forståelse*, skriver Thomas Hylland Eriksen at identitetsbegrepet er gått fra et begrep kun brukt i fagfilosofiske felt, til å ha blitt et av de mest sentrale begrepene både i forskningsmiljøer, litteratur og i deler av politikken. På grunnlag av dette, samt at ordet har fått mange og beslektede betydninger, mener Hylland Eriksen det er blitt vanskelig å gi begrepet en fullt ut tilfredsstillende definisjon.¹²² Det er mange fasetter som er med på å skape vår identitet, og om en ser seg selv i speilet, er dette et enkelt sted å begynne en utforskning av egen identitet. For mitt vedkommende ville jeg se en hvit norsk kvinne i slutten av 20-årene. En kvinne som studerer kunsthistorie og elsker sjokolade. En kone, en mor, en nordlending osv. Jeg ser, og jeg er, utvilsomt et individ med min egen personlighet. Hylland Eriksen mener at den

¹²² Thomas H. Eriksen, “Identitet”, i *Flerkulturell forståelse*, 2 utg, red. av Thomas H. Eriksen, (Oslo: Universitetsforlaget, 2007) 36.

minste enheten i et samfunn likevel ikke er enkeltpersonen eller den enkelte aktør, men relasjonen mellom to. Han mener at forestillingen om personen og den personlige, private identiteten er sosialt skapt, og at det er forholdet mellom person og kollektiv som er avgjørende for det menneskelige liv. Han eksemplifiserer ved å si:

”[L]ike lite som det kan finnes et privat språk, - et språk som bare forstås og brukes av et menneske, kan det heller ikke finnes et privat samfunn eller en privat kultur, altså et fellesskap bestående av en”.¹²³ Forholdet mellom kollektivet og personen kan videre beskrives som en prosess som hver og en av oss deltar i. Et fellesskap som vi blir påvirket av og selv påvirker.

Identitet skiller og forener. For at noen skal være innenfor, må noen være utenfor. Dette aspektet ved identitet er grunnleggende. Hadde det ikke eksistert menn i verden, hadde det eksempelvis vært meningsløst for oss andre å kalle oss kvinner. En identitet eksisterer ofte i kontrast til andre identiteter.¹²⁴ Den norske identiteten eksisterer eksempelvis bare i kontrast til andre nasjonale identiteter. Høyrepolitikeren eksisterer i kontrast med venstrepolitikeren, nordlendingen i kontrast med sør-, øst- og vestlendingen, medlemmene i en kommune i kontrast med medlemmene i den andre. Identitet er videre relasjonell. Det vil si at alle sider ved din identitet ikke alltid er i bruk, men at noen, bare en eller kanskje alle sider blir relevante i gitte situasjoner. Hylland Eriksen sammenligner identitet eller gruppetilhørighet med ”en serie kinesiske esker eller konsentriske sirkler”, altså fellesskap som ligger utenpå hverandre. Han skisserer følgende eksempel:

Først tilhører jeg min familie, deretter min større slekt, så tilhører jeg en by, en region og en nasjon; og til slutt tilhører jeg kanskje et kontinent eller til og med menneskeheten. De ulike identitetene blir aktivisert i forskjellige situasjoner. Når det er fotballkamp mellom Rosenborg og Viking er den regionale identiteten viktig, men når det er landskamp mellom Norge og Sverige, er den nasjonale identiteten viktigere. I fotballkamper mellom Liverpool og Everton, som holder til

¹²³ Eriksen, “identitet”, 37.

¹²⁴ Ibid, 43.

i samme by, er det klasseidentiteten som står i sentrum, ettersom Everton forbindes med borgerskapet og Liverpool med arbeiderklassen.¹²⁵

Hylland Eriksens modell av identitet som konsentriske sirkler kan virke både enkel og overbevisende, men den kan ikke gi et fullstendig bilde av en persons identitet. Grunnen er ifølge Hylland Eriksen ganske enkelt at mange av de gruppefelleskapene mennesker deltar i og forplikter seg til ikke kan legges utenpå hverandre på en enkel måte, men er overlappende.¹²⁶

Det skilles mellom konstruktivistisk og essensialistisk oppfattelse av identitet. Den essensialistiske oppfattelsen innebærer en tro på at det finnes en kjerne av ekthet, noe opprinnelig som ikke endres, mens det konstruktivistiske sier at tradisjoner ikke kan gjenfinnes, de oppfinnes. Nasjoner er eksempelvis imaginære, forestilte samfunn¹²⁷.

I samfunnsvitenskapene opereres det hovedsakelig med sosial, kulturell og etnisk identitet. Etnisk identitet brukes ofte som synonym med nasjonal identitet. Hylland Eriksen mener likevel det er viktig å skille mellom disse to. Nasjonal identitet er forbundet med bestemte politiske og sivile rettigheter, mens etnisk identitet er forbundet med opprinnelse, historie og felles opphavsmyster. Det er en form for metaforisk slektskap¹²⁸.

Sosial identitet bygger på hvem vi opplever samhørighet med eller den sosiale enheten som vi opplever å være en del av. I Tidsskrift for Norsk Psykologforening, forklarer Åshild Lappegard Hauge:

[S]osial identitet' som individets kunnskap om sin tilhørighet til visse sosiale grupper, samt de emosjoner og verdier dette har for vedkommende. Sosial identitet er derfor avhengig av kvaliteten på de gruppene vi hører til eller har som positiv referanse, som nasjonalitet, kultur, religion, familie og nabolag. I enhver situasjon vil ulike kombinasjoner av selvkonseptet være sentrale for individet og

¹²⁵ Ibid, 42.

¹²⁶ Ibid, 42.

¹²⁷ Brit Solli, "Refleksjoner omkring bruk av fortid og kulturminner i identitetsskaping", i *Fortidsforestillinger: Bruk og misbruk av nordnorsk historie*, red: Bård A Berg, Niemi, Einar, Rapport 27, Nordnorsk historieseminar, skriftserie for institutt for historie, nr 4, (Universitetet i Tromsø, 2002) 24.

¹²⁸ Eriksen, "identitet", 43.

produsere ulike selvbilder og atferd. I noen situasjoner er vår atferd mer påvirket av gruppemedlemskap enn andre, for eksempel i konflikter mellom grupper og diskriminering.¹²⁹

Kulturell identitet er noe vi kan føle og gjøre viktig når vi møter folk vi mener er kulturelt forskjellige fra oss selv. Begrepet har store likhetstrekk med både nasjonal og etnisk identitet, men kan også stå uavhengig i forhold til disse. Kulturtradisjoner kan eksempelvis eksistere på tvers av både landegrensener og av etniske grupper.

En siste viktig identitet er stedsidentiteten. Ifølge Hauge har begrepet vært i bruk siden slutten av 1970-årene, og har vært beskrevet som et ”individets inkorporering av sted i selvkonseptet, definert som et potpurri av minner, konsepter, tolkninger, ideer, og relaterte følelser tilknyttet spesifikke fysiske omgivelser eller typer av situasjoner”.¹³⁰ Stedstilhørighet blir beskrevet som en del av stedsidentiteten, men Hauge påpeker at stedsidentitet er mer enn tilhørighet:

Stedsidentitet er en substruktur av selvidentiteten, på samme måte som kjønn og sosial klasse, og består av persepsjoner og forståelser for fysiske omgivelser. Disse persepsjonene og konseptene kan deles inn i to kategorier: en kategori som består av minner, tanker, verdier og situasjoner, og en kategori som består av forholdet mellom disse (hjem, skole og nabolag).

11. Hvilken type identitet skulle prosjektene fremme?

Avsnittet ovenfor viser at det ikke finnes noen enkel definisjon av begrepet identitet. Oppgaven om å måle FmNs og SNs eventuelle innfrielse av målsettingen om å ”være identitetsskapende” er dermed vanskelig uten å vite hvilken type identitet prosjektene skulle fremme.

Begrepet identitet blir ikke forklart utover målsettingene, hvor de her bare summarisk listes opp. De blir heller ikke utdypet i litteratur som omhandler prosjektene.

¹²⁹ Åshild lapppegard Hauge, ”Identitet og sted: En sammenligning av tre identitetsteorier”, i *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, vol 44, nr 8, (u.s. 2007).

http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=28415&a=2)

¹³⁰ Hauge, ”Identitet og sted”.

Hva prosjektlederne hadde i tankene da målsettingene omkring identitet ble skrevet finnes dermed ikke i tekstformat, etter hva jeg har klart å oppspore.

I forsøk på å få klarhet rundt hva som ble lagt i identitetsbegrepet, kontaktet jeg Aslaug Vaa, prosjektleder for både FmN og SN, samt Maaretta Jaukkuri, sjefskurator for Skulpturlandskapet. Vaa hadde ikke mulighet å stille til intervju, men svarte i en e-postkorrespondanse følgende på spørsmålet om hvilken type identitet prosjektene skulle fremme:

Identitetsbegrepet er så komplekst og sammensatt at det er klart at det ble brukt i begge disse sammenhengene [prosjektene SN og FmN] av mange og forstått på forskjellige måter. I 1988 sto begrepet i en brytningsprosess i offentlig sektor, på den ene siden forestillingen om en slags kjerneidentitet gitt av fysiske og sosiale omgivelser og forestillingen om at identitet er noe vi kontinuerlig danner i et sosialt fellesskap. Jeg kan ikke gi deg en definisjon av identitetsbegrepet i den forstand at vi benyttet det i så måte.

Det lot seg imidlertid gjøre å få intervjuet Jaukkuri. Hun opplyste at hun stilte seg kritisk til et identitetsbegrep når det gjelder kunst, og uttalte følgende:

Jeg var ikke med på forprosjektet, jeg satt bare i ekspertkomiteen i denne tiden, men identitet har jo vært en stor diskusjon lenge. Selv er jeg ganske kritisk til den delen som handler om identitetsskaping, for kunsten må jo være kunst og snakke til ulike typer identitet samtidig. Men om en vil se retrospektivt og positivt på saken, tror jeg skulpturene har blitt en del av deres identitet gjennom tiden, altså de er blitt kjent med, og skulpturene er nå inne i en annen fase. Jeg vet ikke om det innvortes har blitt skapt identitet, men iallfall innen kommunene med tanke på markedsføring osv. Dette er jo en side av saken, men om prosjektet har forsterket identiteten i nord, det er nesten umulig å si... det kan jeg ikke si.¹³¹

Jaukkuris syn om identitetsmålsettingen er interessant, da hun skiller begrepet fra kunsten. Senere i intervjuet påpeker hun at det var mye politisk snakk rundt målsettingene, hvor disse ikke umiddelbart var satt for å fremme selve kunsten.

Vaas forklaring omkring identitet som en av målsettingene for prosjektene er noe udefinerbar, men peker i retning den sosiale identiteten. Det kan videre virke som om

¹³¹ Jaukkuri, sitert fra intervju med undertegnede. 10 feb.2009.

identitet ble brukt på grunn av begrepets oppblomstringsperiode på 70-tallet. Det var rett og slett riktig, og ”inn i tiden” å bruke begrepet da FmN og SN ble påtenkt.

I loven om kulturminners formålsparagraf 1 heter det:

Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som en del av vår kulturarv og identitet og som et ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning. Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse resurser som vitenskapelige kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet.

Identitetsbegrepet står sentralt både i nåtidens og fortidens kulturminnevern, og det er dermed forståelig at begrepet ble satt som en sentral målsetting i FmN prosjektet som nettopp handler om våre kulturminner. Det virker som kulturminnene våre står synonymt med ”vår identitet”, og Aslaug Vaa er ikke alene om å komme med en mangelfull begrepsdefinisjon. I hele kulturminneforskningen brukes begrepet flittig uten særlig utdypning. Dette støtter også Bjørn Tordsson opp om i sin arbeidsrapport for Telemarksforskning, *Landskap, kulturminner og den vanskelige identiteten: På leting etter en teori om kulturlandskapets betydning og verdi for besøkende*.

11.1 Problematikken omkring bruk av kunst og kulturminner i identitetsskaping

I nevnte arbeidsrapport ser Bjørn Tordsson på identitets-ideologien som en legitimering for kulturminnevernet i dag. I kulturminneloven av 1993, § 2 defineres kulturminner på følgende måte:

Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til. Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som en del av en større helhet eller sammenheng.

Med utgangspunkt i et slikt altomfattende kulturminnebegrep, blir det nødvendig for forvaltningen å angi ekskluderende kriterier for å vurdere verneverdi. Riksantikvaren har ved flere skrifter angitt slike delverdier, som bør legges til grunne for en vurdering av

samlet verneverdi. Av en liste hvor 12 delverdier ramses opp,¹³² står ”identitetsverdi” som den første og viktigste.¹³³ Tordsson mener det ikke er en tilfeldighet at identitetsverdi er nevnt først, da han mener oppfatningen om at kulturminnene skal gi identitet har vært gjennomgående for legitimeringen av kulturvern de siste to tiår.¹³⁴ Tordsson viser i sin arbeidsrapport at identitetsverdien står helt sentralt for å kunne vurdere hva som er av verneverdi, uten at riksantikvaren nærmere angir hvordan denne identitetsverdien skal bestemmes.¹³⁵

Kritikk har blitt fremført fra flere hold mot identitets-ideologien. Trær har røtter, men mennesker har føtter, sammenfatter Johansen.¹³⁶ Eric Hobsbawn påpeker i sin bok *The invention of a tradition*, at når gamle symboler går i oppløsning, eller når makten trenger legitimering, har ”tradisjoner” blitt oppfunnet som følelsesvekkere, identitetsskapere, forankringspunkter for legitimitet – uten at disse ”tradisjoner” i virkeligheten er særlig gamle. Når behovet finnes der, så kan nær sagt alt duge som mytologiske holdepunkter for identiteten.¹³⁷

I artikkelen ”Refleksjoner omkring bruk av fortid og kulturminner i identitets-skaping” skriver Berit Solli også kritisk om vår norske fortidsforskning. Hun påpeker at Norsk fortidsforskning og kulturminnevern tradisjonelt er bygget på et essensialistisk kultursyn. Dette har videre, de siste 20 årene, blitt utfordret av akademika og forskere med et konstruktivistisk kultursyn. Hun påstår at fortidsforskning med ”nasjonalpatriotiske” overtoner er dårlig ansett i akademiske forskningskretser, men at dette ikke har hatt innvirkning på det hun ser på som lokalhistorisk forskning med

¹³² Disse er: Identitetsverdi, symbolverdi, historisk kildeverdi, alder, autentisitet, representativitet, variasjon, miljøverdi, pedagogisk verdi, skjønnhetsverdi og bruksverdi, (BjørnTordsson, *Landskap, kulturminner og den vanskelige identiteten: På leting etter en teori om kulturlandskapets betydning og verdi for besøkende*, Arbeidsrapport nr. 6. Telemarksforskning i Bø: 1997, 22.)

¹³³ Tordsson, *Landskap, kulturminner og den vanskelige identiteten*, 22.

¹³⁴ *Ibid*, 22.

¹³⁵ *Ibid*, 23.

¹³⁶ Johansen gjengitt i, Tordsson, *Landskap, kulturminner og den vanskelige identiteten*, 23.

¹³⁷ Eric Hobsbawn, gjengitt i Tordsson, *Landskap, kulturminner og den vanskelige identiteten*, 23.

underliggende nasjons- og identitetsbyggende mål.¹³⁸ Solli oppfatter i likhet med Tordsson at mye av vår lokalhistoriske forskning og kulturminnevern begrunnes i termer av identitet, røtter, tilhørighet, stolthet og patriotisme. Hun mener denne typen identitetsbyggende og patriotiske forskning i praksis likevel har få motforestillinger blant aktører som uttrykker seg innenfor den akademiske fortidsdiskursen. Solli mener videre at motforestillingene blant konsumenten, eller ”folk flest”, er ikke-eksisterende.¹³⁹

Solli, Tordsson, Johansen og Hobsbawns uttalelser, viser at bruk av kulturminner i identitetsskaping er kritikkverdig. Dette både på grunnlag i mangel av begrepsdefinisjoner, men også på grunnlag av et essensialistisk syn som ikke passer inn med dagens mer konstruktivistiske akademiske diskurs.

Ifølge Solli har dette ingen praktisk betydning for kulturminnevernet, noe som ser ut til å stemme med tanke på identitetsmålsettingen satt for FmN. Det ser heller ikke ut til at Styringsgruppa for SN så på identitetsmålsettingen som problematisk.

12. Kan identitet måles?

I boka *Kulturarv- et identitetspolitisk konfliktfelt* skriver Bernard Eric Jensen blant annet om en undersøkelse utført i Danmark. Rapporten fra 2005 *Kulturarv- en værdifuld ressource for kommunernes utvikling: En analyse af danskernes holdninger til kulturarv* skulle kartlegge befolkningens og ”virksomhedernes” holdninger til kulturarven. Ved offentliggjørelsen av rapporten ble befolkningens holdning til kulturarv sammenfattet på følgende måte:

Undersøgelsen viser, at kulturarven kan bidrage til forståelse af vores historie, give viden og være identitetsskabende. Kulturarven er dermed en afgørende kilde til vores trivsel og udvikling. (...) Kulturarven kan slå bro mellem forståelsen af det gamle og det nye, forbinde os til det bedste i den udvikling, der har været og skabe grobund for engagement i den udvikling, der skal komme.¹⁴⁰

¹³⁸ Solli, ”Refleksjoner omkring bruk av fortid og kulturminner i identitetsskaping, 23.

¹³⁹ Ibid, 24.

¹⁴⁰ Sitat i, Bernard Eric Jensen, *Kulturarv- et identitetspolitisk konfliktfelt*, (Kjøbenhavn: Gads Forlag, 2008) 114.

Undersøkelsen kan altså leses slik at den danske befolkningen har en svært positiv holdning omkring sin kulturarv. Jensen understreker imidlertid at det på bakgrunn av undersøkelsen ikke er mulig å si noe spesifikt om hvordan ”kulturarv” er definert. En kan dermed ikke vite hvordan respondenten har forstått begrepet kulturarv. Har hun eller han forstått det som deskriptivt eller normativt, som noe materielt eller immaterielt?

Jeg skal ikke gå inn på hvorvidt den danske undersøkelsen gir troverdige resultater eller ikke, men Jensens poeng er svært viktig for mitt eget vedkommende. For å få troverdige og gyldige resultater fra en spørreundersøkelse, er det viktig at respondenten tolker spørsmålene på riktig måte. Spørsmålet omkring identitet kan, som vist i dette kapitlet, forstås og tolkes på utallige måter. Det er derfor essensielt å avgrense spørsmål på en slik måte at respondenten vet nøyaktig hva hun eller han svarer på. I kommende kapittel har jeg følt det nødvendig å redegjøre kort for leseren noen enkeltspørsmål som har med identitetsaspektet å gjøre. Siden det ikke finnes et enkelt svar rundt identitet, vil flere enkeltspørsmål være med på å danne en respondents identitetsfølelse.

V. HVA MENER LOKALBEFOLKNINGEN?

13. Utvikling av survey – en kort redegjørelse

I kapittel I, 1.2 ”Undersøkelsens gjennomføringsmetode” oppgis litteratur og øvrige kilder som er tatt i bruk i utviklingen av spørreundersøkelsen. Da dette er en kunsthistorisk MA ser jeg det ikke relevant å beskrive surveyutviklingen i detalj, men jeg gir likevel en kort redegjørelse rundt enkelte spørsmål.

13.1 Som man spør, får man svar

Tittelen på boka *Som man spør, får man svar* av Tove L. Mordal har vist seg å være en viktig frase når det kommer til utviklingen av enkeltspørsmål. Ifølge Mordal er det svært viktig i en survey å ta hensyn til variasjoner i livsvilkår og egenskaper blant de som skal svare på spørsmålene. En forutsetning for å kunne kontrollere svareffekter er standardiserte spørsmålsformuleringer, standardisert rekkefølge på spørsmålene som stilles og standardisert instruksjon av dem som stiller spørsmålene.¹⁴¹ Det standardiserte måleinstrumentet som lages må videre ivareta det databehov en har, samtidig som det må være utformet slik at de spurte både forstår meningsinnholdet, blir villige til å svare og føler seg i stand til det.¹⁴² I tråd med disse kravene lister Mordal opp syv råd som hun mener både er nyttige og nødvendige å ha som rettesnor i arbeidet med en survey:

- 1) Spørsmålene må formuleres slik at alle respondentene forstår spørsmålet på samme måte
- 2) Samme spørsmål må ikke omfatte mer enn ett begrep
- 3) Spørsmålene skal være spesifikke og konkrete og ikke gi tolkningsmuligheter
- 4) Spørsmålene skal være verdinøytrale

¹⁴¹Tove L. Mordal *Som man spør far man svar: Arbeid med survey-opplegg*, (Stavanger: Universitetsforlaget, 2000), 94.

¹⁴² Mordal, *Som man spør far man svar*, 95.

- 5) Still ikke for store eller urealistiske krav til kunnskap, hukommelse eller fantasi
- 6) Spørsmålene må ikke formuleres slik at de irriterer, provoserer, støter eller sårer noen, og
- 7) Spørsmålene må formuleres slik at de fungerer effektivt, slik at de ikke skaper forvirring, misforståelser og lang svartid.¹⁴³

I mitt arbeid med spørsmålsformuleringen har jeg i den grad jeg har følt det mulig støttet meg til Mordals syv punkter.

I kapittel V fremstilles identitet som et svært flyktig og lite håndfast begrep. Med tanke på at prosjektledelsen for SN og FmN dessuten mangler definisjon av begrepet, har identitet blitt det mest utfordrende temaet å lage enkeltspørsmål rundt. Det ville eksempelvis ikke være hensiktsmessig å spørre en person om SN eller FmN har hatt identitetsskapende effekt på han eller henne personlig. Et slikt spørsmål ville nærmest være i strid med samtlige av Mordals punkter. Da identitet som vist er et vidt begrep, ville respondentene utvilsomt forstå spørsmålet forskjellig, og spørsmålet ville dermed ikke gi godt sammenligningsgrunnlag. I tillegg ville spørsmålet stå i fare for å være ineffektivt, ettersom det både kunne forårsake svarproblemer og misforståelser.

Spørsmålet om identitet har jeg dermed delt inn i 8 delspørsmål, hvor resultatet til sammen skal kunne si noe omkring prosjektene og lokalbefolkningens identitetsfølelse. Se spørsmål 14 i vedlagt spørreundersøkelse.

I forkant av spørsmålene, som her er formulert som utsagn en kan si seg enig eller uenig i, gis det en forklaring på hva spørsmålene dreier seg om og hvilken type identitet de er ment å måle. Her er det i hovedsak prosjektets identitetskapning i kommunen som er i fokus, men spørsmålene er også laget for å måle respondentenes identitet til egen kommune. Om en respondent eksempelvis mener at en skulptur/kulturminne er en del av kommunens identitet og samtidig identifiserer seg selv med samme kommune, kan skulpturen/kulturminnet kanskje ha bidratt til en indirekte identitetseffekt. Spørsmål

¹⁴³ Mordal, *Som man spør far man svar*, 95.

nummer 4, ”jeg kan identifisere meg selv med skulpturen”, er et spørsmål som sikkert ville fått stryk av en hver statistiker, men jeg har valgt å ta det med nettopp for å se hvordan respondenten forholder seg til et slikt spørsmål.

14. Resultat av spørreundersøkelsen

Samtlige tall er hentet fra resultat av spørreundersøkelsen og videre behandlet i SPSS. I de fleste tilfeller nevnes ikke statistiske tall, men prosenttall som fra en meningsmåling. Prosenttallene vil bli vist uten desimaler, og i fremleggingen av prosenttallene vil svar som ”uenig” og ”helt uenig”, samt ”enig” og ”helt enig” bli vist gruppert, altså slått sammen til et felles prosenttall. Prosenten fra ”nøytral” og ”vet ikke” svar oppgis i de fleste tilfeller ikke, men utgjør den manglende oppgitte prosent opp til hundre. For noen spørsmål vil ikke prosenttallet nå 100, dette skyldes manglende svarfrekvens. Alle tall vil ikke bli oppgitt, dette for enklere lesning. De konkrete tallene er å finne i appendikset, hvor et utvalg av prosenttabeller presenteres. Det har ikke vært mulig å vedlegge alle tabellene da den totale tekstlengden ville blir for stor.

Begrepet ”variabel” vil bli brukt som betegnelse for spørsmålene/ utsagnene/ holdningsmålingene fra surveyen.

Da surveyen gir kvalitative svar, i den grad at det ikke er mulig å måle avstand mellom respondentenes svar (variabelen er ikke på forholdstallsnivå), har jeg valgt å bruke kje-kvadratet for testing om signifikansverdi. Signifikanttesting brukes i størst grad når en ønsker å finne ut om det er sammenheng mellom forskjellige variabler, samt når en tester ut hypoteser. Når noe viser seg å være statistisk signifikant betyr det at det kan generaliseres til hele gruppen utvalget er trukket fra. I denne sammenheng Røst, Rana og Hamarøys lokalbefolkning. Ofte viser analyser at variabler og hypoteser ikke er signifikante. Dette betyr likevel ikke at de er uholdbare. De er fremdeles gjeldende for utvalget, men kan ikke generaliseres til gruppen de er trukket fra. Jeg har satt

signifikanstallet på standard 0,05. For øvrig informasjon om statistikkanalyse og signifikanttesting, se Ringdal, *Enhet og mangfold og SPSS for dummies*.¹⁴⁴

14.1 Undersøkelsens begrensninger

Til sammen 600 spørreundersøkelser ble sendt ut. Disse var fordelt med 300 til Rana, 200 til Hamarøy og 100 til Røst. Svarprosenten var for alle kommunene lav, 18 % for Rana og Hamarøy, 20 % for Røst.

Undersøkelsens lave svarprosent kan ha virket begrensende i arbeidet med å svare på forskningsspørsmålet. Begrensede økonomiske midler gjorde det umulig å sende purring til respondenter som ikke hadde returnert sin spørreundersøkelse, dette kan videre ha vært innvirkende for den lave svarprosenten.

Manglende svar på enkeltspørsmål i returnerte spørreundersøkelser kan ha virket begrensende for videre analyse. Da et lavt antall respondenter kjente til FmN, kan dette også ha hatt innvirkning på analysen som berører prosjektet.

Det tas forbehold om spørsmål som har virket støtende for den enkelte respondent. I de tilfeller respondenten har unnlatt å svare på hvilken kommune han tilhørte, har jeg måtte utelate alle av respondentens svar. Dette fordi det ville vært umulig å avgjøre hvilken kommune svarene tilhørte. Til sammen 2 % svarte at spørreundersøkelsen var vanskelig å forstå. Det må dermed tas høyde for at disse respondentene kan ha gitt ”uriktige” og mangelfulle svar.

Alle nevnte faktorer kan ha virket begrensende for undersøkelsen.

15. Lokalbefolkningens holdninger til Skulpturlandskap Nordland

15.1 Rana

Av respondentene kjente 80 % til Skulpturlandskap Nordland. 56 % av disse stilte seg positiv til prosjektet og 11 % negative. 19 % kjente ikke til prosjektet.

¹⁴⁴ Arthur Griffith, *Spss for dummies*, 2.utg, (u.s: Hoboken, N.J, 2010).

80 % kjente også til Ranas delprosjekt. Av disse stilte hele 81 % seg positive og kun 4 % stilte seg negative.

Tallene viser at lokalbefolkningen stiller seg mer positiv til Ranas eget bidrag i prosjektet enn hva de gjør for SN i sin helhet. Prosentavstanden mellom positive og negative holdninger er stor, hvor folket i størst grad stiller seg positive både til kommunens bidrag i SN og for SN i sin helhet.

Prosenttabell 1. i appendiks, viser i hvilken grad respondentene sa seg enige eller uenige i følgende påstander om *Havmannen*: 1 ”skulpturen kan betegnes som kunst”, 2 ”skulpturen er vakker” og 3 ”jeg er fornøyd med plasseringen av skulpturen”. Som en ser av tabellen sa lokalbefolkningen seg hovedsakelig enig og helt enig i de tre påstandene.

På spørsmålene som gikk på skulpturens og SNs læringsverdi, tabell 2, sa 54 % seg uenige i påstanden ”skulpturen har lært meg mer om samtidskunst” og 33 % sa seg enige. 54 % var uenige i at de hadde større forståelse for samtidskunst nå enn de hadde før skulpturen kom, mens 32 % var enige. 62 % var uenige i at de hadde lært mer om skulpturer generelt, 31 % var enige. Selv om det er en prosentmessig større andel som mener SN og skulpturen har hatt læringseffekt for de personlig, mente hele 71 % at skulpturen var et godt eksempel for bruk i skolen.

Tabell 3 viser utvalgets svar og holdninger til spørsmålene om identitet. Hele 82 % mener her at skulpturen er en del av kommunens identitet og 78 % mener at en viktig del av kommunen ville bli borte om skulpturen ble fjernet. Som vist gjentatte ganger i oppgaven er identiteten vanskelig målbar. Men gjennom observasjonene av utvalgets tilbakemeldinger, da de på forhånd fikk forklart hvilke type identitet som måltes, virker det unektelig som skulpturen har oppnådd stedsidentitetsverdi i Rana. 64 % mente også at *Havmannen* var finere/bedre enn andre kommuners skulpturer. Dette kan også være med på å skape identitetsfølelse, da identitet som presisert i kapittel IV også handler om å se seg selv i forhold til andre. Kommentaren fra kultursjef Kjell Flatøy “Vi har tenkt stort og får litt mer enn et badekar”, nevnt i kapittel III. 8.5 ”*Havmannen* –

prosess og debatt”, underbygger også denne formen for identitet, da han sammenligner Ranas skulptur med Sømna kommunes skulptur.

Respondentene hadde videre et sterkt forhold til egen kommune: 73 % identifiserte seg selv med den og 86 % følte seg knyttet til den. Ettersom utvalget rapporterer om en sterk identitetsfølelse til kommunen, samtidig som de mener skulpturen er en del av kommunens identitet, kan det indirekte trekkes paralleller mellom skulpturen og identitetsskapelse hos den enkelte. Her kan eksempelvis Hauges påstand som nevnt i kapittel. IV, hvor hun mener stedsidentitet er en substruktur av selvidentitet, gjøres gjeldende. Parallellen blir imidlertid svært spekulativ og spørsmålet om egenidentitet, med påstanden ” jeg kan identifisere meg selv med skulpturen” viser at 61 % er uenige i dette, 25 % er enige.

72 % av hele utvalget rapporterte å ha besøkt skulpturen, mens 7 % ikke hadde det. 37 % passerte den regelmessig, 23 % hadde besøkt den 2-10 ganger og 9 % besøkte den årlig. Resten er fordelt på 1 gang og månedlig. Hele 73 % av utvalget hadde ved en eller flere anledninger tatt med noen for å vise frem skulpturen og kun 2 % hadde aldri snakket om eller diskutert skulpturen med noen. Selv om det ikke kommer frem hvorvidt respondentene førte positive eller negativt ladede diskusjoner, viser tallene et stort folkelig engasjement rundt skulpturen, noe som også gjenspeiles fra den tidligere omtalte mediedebatten.

Øvrige spørsmål som ble stilt omkring skulpturen og folks holdninger peker i SNs favør, hvor tabell 4 viser svært positive tilbakemeldinger.

Tallene viser at et flertall synes kommunen har blitt beriket gjennom skulpturen, samt at skulpturen er en attraksjon verdt å besøke. Kun 11 % mener den har vært sløsing av penger, og skiller seg dermed fra mediedebatten som i stor grad var en diskusjon om økonomi. 62 % har også tro på skulpturen i turismen. 9 % har ikke det.

Påstandene ”at kunstneren er norsk er viktig når det kommer til hans evner til å lage en særegen skulptur for kommunen” og ”nasjonalitet på kunstner har ingen

betydning” er kontrollert opp mot identitetsspørsmålet. Det finnes ikke sammenheng mellom variablene, og kunstnerens nasjonalitet har i Ranas tilfelle ikke innvirkning på identitetsspørsmålet.

I kapittel I stiller jeg spørsmål om hvorvidt skulpturens beliggenhet og synlighet i hverdagen har hatt innvirkning på resepsjonen eller ikke. Svarene fra undersøkelsen viser at de som er positive til SN i Rana, er i de fleste tilfeller også fornøyde med *Havmannens* plassering. De samme respondentene mente imidlertid ikke at skulpturer nødvendigvis måtte være plassert sentralt. For Ranas del kan en derfor ikke trekke slutninger om at en sentral plassering har hatt positiv innvirkning på resepsjonen, men kun se at utvalget i største grad både er fornøyd med skulpturen og dens plassering.

På spørsmål rundt folkets og kommunens medbestemmelsesfaktor mente kun 18 % at kommunen burde bestemme kunstner. 32 % mente kommunen ikke burde bestemme kunstner og halve utvalget stilte seg nøytrale. Videre mente 49 % at valget av kunstner måtte tas av kompetente personer. 20 % var uenige. Lokalbefolkningens svar viser med dette ingen stor misnøye omkring kommunens rolle i valg av kunstner. Når flertallet mener valget må tas på grunnlag av kompetanse, samtidig som de mener valget ikke skal tas av kommunen, kan det virke som at fylkeskommunen i større grad blir ansett å sitte med denne.

Når det gjaldt valget av skulpturens plassering mente imidlertid flertallet på 63 % at dette burde bestemmes av kommunen. Bare 16 % var uenige i dette. Videre analyse viser ingen sammenheng mellom kommunens medbestemmelsesfaktor og resepsjon. Hva utvalget mener om skulpturen og prosjektet står dermed ikke i sammenheng med deres oppfatning om medbestemmelsesfaktor.

71 % mente at kunst måtte være vakker å se på. 89 % mente videre at Havmannen var vakker. Alt i alt likte 42 % *Havmannen* i svært høy grad, 45 % i høy grad, 9 % i middels grad, 3,5 % i liten grad og 2 % i svært liten grad.

15.2 Kommentarer fra Ranaværingen

I spørreundersøkelsen ble respondentene spurt om ”hvor synes du den absolutt ideelle plasseringen av skulpturen ville være?”. Det ble også gitt mulighet for å skrive inn øvrige kommentarer. Ranaværingen hadde følgende å melde:

- ”Synes den er godt plassert”
- ”Rett plass”
- ”*Havmannen* ser utover Ranafjorden. Der hører han hjemme”
- ”Der den står nå”
- ”Der den står i dag”
- ”Den står ideelt der den står”
- ”Der den står”
- ”Der den er”
- ”Et sted der naturen er vakker og skulpturen kan ta en del av den”
- ”*Havmannen* er plassert akkurat der den hører hjemme”
- ”Som opprinnelig forutsatt lenger ut fra land”
- ”Der den står i dag er helt perfekt”
- ”Perfekt”
- ”Som fyllmasse i vei”
- ”Ideelt plassert.- skulpturen har gjort noe med Rana”
- ”Den er godt plassert. I rådhus 'aksen', synlig fra sentrum”
- ”Har utsikt til skulpturen fra kjøkken og stuevindue. Perfekt plassering”
- ”Der den står i dag”
- ”I byparken”
- ”Der den er nå, ute i fjorden. Den er helt annerledes enn resten av skulpturlandskap Nordland”
- ”Kommunen min bruker skulpturen som logo”
- ”*Havmannen* ble til en dikterkampanje i Rana Blad og ble godkjent i Nordland”.
- ”Vi var heldige med havmannen”
- ”Skulpturen brukes aktivt av kommunen som symbol/merke”
- ”*Havmannen* brukes ofte som logo både i kommunal og privat næringsliv”
- ”Skulpturen er et ”landemerke”
- ”*Havmannen* er blitt et varemerke for Rana kommune”
- ”Rana kommune har vært svært heldige med sin skulptur. I motsetning til hva man ellers ser, er *Havmannen* en skulptur som folk på Mo identifiserer seg med, og i motsetning til de fleste andre kommuner er stolte av. Den er ideelt plassert. Deutsche kraftturister passerer den i hopetall når de er ute og spaserer om kveldene”

15.3. Røst

Av respondentene kjente 85 % til SN. 59 % av disse stilte seg positive til prosjektet og 6 % negative. Samme prosentandeler kjente også til hjemkommunens skulptur i prosjektet. Av disse stilte også 59 % seg positive, mens ingen stilte seg negativ.

Tabell 1. viser i hvilken grad respondentene sa seg enige eller uenige i følgende påstander om *Il Nido*: ”Skulpturen kan betegnes som kunst”, ”skulpturen er vakker”, og ”jeg er fornøyd med plasseringen av skulpturen”. I likhet med Rana er flertallet både enig i at skulpturen kan betegnes som kunst og at den er vakker. Det som skiller seg fra Ranas tilfelle er utvalgets mening om skulpturens plassering, ettersom hele 88 % er misfornøyde. Misnøyen kan sees i sammenheng med de samme respondentenes meninger, hvor 80 % mente at ”skulpturer burde være plassert sentralt hvor mennesker ferdes”.

På spørsmålene som gikk på skulpturens og SNs læringsverdi (tabell 2) sa 83 % seg uenige i påstanden ”skulpturen har lært meg mer om samtidskunst” og 17 % sa seg enige. 81 % svarte seg uenige i at de hadde større forståelse for samtidskunst nå enn hva de hadde før skulpturen kom, 19 % sa seg enige. 33 % mente skulpturen hadde lært de mer om skulpturer generelt, 67 % mente ikke det. I kontrast til Ranas 71 % var det på Røst mindre tro på skulpturens læringseffekt, da kun 33 % mente den ville stå som et godt eksempel i skolesammenheng.

Tabell 3 viser utvalgets svar og holdninger til spørsmålene omkring identitet. Av tabellene kan en lese at 44 % mot 56 % mener skulpturen er en del av kommunens identitet. Kun 12 % mener at en viktig del av kommunen ville bli borte om skulpturen ble fjernet. Meningene er videre midtdelte om påstanden ”min kommune har finere/bedre skulptur enn andre kommuner”. Medregnet alle faktorer står *Il Nido* dermed mye svakere enn *Havmannen* når det kommer til stedsidentitet. Respondentene fra Røst viser på lik linje med Rana en sterk tilhørighet til egen kommune, som 81 % følte seg knyttet til og 68 % identifiserte seg med. Kun 6 % oppga at de identifiserte seg selv med skulpturen, mens 87 % gjorde ikke det.

65 % hadde besøkt skulpturen, og av disse oppga flesteparten at de hadde besøkt den 1 gang. Noen oppga også at de hadde besøkt den 2-10 ganger. 37 % hadde ved en eller flere anledninger tatt med noen for å vise frem skulpturen, men svaralternativene ”sjelden” og ”noen ganger” er hyppigst brukt. Prosenttallet er dermed ikke like ”sterkt” som ved Ranas tilfelle hvor ”ofte” fremkommer hyppigere.¹⁴⁵ Alle respondentene rapporterer å ha snakket om eller diskutert skulpturen med noen, men også her er det ”sjelden” og ”noen ganger” som blir mest brukt, mens for Ranas del fremkommer ”noen ganger” og ”ofte” hyppigst.

Tabell 4 viser respondentenes holdninger til skulpturen, hvor tallene jevnt over ligger mot den positive siden. Det er eksempelvis ingen som er enige i at skulpturen er en skam og ikke verdt å besøke verken av lokale eller tilreisende. Det er videre kun 18 % som er uenig i at skulpturen er verdt et besøk og 25 % som synes skulpturen er bortkastede penger. Resten er positive og nøytrale. Minst tro er det på at skulpturen har bidratt til berikelse av kommunen og virket turismen positivt. *Il Nido* kommer på alle punkter dårligere ut enn Rana, men fremdeles med en overvekt av positive tilbakemeldinger.

Samme analyse ble gjort for Røst som for Rana, og den viser også her at kunstners nasjonalitet ikke har sammenheng med folkets oppfatning av identitet.

Når det kommer til meninger om skulpturens beliggenhet, er de spesielt interessante i Røsts tilfelle, da skulpturen er plassert svært utilgjengelig. Som nevnt var 88 % misfornøyde med skulpturens plassering og 80 % mente at skulpturer burde være plassert sentralt. Sammenhengen mellom variablene er signifikant. Folkets misnøye omkring skulpturens beliggenhet har likevel ikke sammenheng med deres holdninger til skulpturen og prosjektet generelt, verken i negativ eller positiv forstand. Skulpturens beliggenhet har dermed ikke hatt innvirkning på resepsjonen. Dette ser også ut å være gjeldene for kommunens medbestemmelsesfaktor. Det kan heller ikke her påvises noen

¹⁴⁵For Ranas tilfelle er svarene fordelt på følgende måte: Aldri 27 %, Sjelden 17 %, noen ganger 47 %, ofte 9 % og svært ofte 0 %. For Røst er tallene fordelt slik: Aldri 63 %, sjelden 25 %, noen ganger 12 % og ofte og svært ofte 0 %.

sammenheng mellom variablene. Øvrig mente 60 % at kommunen burde bestemme plassering av skulpturen, 27 % gjorde ikke det. 73 % mente at valget av kunstner måtte tas av kompetente personer, 54 % mente også at valget måtte tas av kommunen. Tallene står i kontrast til Ranas, og det virker her som Røsts respondenter har større tro på egen kommunes kompetanse, og at valget dermed kunne vært gjort her.

74 % mente kunst måtte være vakker å se på, 83 % mente videre at *Il Nido* var vakker.

Alt i alt likte 5 % skulpturen i liten grad, 35 % i middels grad, 35 % i høy grad og 5 % i svært høy grad.

15.4 Kommentarer fra Røstværingen

Følgende svar er notert på spørsmålet ”hvor mener du den ideelle plasseringen av skulpturen ville være?”:

- ”På plenen ved sykehjemmet”
- ”Skulpturen bør plasseres slik at den kunne være til allmenskue”
- ”Slik at alle kan ha anledning å se den”
- ”På selve Røst, ikke på små øyene utenfor Røst. Det er ikke alle fastboende og slettes ikke alle turister som vet at den finnes. Veldig synd, det er min mening”
- ”Der den ble plassert første gang”
- ”Synes det er en 'teit' plassering som det er nå!!”
- ”Det bør i alle fall være sånn tilgjengelig at flest mulig kan se den, ikke sånn at bare et fåtall kan få se den”
- ”Blant folk. Ingen ser den der den er bortgjemt på fjellet”
- ”I ferjekøen”
- ”Kanskje en mer sentral plass, hvor alle kan få øye på den”
- ”I Øran på røstlandet”
- ”Nærmere befolkningen slik at den kan sees av flere”
- ”Jeg er mest for ideen om å slippe den på havets bunn”
- ”Ystøran, (der den sto først)”
- ”Jeg finner den ikke, tross mye leting. Skilting mangler. Det er mange som ikke finner den”.
- ”Turistene vet ikke hvor den er. Det er ingen eller mindre opplysninger dessverre”

- ”Skulpturen er plassert på et sted som ingen har lov å ferdes, derfor vet nesten ingen om den, eller kommer seg dit om de vil”
- ”Tilrettelegging og markedsføring kunne vært bedre”

15.5 Hamarøy

Av respondentene kjente 97 % til SN, av disse forholdt 11 % seg negative, og 29 % positive til prosjektet. 92 % kjente også til kommunens eget bidrag i SN. Her ble andelen av negative holdninger økt til 27 %, mens den positive minsket til 27 %. Utviklingen er her helt motsatt fra Ranas tilfelle hvor respondentene forholdt seg mer positiv til kommunens bidrag en hva de gjorde til det helhetlige prosjektet. Sammenlignet med Rana og Røst står også tallene som en stor kontrast, da de viser en mye lavere grad av positivitet både for det helhetlige prosjektet og kommunens delprosjekt.

72 % mente skulpturen kunne betegnes som kunst, 42 % mente skulpturen var vakker og 41 % var fornøyd med skulpturens plassering (tabell 1).

Fra respondentenes oppfatning av læringsverdi (tabell 2), ser en også her at tallene kommer mye dårligere ut en Rana, og noe dårligere ut en Røst. Hamarøy-responentene har i tillegg dårligst tro på skulpturen som læringseksempel i skolen, og variabelen ”jeg tror skulpturen er til hjelp og står som et godt eksempel når det skal læres om samtidskunst i skolen” skiller seg med sine 25 % enige ut fra Røsts 44 % og Ranas 71 %.

Når det kommer til utvalgets holdning til identitetsspørsmålet (tabell 3), er 66 % mot 28 % uenige i at skulpturen er en del av kommunens identitet. 70 % mot 22 % sier seg uenige i at egen kommune har finere/bedre skulptur enn noen annen kommune og 81 % mot 12 % er uenige i at en del av kommunen ville bli borte dersom skulpturen ble fjernet. Igjen kommer Hamarøy dårligst ut. Det er videre kun 6 % som selv mener å kunne identifisere seg med skulpturen. Som en ser av tabellen er det ingenting i veien for Hamarøyværingens egen tilknytning til hjemkommunen, og de står her relativt likt med de andre.

78 % oppga at de hadde besøkt skulpturen, av disse hadde 33 % besøkt den en gang og 25 % 2-10 ganger.¹⁴⁶ 63 % hadde aldri tatt med noen for å vise frem kulturminnet, mens 32 % oppga å ha gjort dette sjelden og noen ganger. 6 % svarte at dette var noe de gjorde ofte og svært ofte. 22 % hadde aldri snakket eller diskutert kulturminnet med noen, mens 43 % oppga å ha gjort det en sjelden gang. 12 % opplyste at dette var noe de gjorde ofte.

På grunnlag av tallene ser jeg ikke at SN har hatt identitetsverdi i Hamarøy kommune.

Tabell 4 viser respondentenes øvrige meninger om skulpturen, hvor 34 % mener den er en attraksjon verdt å besøke, 22 % mener den har beriket kommunen og 19 % mener den er en skam ikke verdt et besøk. 40 % oppga at skulpturen var pengesløseri og 31 % trodde skulpturen var positiv for turismen i kommunen.

Det finnes ikke sammenheng mellom variablene som handler om identitet og kunstnerens opphav. Det faktum at Hamarøys kunstner er norsk med røtter i kommunen ser dermed ikke ut til å ha videre innvirkning på folkets resepsjon.

49 % mente at skulpturer burde plasseres sentralt mot 33 %. 41 % er fornøyde med *Stella Maris* beliggenhet og 53 % misfornøyde. I likhet med Rana og Røst har variablene ingen sammenheng med holdningene til skulpturen og prosjektet.

44 % mente kommunen burde bestemme plasseringen av skulpturen, med 21 % imot. Svarprosenten om kommunen burde bestemme kunstner eller ikke var nærmest likt fordelt: 38 % mente ja og 31 % mente nei. 59 % mente videre at valget måtte gjøres på grunnlag av kompetanse. Det er ikke sammenheng mellom medbestemmelsesfaktor og resepsjon.

Alt i alt likte 14 % av utvalget skulpturen i svært liten grad, 11 % i liten grad, 47 % i middels grad, 11 % i høy grad og 6 % i svært høy grad.

¹⁴⁶ Resten av prosenttallene er fordelt på følgende måte. ”Månedlig” 3 %, ”årlig” 8 %, ”jeg passerer den regelmessig” 8 %.

73 % mente at kunst må være vakker å se på, mens 42 % mente Stella Maris var vakker.

15.6 Kommentarer fra Hamarøyværingen

Den ideelle plasseringen av skulpturen:

- ”Mere beskyttet mot vær og vind. Naturen og dårlig plassering har gitt skulpturen fysiske skader”
- ”En plass som alle kan se den. Også handicap”
- ”BURDE VÆRT SKILTET!!”
- ”Håpløs plassering nede i fjæra på Skutvik”
- ”Litt mer sentral beliggenhet”
- ”Den er bortgjemt. Et sted folk ser den. Eventuelt nærmere/ved stranden”
- ”Nært fergekai og turisme”
- ”Der den er, men med bedre merking om beliggenheten”
- ”Søppeldynga!”
- ”Synlig!”
- ”Et sted hvor folk kan se den”
- ”En plass i fjæra, Skutvik helt Ok, kanskje nærmere der folk ferdes”
- ”Fergekaia”
- ”På et sted folk kan finne den”
- ”Ved glimma”
- ”Ingen steder”
- ”Den er forferdelig. Skjemmes nesten av den”

16. Lokalbefolkningens holdninger til Fotefar mot Nord

16.1 Rana

Den første og mest innlysende forskjellen mellom SN- og FmN-prosjektene for alle kommunene er respondentenes manglende kjennskap til sistnevnte. I Rana kjente 60 % ikke til prosjektet, mens 39 % gjorde det. Av disse stilte 64 % seg positive og 18 % nøytrale. Av de som kjente til FmN var det videre kun 28 % som kjente til kommunens eget kulturminne i prosjektet. Av disse var 69 % positive og 25 % nøytrale.

I tabell 5 finnes det få negative holdninger å rapportere om, det ser ut som utvalget i størst grad er fornøyd med valget av *Umbukta fjellstue* som delprosjekt. Hele 100 % mente at kulturminnet var viktig å ta vare på, mens 87 % mente det var særegent for egen kommune. 93 % mente videre at det var helt riktig å velge nettopp dette kulturminnet som delprosjekt, mens 93 % var svært fornøyde med prosjektet i sin helhet.

60 % mente at FmN hadde lært han/henne mer om kulturminner generelt og 36 % mente at de hadde fått større forståelse for kulturminner og vern av disse etter FmN ble realisert. 60 % mente også at kulturminnet og prosjektet ville være til hjelp for læring i skolen.

Tabell 6 viser at 80 % mente kulturminnet var en del av kommunens identitet og 74 % mente at en viktig del av kommunen ville bli borte om kulturminnet skulle bli ødelagt. 54 % mot 27 % var uenige i at egen kommune hadde bedre eller finere kulturminne enn andre kommuner og 28 % trodde folk utenifra forbandt kulturminnet med kommunen. 64 % oppga videre å kunne identifisere seg selv med kulturminnet (se tabell 7). Tallene viser at *Umbukta fjellstue* har relativt stor stedsidentitet i Rana, men også at en stor andel av respondentene identifiserer seg selv med den. 81 % av de som kjente til kommunens kulturminne hadde besøkt det. 64 % oppga at de hadde tatt med noen for å vise frem kulturminnet og 86 % hadde ved en eller flere anledninger snakket om eller diskutert kulturminnet med noen.

Tabell 8 viser hvordan respondentene forholdt seg til en rekke utsagn om kulturminnet: 79 % mente kulturminnet var en attraksjon verdt å besøke, ingen var uenige. 64 % synes kommunen var blitt beriket etter promoteringen av kulturminnet, mens 7 % gjorde ikke det. 79 % var uenige i at bevaring av kulturminnet var bortkastede penger, og 64 % trodde kulturminnet virket positivt inn på turismen.

16.2 Kommentarer fra Ranaværingen

- ”Vi har tilknytning Sverige så *Umbukta fjellstue* var god satsing”
- ”Dette kulturminnet er ikke av de viktigste for kommunens identitet”
- ”Gruver i kommunen som er en kommune med flere gruver med mineraluttak fra gammel tid” [Kulturminner som heller burde vært valgt]

16.3. Røst

50 % av Røstutvalget kjente til FmN, mens 40 % kjente til eget kulturminne i prosjektet. Av de som kjente til eget kulturminne stilte 87 % seg positiv. Samme antall stilte seg positiv til det helhetlige prosjektet.

I likhet med Rana mente også hele Røsts utvalg at kulturminnet *I Pietro Querinis fotspor* var viktig og ta vare på og 86 % mente det var særegent for Røst kommune. 88 % mente det var riktig å velge nettopp dette kulturminnet som delprosjekt i FmN og 88 % var svært fornøyd med prosjektet i sin helhet (se tabell 5). Tallene er i stor grad lik Ranas, men med noen færre prosent for de to sistnevnte.

50 % mente FmN hadde lært de mer om kulturminner og 37 % mente de hadde større forståelse for kulturminner og vern av disse nå enn før FmN ble realisert. 37 % trodde prosjektet og kommunens utvalgte kulturminne var til hjelp for læring i skolen, mens 25 % var uenige. Troen på prosjektet som gjenstand for læring er dermed lavere enn for Ranas del.

Av tabell 6 ser en at 75 % mente kulturminnet var en del av kommunens identitet og 87 % mente at en viktig del av kommunen ville bli borte dersom kulturminnet skulle bli ødelagt. 50 % mot 12 % var uenige i at kommunen hadde bedre eller finere kulturminner enn andre kommuner og 25 % oppga at de trodde folk utenfra tenkte på kulturminnet når de tenkte på Røst, mens 50 % gjorde det ikke. 37 % kunne identifisere seg selv med kulturminnet, og nøyaktig samme prosent gjorde det ikke. Tallene er relativt like som for Ranas tilfelle, men her er det færre som selv identifiserer seg med kulturminnet, og 5 % færre som mener kulturminnet er en del av kommunens identitet.

100 % av de som kjente til kulturminnet hadde besøkt det, mens 50 % av disse hadde tatt med noen for å vise det frem. 88 % hadde snakket om eller diskutert kulturminnet med noen.

100 % mente kulturminnet var en attraksjon verdt å besøke, 100 % mente kommunene hadde blitt beriket gjennom promoteringen av kulturminnet og 87 % mente det var fint at det ble brukt penger på kulturminnet. 87 % trodde også at kulturminnet var positivt for kommunens turisme. (tabell 8) Tallene er her svært positive og høyere enn Ranas tall.

16.4 Kommentarer fra Røstværingeren

- ”Det er jo flott å kunne ta vare på sånt”
- ”Kårøyas hus/ Skomvær fyrstasjon”[burde heller vært utvalgt]

16.5 Hamarøy

58 % av utvalget kjente til FmN. Av disse stilte 57 % seg positive til prosjektet i sin helhet og 29 % nøytrale. For de 41 % som kjente til eget kulturminne i prosjektet stilte 67 % seg positive til kommunens valg av delprosjekt og 7 % negative.

Av tabell 5 ser en at 100 % var enige i at kulturminnet *Hamsuns Hamarøy* var viktig å ta vare på, 100 % var også enig i at kulturminnet var særegent for egen kommune. 86 % mente kulturminnet var riktig valg som delprosjekt i FmN og 86 % var svært fornøyd med prosjektet i sin helhet.

Tallene som går på prosjektets og kulturminnets læringseffekt er for Hamarøys del i de fleste tilfeller høyere enn for Rana og Røst. 60 % mente her at FmN hadde lært dem mer om kulturminner og 50 % var enige i påstanden ”jeg har større forståelse for kulturminner og vern av disse nå enn før FmN”. 43 % var uenige. 93 % mente prosjektet kunne være til hjelp for læring i skolen (tabell 6).

72 % mente kulturminnet var en del av kommunens identitet, og 57 % mente en viktig del av kulturminnet ville bli borte dersom kulturminnet skulle bli ødelagt. 43 % mot 21 % var uenige i at egen kommune hadde bedre eller finere kulturminner enn andre kommuner og 43 % oppga at de trodde folk utenfra tenkte på kulturminnet når de tenkte på Hamarøy, mens 29 % gjorde det ikke. 43 % mente de kunne identifisere seg selv med kulturminnet, 29 % var uenige (se tabell 7). I forhold til Rana og Røst kommer Hamarøy totalt dårligere ut på spørsmålene om identitetsskaping, selv om flere mente å kunne identifisere seg selv med kulturminnet enn for Røsts del.

33 % oppga å ha besøkt kulturminnet, og 64 % av disse hadde tatt med noen for å vise frem kulturminnet. Kun 7 % oppga at de aldri hadde snakket om eller diskutert kulturminnet med noen.

I tabell 8 ser en at 93 % sa seg enig i påstanden ”jeg mener kulturminnet er en attraksjon verdt å besøke”. 79 % mente videre at kommunene hadde blitt beriket gjennom promoteringen av kulturminnet. Ingen var uenige. 86 % mente det var fint å bruke penger på kulturminnet og 86 % mente også at kulturminnet var positivt for kommunens turisme.

16.6 Kommentarer fra Hamarøyværingen

- ”Tranøy med sin kystkultur” [burde heller vært valgt]
- ”Sagvatn- Kulturminneløypa- 10.000 år” [burde heller vært valgt]

17. Informasjonsinnhenting

17.1 Skolen

Under 1.1 ”prosjektet og dets forskningsspørsmål” i kapittel I spør jeg i hvilken grad SN og FmN har økt kunnskap om samtidskunst, kulturminner og videre vern av disse. For å besvare spørsmålet ønsket jeg, i tillegg til kartleggingen av respondentenes holdninger, også å kartlegge hvorvidt prosjektene ble brukt som eksempler i skolen.

I Læreplanen 97, heter det:

Skolen skal være en aktiv og levende kulturinstitusjon i lokalsamfunnet ... I opplæringen må lokalsamfunnet brukes på en aktiv måte. Elevene må bli fortrolige med den lokale naturen og miljøforholdene, byggeskikk og håndverk, brukskunst og utøvende kunst.

Med 97-reformen gis skolene en konkret oppfordring til å bruke lokale ressurser. Det ligger altså til rette for at prosjekter som SN og FmN skal bli brukt som læring i skolesammenheng.

Undervisningsavdelingen i Rana består av til sammen 15 grunnskoler, Hamarøy har 5 grunnskoler og Røst har 1. Min intensjon var å finne ut om SN og FmN ble brukt som eksempler i disse skolene. Dessverre, som nevnt innledningsvis var svarfrekvensen lav, og etter å ha tatt kontakt med samtlige skoler, var det kun Fritz Griegel, rektor ved Selfors ungdomsskole (Rana) og Tove Andreassen, enhetsleder ved Røst skole som lot høre fra seg. Da svarfrekvensen er manglende og innkommet informasjon svært begrenset er det ikke mulig å gi den oversikten som først var tenkt. Hvorvidt prosjektene brukes som eksempler for undervisning i skolen, lar seg foruten ved Selfors og Røst skole, dermed ikke svare på.

Griegel informerte at både FmN og SN hadde vært involvert i skolens undervisning, og at alle elevene på Selfors ungdomsskole i løpet av et treårig løp ville være med på prosjekter som berørte lokalitetene. Disse var: 1 byvandring - foto og tegning, 2 prosjekt om skulpturer i kommunene, og 3 historisk prosjekt om Rana kommune.

Andreassen fra Røst fortalte at Fotefar-heftet *I Querinis fotspor* både var mye brukt og viktig i undervisningen:

Vi har skoleelever fra 9. og 10.klasse som annethvert år besøker Røsts vennskapskommune i Italia, Sandrigo. Dette heftet + mye annet brukes aktivt til lokalkunnskap og informasjon. Bildet av seilskipet er blitt forstørret, en lokalhistoriker har vært i klassene og snakket om datidens byggeteknikk og båtutforming.

Videre sa Andreassen at *Il Nido* brukes til informasjon om skulptur og kunstner. For tre år siden ble det også gjennomført en skoletur til Vedøya, og elevene fikk dermed sett skulpturen.

17.2 Turistnæringen

Nordland fylkeskommune er delt inn i fem regioner: Helgeland, Salten, Ofoten, Vesterålen og Lofoten. Hver av regionene har sitt eget turistbyrå og turistinformasjon, mens Nordland reiseliv AS står som et samlet turistbyrå, og er en av de største reiselivsaktørene i Nordland fylke. Rana tilhører Helgeland og går dermed under Polarsirkelen reiseliv, Hamarøy tilhører Salten og går under Reiseliv i Hamsuns rike og Røst tilhører Lofoten og går under turistbyrået Destinasjon Lofoten. I tillegg finnes det også et lokalt turistkontor på Røst som holder åpent i sommermånedene.

For å undersøke hvorvidt SN og FmN har hatt innvirkning på turistnæringen i kommunene er de nevnte turistbyråene forsøkt kontaktet. Jeg har ikke lyktes å få informasjon fra Reiseliv i Hamsuns rike eller Polarsirkelen reiseliv, verken via e-post, telefon eller postlagt brev. Dette til tross for at jeg sendte ut flere oppfordringer til å svare.

Gjermund Aurstad i Nordland reiseliv AS skrev at de var et markedsføringselskap som i hovedsak jobbet med markedsføring av Nord-Norge som turistmål, og at de dermed ikke kunne gi informasjon vedrørende den enkelte kommune. Han ba meg videre ta kontakt med de enkelte turistkontorene.

Destinasjon Lofoten lot imidlertid høre fra seg, og Sonja Holm, informasjonsansvarlig i byrået, var behjelpelig med å svare på mine spørsmål. På spørsmålet: ”spør turister selv om informasjon om FmN og SN?” svarte Holm at noen få norske turister kunne spørre om Fotefar-prosjektet på sommerstid. SN hadde de derimot mange forespørsler om daglig, både av nordmenn og andre nasjonaliteter. Destinasjon Lofoten informerte videre turistene om begge prosjekter, men med en stor overvekt på

SN. Med tanke på skulpturenes kommersielle verdi viste Holm til Destinasjon Lofotens brosjyre, hvor SN presenteres med en helside. Brosjyren er ifølge Holm trykket på 6 språk og utgitt i 130 000 eksemplarer. I mailkorrespondansen skrev Holm følgende om brosjyren:

Denne tar vi med på messer og workshops rundt omkring i verden når vi reiser. Den selges også på vår nettside, og er distribuert til alle husstander i Lofoten – og til alle turistinformasjoner her. Den sendes også til utlandet og innenlands til både ambassader, turistkontorer og destinasjonsselskaper – samt privatpersoner, via salg på vår online nettbutikk på www.lofoten.info.

Holm kunne ikke gi spesifikke opplysninger om Røst og deres bidrag i prosjektene, men ba meg ta kontakt direkte med Røst. Fra Røst turistkontor informerte Rune Ellingsen at selve *I Querinis fotefar*-heftet ble kjøpt av noen få norske og utenlandske turister, men han hadde ikke tall på hvor mange som hadde blitt solgt. Interessen for kulturminnet og sagnet om Querini var ifølge Ellingsen relativt liten:

Jeg tror at Querini har størst appell innen matfiskproduksjonen og mot Italia generelt, og ikke det generelle turistmarkedet. Vi kan lære besøkende om ham når de er her, men ingen kommer fra Paris eller Berlin for å se stedet der han landet, for å si det sånn. Så som markedsføringsfenomen utad har han nok liten verdi. Jeg tror at Skomvær og Kittelsen der har mer å gi oss.

Ifølge Ellingsen og Røst turistkontor er det dermed andre kulturminner som har høyere markedsføringsverdi enn *I Pietro Querinis fotspor*.

Når det kom til interessen for *Il Nido* forklarte Ellingsen at den er fullstendig fraværende, og han uttrykte følgende:

Når folk ba om brosjyrer og generell info om Røst, brukte jeg å legge ved folderen om den, men fikk ingen spørsmål eller respons. Det er mulig at gjenopptak av egne turer til Vedøya der turistene kan gå rundt noen timer om dagen, vil øke interessen/appellen til *Il Nido*. Er jo ellers trist at den bare står der.

For øvrig opplyste Ellingsen om et besøkstall på 1303 turister i perioden 15. juni til 15. august 2010. Dette var en oppgang fra 1171 besøkende sommeren 2009. Han

presiserte videre at dette var besøkstall registrert fra turistkontoret, og at øya i tillegg hadde turister som aldri kom innom kontoret.

Gjennom utsendelsen til turistkontorene svarte også en fra Svolvær turistkontor som tidligere hadde vært ansatt ved Destinasjon Lofoten. Vedkommende var ikke kjent med prosjektet FmN i det hele tatt, og hadde heller ikke hørt om det før i e-post fra meg. Han hadde videre aldri fått spørsmål om prosjektet, men presiserte at han kun svarte for de forespørslene han hadde fått. Han informerte om en jevn etterspørsel rundt SN, turistbyrået delte også jevnlig ut informasjon og brosjyrer om dette.

Når det kommer til turistbyråenes hjemmesider er presentasjon og omtale omkring SN og FmN varierende. Mens informasjonen er begrenset for FmN-prosjektet, som bare nevnes i en bisetning, har Destinasjon Lofoten utfyllende informasjon om SN. Prosjektet står også oppført under hovedlisten over attraksjoner. Ser en dette i lys med informasjonen fra Svolvær turistkontor sammen med Sonja Holms uttalelser, viser det at turistselskapet i større grad satser på SN, men også at SN vekker større interesse blant turistene.

Reiseliv i Hamsuns rike har i motsetning til Destinasjon Lofoten ingen informasjon om SN, men mye informasjon om Knut Hamsun og de severdigheter knyttet opp mot han. Det kommer imidlertid ikke frem at kulturminnet inngår under FmN-prosjektet, noe som er i tråd med observasjonene fra *Tilstandsrapport for Fotefar mot nord i Nordland*, også omtalt i kapittel 2. For Polarsirkelen reiselivs del presenteres begge prosjektene kort og konsist.¹⁴⁷

I samme tilstandsrapport ble det i tillegg til en tilstandsvurdering av kulturminnene, gjort en kartlegging av hvorvidt prosjektet fungerte som turistmål. Det ble sendt brev til de fire konsoliderte museene, hvor Salten og Helgeland museum, Museum nord og Lofot vikingmuseum inngår, samt til Nordland reiseliv. I sitt svarbrev fra 2008 fortalte Nordland reiseliv at de for tiden ikke jobbet med FmN, men så på det som

¹⁴⁷For detaljer se: <http://www.arctic-circle.no/>, www.lofoten.info, www.hamsuns-rike.no.

positivt at fylkeskommunen nå gikk gjennom delprosjektene når det gjaldt vedlikehold og tilgjengelighet. De skrev videre at de hadde registrert at publikum har stor interesse for FmN.¹⁴⁸

I brevene som ble sendt ut ble det også bedt om at hver kommune, samt Nordland reiseliv AS, skulle foreta en opptelling av informasjonsbrosjyrene. Det ble også foretatt en opptelling ved fylkeskommunen. Uten informasjon om hvor mange brosjyrer hver enkelt instans hadde i utgangspunktet, og om mengden eventuelt var lik for alle, fremstår tallene som meningsløse eksternt. Det som likevel er verdt å ta med er Ranas brosjyrer ved *Umbukta fjellstue*. Her opplyste fjellstuas eier at informasjonshefter blir gitt bort til overnattende og andre eventuelt interesserte. Han opplyste at han hadde flere tusen brosjyrer liggende i garasjen, og sier at interessen for dem er ”laber”, og at han derfor valgte å gi dem bort.¹⁴⁹ Det som også er verdt å nevne fra rapporten er Røsts lave antall av gjenværende hefter. Både ved kommunen og fylkeskommunen var det ingen eksemplarer igjen på norsk, og bare noen få igjen på andre språk.¹⁵⁰ Dette bekreftet også Ellingsen fra Røst turistbyrå.

¹⁴⁸ *Tilstandsrapport ”Fotefar mot nord” i Nordland*, 136.

¹⁴⁹ *Ibid*, 154-156.

¹⁵⁰ *Ibid*, 154-156.

VI. DRØFTNING

18. Prosjektenes måloppnåelse

Viser til vedlagt ”Skjemaoversikt over forskningsspørsmål”, hvor en systematisk oversikt av forskningsspørsmål presenteres. Problemstilling, delspørsmål, øvrige faktorer og hypoteser vil i følgende kapittel gjennomgås og, i de tilfeller det er mulig, svares på.

18.1 I hvilken grad har prosjektene resultert i økt kunnskap?

Som vist kom det ikke frem mye informasjon i undersøkelsen om hvorvidt prosjektene brukes som eksempler for undervisning i skolen. Med unntak av Røst er det dermed ikke mulig å si hvordan SN og FmN blir brukt i Ranas og Hamarøy kommunes skoler. Resultatet av spørreundersøkelsen viser videre respondentenes egne subjektive meninger om hvorvidt prosjektene har hatt læringsverdi. Selv om en respondent hevder at prosjektet har gitt han eller ikke gitt han mer kunnskap, er det ikke sikkert at det er slik det forholder seg. Læringen kan ha skjedd ubevist, og det kan også være fare for over- eller underrapportering på spørsmål rundt læring. I tillegg kan respondentens øvrige holdning til prosjektene ha innvirkning på i hvilken grad han vil vedkjenne seg læringsverdi eller ikke. For faktisk å kunne påvise læringsverdi ville det være nødvendig med en kunnskapsmåling, eksempelvis før og etter prosjektrealisering. Delspørsmålet ”i hvilken grad har prosjektene resultert i økt kunnskap om samtidskunst, kulturminner og videre vern av disse?” kan dermed ikke besvares konkret, og innsamlet materiale kan kun gi svar på om lokalbefolkningen ”mener eller tror” prosjektene har hatt læringsverdi. Videre omtale om læringseffekt må derfor sees under disse omstendigheter.

Av prosenttallene presentert i forrige kapittel, ser en at Hamarøy kom dårligst ut med Røst som nummer to i forbindelse SN og dets læringseffekt. Ranas lokalbefolkning

hadde de beste tallene, hvor flest svarte i favør av prosjektet. Her var det også som nevnt en relativ høy prosent som hadde tro på skulpturens læringsverdi i skolen.

Tallene for FmN er på samme område merkbart høyere enn for SN, og Hamarøy kommer best ut, da over halvparten svarer i favør av prosjektet. Nærmest hele utvalget mener i tillegg at prosjektet kunne være til hjelp i skolen. Rana kom som nummer to og Røst til slutt.

Av tallene kan en ikke utelate læringseffekt i noen av kommunene, men en kan si at den for SNs del har vært lav for Hamarøy og Røst, mens den har vært noe høyere for Rana. FmN har jevnt over hatt god læringseffekt, med Hamarøy kommune som kommer best ut.

18.2 Har prosjektene hatt innvirkning på reiselivsnæringen?

Svaret på spørsmålet *har prosjektene har hatt innvirkning på reiselivsnæringen* baserer seg i størst grad på datainnsamlingen fra nevnte turistbyråer og turistkontor i kapittel V. Informasjonsmengden gir heller ikke her et fullgodt bilde av prosjektenes posisjon i turismen, da flere av reiselivsaktørene unnlot å høre fra seg. Med forbehold om dette peker svarene fra reiselivsaktørene i retning SN. Likevel er det ikke mulig å si hvor stor interessen har vært for enkeltprosjektene, med unntak av *Il Nido*, da interessen ifølge Ellingsen var ”fullstendig fraværende”. I Røsts tilfelle var det videre større interesse for *I Pietro Querinis fotspor*, selv om Ellingsen påpekte at interessen heller ikke her var stor. Basert på reiselivsaktørenes uttalelser kan det helhetlig virke som om SN har hatt større innvirkning på reiselivsnæringen en FmN. *Tilstandsrapport Fotefar mot nord i Nordland* underbygger i så fall en slik påstand, da verken museer eller Nordland reiseliv oppga å jobbe aktivt med prosjektet. I rapporten konkluderes det også med at noe må gjøres for å få rettet lys mot prosjektet som turistmål.¹⁵¹

¹⁵¹ Ibid.

Foruten en respondents kommentar om *Havmannen* og dens positive innvirkning på tyske turister, har det gjennom oppgaven ikke kommet frem informasjon om skulpturen som turistmål. Det samme gjelder for *Stella Maris* og *Hamsuns Hamarøy*. Foruten kommentaren om ”laber” interesse av FmN-heftet for *Umbukta fjellstue* gjelder det samme for Ranas kulturminne.

På grunnlag av innsamlet informasjon finnes det ikke grunnlag for å svare på om Rana og Hamarøys delprosjekter har hatt innvirkning på reiselivsnæringen. Når det kommer til Røst viser det seg at *Il Nido* ikke har hatt det, og *I Pietro Querinis fotspor* i liten grad. Som helhet er det likevel mulig å si at SN har hatt større innvirkning på reiselivsnæringen en FmN.

Hamarøys totale tall for kulturminnet *Hamsuns Hamarøy* kommer ikke bedre ut enn Rana og Røsts kulturminner, heller litt dårligere. I forbindelse med ”utvalgsstrategi fem” nevnt i kapittel I 1.3, ”utvalg av forskningskommuner”, legger jeg frem en teori hvor *Hamsuns Hamarøy* får en mer positiv resepsjon hos lokalbefolkningen på grunnlag av sin nasjonale og internasjonale betydning, samt tilsynelatende kommersiell verdi. Tross Hamsuns ”markedsverdi” som en internasjonalt kjent forfatter, og at det årlig arrangeres egne Hamsun-dager i kommunen, ser ikke dette ut til å ha hatt innvirkning på lokalbefolkningens holdninger omkring kulturminnet *Hamsuns Hamarøy*.

På samme måte spør jeg om *Havmannen* på grunnlag av sin tilsynelatende kommersielle verdi har fått en bedre resepsjon hos befolkningen enn andre delprosjekter. Tallene fra Rana kommer som vist i kapittel V best ut når det gjelder SN. *Havmannen* er videre den mest profilerte skulpturen i eget utvalg da den som tidligere nevnt brukes som logo og har fått egen festival oppkalt etter seg. For Ranas tilfelle viser det seg dermed å være hold i teorien om at kommersielle vellykkede prosjekt også har en bedre resepsjon hos folket, men for Hamarøys del ikke.

18.3 Har prosjektene hatt identitetsskapende effekt?

I kapittel V trakk jeg på bakgrunn av prosenttall og øvrige faktorer slutninger om *i hvilken grad har prosjektene hatt identitetsskapende effekt?* Det var for SN i alle tilfeller problematisk å på- eller avvise egenidentitet, og med unntak av *Havmannen*, var det svært få som identifiserte seg selv med skulpturene. Rana kom bra ut på samtlige spørsmål vedrørende identitet, og det var i dette tilfellet enkelt å trekke en slutning om prosjektets vellykkethet når det gjaldt identitetsskapingen. For Røst og Hamarøys del fant jeg ikke grunnlag for å påstå at prosjektet har virket identitetsskapende i kommunene.

Bedre gikk det for FmN på området om egenidentitet, da over halvparten av utvalget fra kommunene kunne identifisere seg selv med kulturminnet. Stedsidentiteten fikk videre svært høye tall for FmN, og det er dermed trygt å si at FmN har hatt identitetsskapende effekt i både Rana, Røst og Hamarøy. Hypotesen ”FmN har med sine kulturminner større identitetsskapende effekt enn hva SN har med sine samtidsskulpturer” kan dermed beholdes.

Som nevnt i kapittel V hadde kunstnerens nasjonalitet i SN ingen sammenheng med folkets identitetsfølelse. Svaret på om det noe å si om kunstneren er utenlandsk med tanke på identitetsspørsmålet er dermed nei.

18.4 Svar på øvrige faktorer og hypoteser

Øvrige faktorer som ”har beliggenhet av skulpturen hatt innvirkning?”, ”er det en fordel at skulpturen er synlig i hverdagen eller ikke?” og ”i hvilken grad har folkets og kommunens medbestemmelsesfaktor hatt noe å si for resepsjonen?” blir alle gjennomgått i kapittel V, hvor svaret overaskende viste seg å være nei for samtlige. I Røsts tilfelle viste det seg for ekspempel at det var en stor misnøye omkring skulpturens avsidesliggende plassering, men dette faktum hadde likevel ikke sammenheng med hva folket mente om skulpturen og prosjektet i seg selv. Her var flertallet fornøyd.

Med tanke på at medbestemmelsesfaktoren ikke hadde innvirkning på resepsjonen, ser det ut til at Cruikshanks observasjon om målsettingen definert i et maktforhold ikke har påvirket lokalbefolkningens holdninger omkring SN.

19. I hvilke grad har Skulpturlandskap Nordland og Fotefar mot Nord nådd egne målsettinger rettet mot lokalbefolkningen?

Svaret på *I hvilken grad har prosjektene skulpturlandskap Nordland og Fotefar mot nord nådd satte målsettinger rettet mot lokalbefolkningen?* må som følge av gjennomgangen bli flerdelt, da måloppnåelsen varierer mellom de ulike prosjektene og kommunene. I hovedsak har FmN nådd flere av sine satte målsettinger, da respondentene både hevder å ha lært mer av prosjektet, samtidig som de føler en sterkere identitet for kulturminnet. På en annen side var det betydelig færre som kjente til prosjektet, og det kommer også dårligere ut med tanke på turistnæringen. Hvor vellykket et prosjekt som fåtallet kjenner til er, kan det dermed stilles spørsmålsteget ved.

Tabellene henvist til i kapittel V viser jevnt over en større positiv prosentandel for FmN en for SN, og det ser ut til at respondentene stiller seg mer positivt til sitt kulturminne og FmN enn hva de gjør til sin skulptur og SN. Unntaket er Rana, her stiller respondentene seg mer positivt til SN en hva de gjør til FmN. Tallene er likevel relativt høye også for FmN-prosjektet. Totalt har SN hatt høyest grad av måloppnåelse i Rana kommune, mens FmN har hatt høyest måloppnåelse i Røst kommune, tett etterfulgt av Rana. Hamarøy kommune kommer altså dårligst ut i begge prosjektene.

Resultatet fra spørreundersøkelsen viser en oppgang i positive holdninger sammenlignet med mediedebatten rundt SN, alle kommunene får nå flere positive tilbakemeldinger rundt skulpturen og prosjektet. Hendelsesforløpet ser dermed ut til å være i tråd med fagpanelets antagelser om at lokalbefolkningen gradvis ville lære seg å akseptere og like skulpturene.

19.1 Innvirkende faktorer

Grad av måloppnåelse kan se ut til å ha sammenheng med lokalbefolkningens øvrige holdninger omkring prosjektene. Et eksempel er respondentenes oppfattelse av estetikk. I Rana var for eksempel hele 87 % fornøyde med sin skulptur i SN. Som nevnt i forrige kapittel mente også det store flertall av Ranas respondenter at kunst måtte være vakkert å se på. Videre sa nærmere 90 % seg enig i at *Havmannen* var vakker.

I Hamarøy kommune, hvor prosjektene oppnådde lavest grad av måloppnåelse, likte kun 17 % skulpturen i sin helhet. 73 % mente at kunst måtte være vakker å se på, men kun et fåtall oppfattet *Stella Maris* som vakker. For Røsts del lå tallet for fornøyde respondenter på 40 %. 74 % mente kunst måtte være vakker å se på, mens 83 % mente *Il Nido* var vakker. Det kan fra eksemplet se ut som resepsjonen er i tråd med skulpturens innfrielse til respondentens egne forventninger. Mener en eksempelvis at kunst generelt bør være vakker å se på, vil en være mindre positiv til kunst en ikke ser på som vakker. Dette kan være tilfellet for Hamarøy kommune da de som var lite fornøyd med skulpturen, samtidig mente skulpturen var ”stygg”.

Eksemplet kan utvides ytterligere, og i flere tilfeller viser det seg at de som stiller seg helhetlig negativ til kommunens delprosjekter, samtidig stiller seg negativ til en rekke andre faktorer. Ofte mener respondentene som er negative til prosjektene, også at kulturminnet/ skulpturen er bortkastede penger; den er stygg, kulturminnet var feil valg, prosjektet er en skam osv.¹⁵²

¹⁵² Et klart unntak var Røst og respondentenes misnøye med *Il Nidos* plassering. Dette hadde som nevnt ikke sammenheng med de samme respondentenes syn på skulpturen og det helhetlige prosjektet.

20. Konklusjon

Avgjørelser som ble tatt i arbeidet med overstående forskningsspørsmål og undersøkelse var på gitt tidspunkt tatt etter beste evne. Likevel kan det i et retrospektivt lys spørres om forskningsspørsmålet i oppgaven besvares på grunnlag av et for tynt materiale. En idé kunne for eksempel være å supplere den kvantitative informasjonen fra lokalbefolkningen med kvalitative dybdeintervju. Informasjonen som hadde kommet frem her kunne videre sees i lys av resultatet for spørreundersøkelsen. Hadde resultatene fra de to ulike innsamlingsmetodene videre vist seg å være sammenfallende, ville også eget svar på forskningsspørsmål ha større tyngde.

Den oppmerksomme leser vil gjennom oppgaven ha oppdaget at lokalbefolkningens kulturelle kapital aldri ble sett i lys av deres øvrige holdninger til SN og FmN, slik som jeg innledningsvis la opp til. Dette skyldes en manglende sammenheng mellom respondentenes holdninger og deres utdannelse, eller yrkesstatus, og undersøkelsen ga dermed ingenting å rapportere om. Egne funn er på denne måten ulikt fra Bourdieus, og selv om jeg ikke kan presisere nok at egen undersøkelse på langt nær er like omfattende som hans, motsvarer resultatet mine opprinnelige forventninger.

Det som svarer til egne forventninger er lokalbefolkningens positive holdninger til FmN, og kulturminnenes identitetsskapende verdi. Likevel er det viktig å ta med i betraktning, som nevnt tidligere, at den lave svarfrekvensen kan gjøre resultatet mindre holdbart. Lokalbefolkningens kjennskap til SN er i samsvar med mitt eget inntrykk, da jeg av mediedebatten så at prosjektet engasjerte. Forskjellen mellom holdninger omkring SN kommunene imellom står også i stor grad i samsvar til hva jeg hadde forventet, men *Havmannens* voldsomme popularitet var likevel overaskende.

Helhetlig ser jeg på egen forskning som vellykket, da den har ført frem til besvarelse av de opprinnelige forskningsspørsmål, og på tross av lav svarfrekvens mener jeg resultatet har noe for seg.

Kilder

Upublisert material

Nordland Fylkeskomme

Fotefar mot nord. Delprosjekt i Nordland, mars 1994. Sakspapirer i forbindelse med Røst, Rana og Hamarøy kommune.

Høgskolen i Tromsø

Øystein Cruikshank: Upubliserte notater fra påbegynt Dr.art-avhandling.

I forfatters eie

Datafil med matriser av spørreundersøkelse.

Returnerte spørreundersøkelser.

Båndprotokoll fra Personlig intervju med Maaretta Jaukkuri. 10 feb.2009.

Internettkilder

Destinasjon Lofoten. Publiseringsløsning levert av WISE Online Services.

<http://www.lofoten.info/>

Sjekknet 22.05.2011.

Helgeland reiseliv.

<http://www.arctic-circle.no/>

Sjekknet 22.05.2011.

Fotefar mot nord. Nordland Fylkeskommune, Kulturetaten.

<http://fotefar.no/artikkel.aspx?Mid1=2982&AId=9886>

Sjekknet 22.05.2011.

Reiseliv i Hamsuns rike. Webdesign av Rød Tråd Reklamebyrå, Siteman CMS.

<http://www.hamsuns-rike.no/>

Sjekknet 22.05.2011.

Skulpturlandskap Nordland. Nordlands fylkeskommune, Kulturetaten.

<http://www.skulpturlandskap.no/Skulpturlandskap/>

Sjekknet 22.05.2011.

Statistisk Sentralbyrå. Statistisk Sentralbyrå: 2011.

Detaljer for Røst, Rana og Hamarøy kommune.

<http://www.ssb.no/kommuner/>

Sjekket 22.05.2011.

Visit Nordland/ Nordland Reiseliv AS. NordNorsk Reiseliv AS. WISE Publisher.

<http://www.visitnordland.no/sok.php?wp=1&FreeText=fjell&tellusid=406011&lang=no>

Sjekket 22.05.2011.

Avisartikler

Aftenposten

30.03.03. Redaksjonelt innlegg.

Avisa nordland

24.05.2003: "En strøm av hefter"

<http://www.an.no/kultur/article676109.ece>

30.05.2003: "Skulle aldri vært utgitt". Leserinnlegg.

<http://www.an.no/kultur/article679420.ece>

Fremover,

11.08.94 .Leserinnlegg

Lofotposten

08.05.91:Karl Erik Harr "Skulpturer i Nordland - en miljøkatastrofe". Leserinnlegg.

Magasinet i Dagbladet.

29.03.2003. Redaksjonelt innlegg.

Nordlandsposten

15.01.93: Engegård Gunnar. "Skulptur av Steinar Christensen i Skutvik". Redaksjonelt innlegg.

15.01.93: Gunnar Engegård, "Skulptur av Steinar Christensen i Skutvik?" Redaksjonelt innlegg.

28.01.93: "Kultursatsing i Hamarøy". Redaksjonelt innlegg.

03.03.93: Schønning, Agnes. "Skulptur-kultur Hamarøy". Redaksjonelt innlegg.

03.03.93: Nerbøvik, Lars. "Skulptur med bismak". Leserinnlegg.

06.03.93: Olsen, Øyvind A. "Hamarøy får skulptur". Redaksjonelt innlegg.
30.07.93: "Hamarøy venter på lovlighetskontroll". Redaksjonelt innlegg.
27.08.93: "Ulovlig finansiering" Redaksjonelt innlegg.
13.04.94: Engengård, Gunnar. "Stella Maris i Skutvik". Leserinnlegg.
09.08.94: Knut Folkestad, Olsen A, Øyvind, "Skulpturåpning ut mot storhavet"
Redaksjonelt innlegg.

Rana Blad

31.07.92: "10 meter jernmann til Rana" Redaksjonelt innlegg.
21.09.92: "Steinkoloss til forargelse" Leserinnlegg.
10.11.92: "Stålskulptur knytter Mo i Rana til Sjøen" Redaksjonelt innlegg.
18.01.93: "Kultur på avveier". Leserinnlegg
18.09.93: "Stopp tullet". Leserinnlegg
23.09.93: Andreassen Ingeborg. "Havmannen i høye bølger". Redaksjonelt innlegg.
31.12.93: Leserinnlegg
08.05.95: Leserinnlegg
12.05.95: "Ode til havmannen". Leserinnlegg.
19.05.95: Leserinnlegg
11.09.95: "Skulptur nr. 26" Redaksjonelt innlegg.
11.12.95: "Havmannens juleønske!" Leserinnlegg.
01.03.96: Leserinnlegg

Nordlys

04.04.2003: Leserinnlegg
05.04.2003: Leserinnlegg
11.06.2003: Leserinnlegg

Publisert litteratur

Andreassen, R. L. "Verdens største friluftsmuseum: Fotefar mot nord" i *Ottar* nr. 3.
Tromsø museum, universitetet i Tromsø:1997.

Bourdieu, Pierre. *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*.
Oslo: Pax Forlag A/S. 1995.

Betrakterens øye: Skulpturlandskap Nordland. Dokumentarfilm.
Sortland: Ramålys AS og Videoest Srl, Trieste. 2006.

Eriksen, Thomas Hylland. Kap 3: "Identitet" i *Flerkulturell forståelse*. 2 utg.
Red. Eriksen, Thomas H. Oslo: Universitetsforlaget. 2007.

- Eisenhardt, K.M. *Building Theories from Case-Study Research*. us: Academy of Management review. 1979. 532-550.
- Flor, Harald. ”Landemerker med mening”. I *Vi ser på kunst*, Tidsskrift for norske kunstforeninger nr.1. 1997.
- Forprosjekt: *Skulpturlandskap Nordland – Artscape Nordland*.
Bodø: Nordland Fylkeskommune. April 1990.
- Godø, Randi E. V.: *Kunst, natur og betrakter: En undersøkelse av Inghild Karlsens skulptur ”Etterbilder”*. Hovedoppgave i kunsthistorie.
Universitetet i Bergen: 2000.
- Grepstad Ottar, Kirsti Mathilde Thorheim: *Fotefar mot nord: En kulturhistorisk reise i Nord-Norge og Namdalen*. Oslo: Forlaget Press, 2003.
- Griffith, Arthur. *Spss for dummies*.2.utg. u.s: Hoboken, N.J. 2010.
- Hauan, M ”Fotefar mot nord: Kulturminnevernets fotfeste i folkets røtter?” I *Historien in på livet: Diskussjoner om kulturarv og minnespolitik*, red. av, Eriksen, A, J. Garnert & T. Selberg. Lund: Nordic Academic Press. 2002. 130.
- Hauge, Åshild Lappegard. ” Identitet og sted: En sammenligning av tre identitetsteorier” i *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*. Vol 44. nr. 8. us: 2007.
http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=28415&a=2
- Holm, Mathilde K.: *Det demokratiske kulturprosjekt: En lesning av Skulpturlandskap Nordland som kulturell formidlingsprosess*. Hovedoppgave i massekommunikasjon, Universitetet i Bergen: 1996.
- Høydalsnes, Eli: *Møte mellom tid og sted. Bilder av Nord-Norge*.
Dr. artes-avhandling. Institutt for kunsthistorie. Universitetet i Tromsø: 1999.
- Indregard, Mari, *Skulpturlandskap Nordland- Steds spesifikk Kunst? En analyse av utvalgte skulpturer*. Masteroppgave i kunsthistorie. Universitetet i Oslo: 2006.
<http://www.duo.uio.no/sok/work.html?WORKID=40544>
- Jaukkuri, Maaretta. (red). *Skulpturlandskap Nordland*.
Oslo: Forlaget Press. 2001.

- Jensen, Bernard Eric. *Kulturarv: Et identitetspolitisk konfliktfelt*.
Kjøbenhavn: Gads Forlag. 2008.
- Johnson, Trine (Dokumentasjonsansvarlig). *Tilstandsrapport "Fotefar mot nord" i Nordland*. Nordland Fylkeskommune: 2010.
http://innsyn.ekommune.no/innsyn_nordland_politisk/wfdocument.aspx?journalp_ostid=2009035430&dokid=98890&versjon=1&variant=A&
- Knutsen, Nils. *Hamsuns Hamarøy: Wandering along overgrown paths*. Fotefar mot nord hefte for Hamarøy kommune. Bodø: 1998. 20.
- Kyrkje-og undervisningsdepartementet, *Kulturpolitikk for 1980åra*.
Stortingsmelding nr 23, 1981-82. Oslo: KUD 1981.
- Kyrkje-og undervisningsdepartementet, *Ny kulturpolitikk*.
Stortingsmelding nr 52. Oslo: KUD. 1974.
- Lund, Birgit. *Formidling og kulturminnevern: En studie av fire prosjekter i Andøy kommune*. Mastergradsavhandling i arkeologi. Universitetet i Tromsø: 2006.
<http://www.ub.uit.no/munin/handle/10037/1362>
- Lydersen, Kari: *Postmodernisme og naturromantiske ideer. En analyse av fire utvalgte verk i Skulpturlandskap Nordland*. Hovedoppgave i kunsthistorie, Universitetet i Tromsø: 2002.
- Mordal, Tove L. *Som man spør far man svar: Arbeid med survey-opplegg*
Stavanger: Universitetsforlaget, 2000.
- Nilsen, Gørill. *Brytninger mellom lokal og akademisk kulturminnekunnskap: En analyse av fortidsforestillinger i Nord-Troms og Lofoten*.
Dr.artes-avhandling SV-fak. Universitetet i Tromsø: 2003
<http://www.ub.uit.no/munin/handle/10037/476>
- Nielsen, Liv merethe (red.) *Til minne om Øystein Cruikshank: Kunst, engasjement og frosne tær*. med bidrag av Opstad, Kari og Norum, Ragnar.
Tromsø: Eureka forlag. 2006..
- Ringdal, Kristen *Enhet og mangfold: Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. 2utgave. Bergen: Fagbokforlaget 2009.

- Brit Solli. "Refleksjoner omkring bruk av fortid og kulturminner i identitetsskaping", i *Fortidsforestillinger: Bruk og misbruk av nordnorsk historie*. Red: Bård A Berg. Einar Niemi. Rapport 27. Nordnorsk historieseminar. Skriftserie for institutt for historie. nr 4. Universitetet i Tromsø: 2002.
- Solli, Jørn. Hilde Roland, Arna Haga, Ruth Tove Trong. *Umbukta Fjellstue: Samlingspunkt i grenseland*. Fotefar mot Nord hefte for Rana kommune. Bodø: 2000
- Sæther, Julie. *På sporet av de nordnorske fotefar: En studie av kulturminneprosjektet Fotefar mot nord*. Hovedfagsoppgave i arkeologi. Universitetet i Tromsø: 2004
- Sæther Oddrun. "Samtidskunst i nordlandske landskaper: Et umulig møte" I, *Om kunst, kunstinstitusjon og kunstforståelse*, Red av Dag Sveen. Oslo: Pax forlag 1995.
- Tordsson, Bjørn. *Landskap, kulturminner og den vanskelige identiteten: På leting etter en teori om kulturlandskapets betydning og verdi for besøkende*. Arbeidsrapport nr. 6. Telemarksforskning i Bø: 1997.
- Vaa, Aaslaug: *Hode på Eggum: Hendelse, minne, refleksjon*. Hovedoppgave i kunsthistorie. Universitetet i Bergen: 1998
- Wågø, Solvår "Fotefar mot nord: En veiviser til kulturminner i Nord Norge Namndalen gjennom 10.000år, I *Nordnorsk Magasin*, 17 årgang, nr 8 1994.

Skjemaoversikt over forskningsspørsmål

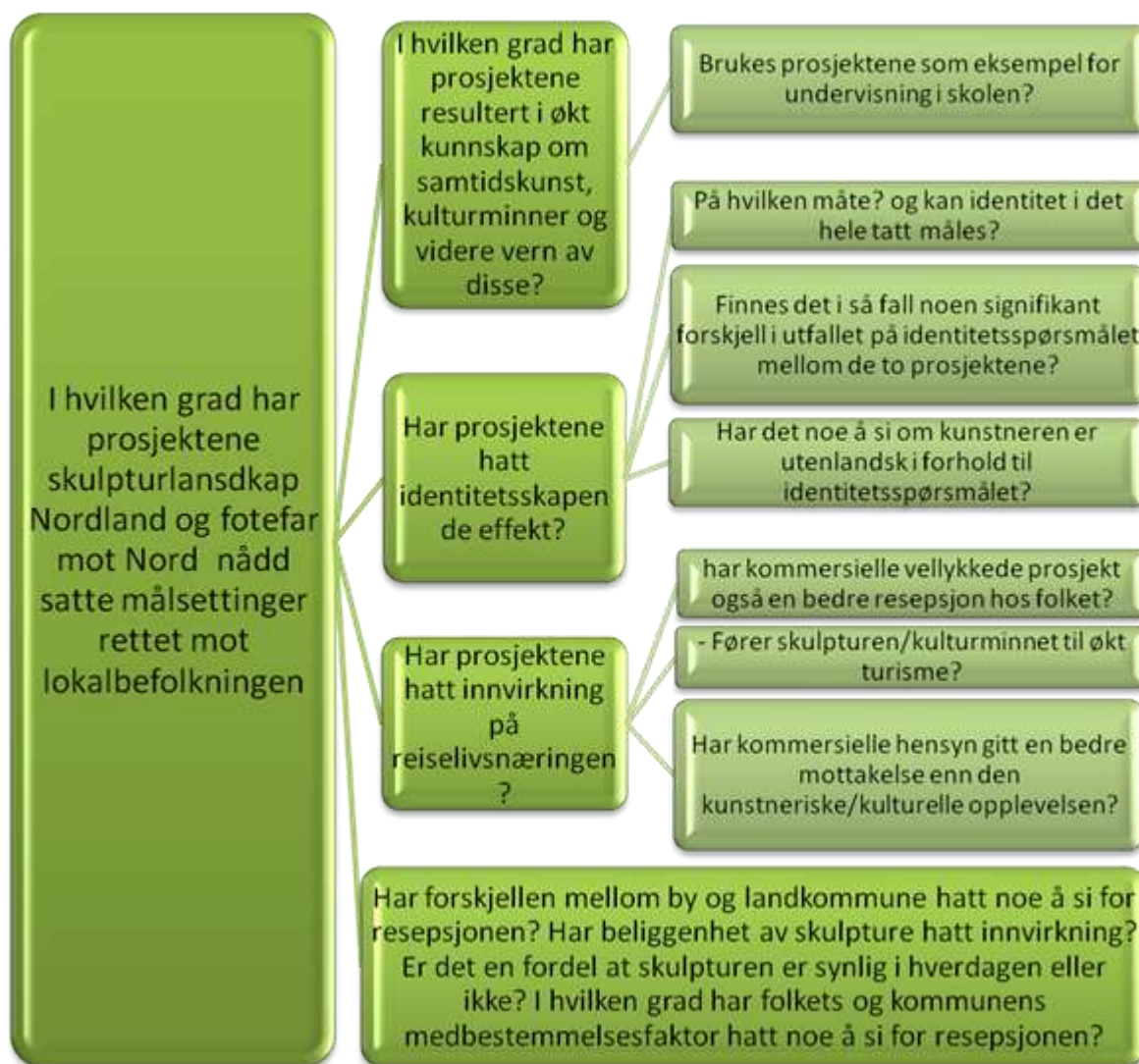

Fig. 1

Øverst fra venstre, bilde 1: Umbukta fjellstue pr. 2008. 2: Svenske fjell bønder på vei til Norge. Foto H Zetterberg 1909.
Nederst fra venstre, bilde 3: En dag i vilt bua hos Meyer. Foto Barbara Baarsen, tilhører Rana museum fotosamling.
4: Okstindan. Grenseland mellom Norge og Sverige. Foto Jan Svendsen.

(Fotoillustrasjoner hentet fra *Fotefar mot Nord*: <http://www.nfk.no/artikkel.aspx?Mid1=0&Aid=10115&Back=1>)

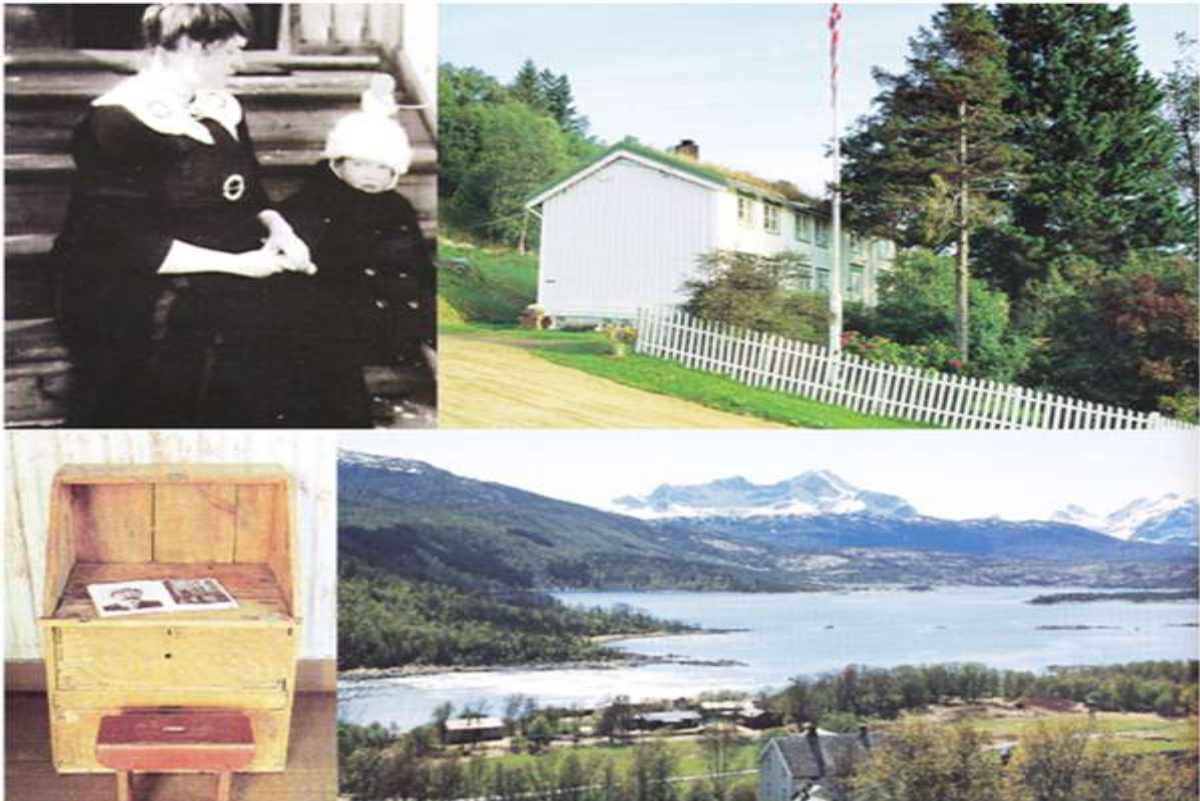
Fig.2

Havmannen sett fra forskjellige vinkler. På bilde 2, godt synlig fra sentrum på Mo. Foto: Vegar Moen

(Foto fra Skulpturlandskap Nordlands hjemmeside: <http://www.skulpturlandskap.no/>)

Fig.3

Øverst fra høyre, bilde 1: Hamsunds kone Marie Hamsund med sønnen Tore. Tatt på trappa på Skogheim, Hamsunds gård i på Hamarøy. Foto: Norsk Folkemuseum. Bilde 2: Knut Hamsunds barndomshjem. Foto: Tohny Winterthun Bilde 3: Knuts skrivepult. Bilde 4: Oversiktsbilde over Presteid og Glimma. Foto Bjørn Erik Olsen.

(Fotoillustrasjoner hentet fra *Fotefar mot Nord*: <http://www.nfk.no/artikkel.aspx?Mid1=0&AId=10115&Back=1>)

Fig.4

Stella maris med sin beliggenhet i flomålet i Skutvik. Foto: Vegar Moen

(Foto fra Skulpturlandskap Nordlands hjemmeside: <http://www.skulpturlandskap.no/>)

Fig.5

Øverst fra venstre: Bilde 1, Querinis ferd før forliset. Bilde 2: "Stormen" av Francesco Guardì brukes som illustrasjon for Røsts kulturminne. Nederst fra venstre, bilde 3: Avdukingen av Querinimonumentet på Sandøya, juli 1932. Foto, privat ele. Bilde 4: Sandøya. I følge tradisjonen var det her Querini strandet. Foto Helge A. Wold

(Fotoillustrasjoner hentet fra *Fotefar mot Nord*: <http://www.nfk.no/artikkel.aspx?Mid1=0&Aid=10115&Back=1>)

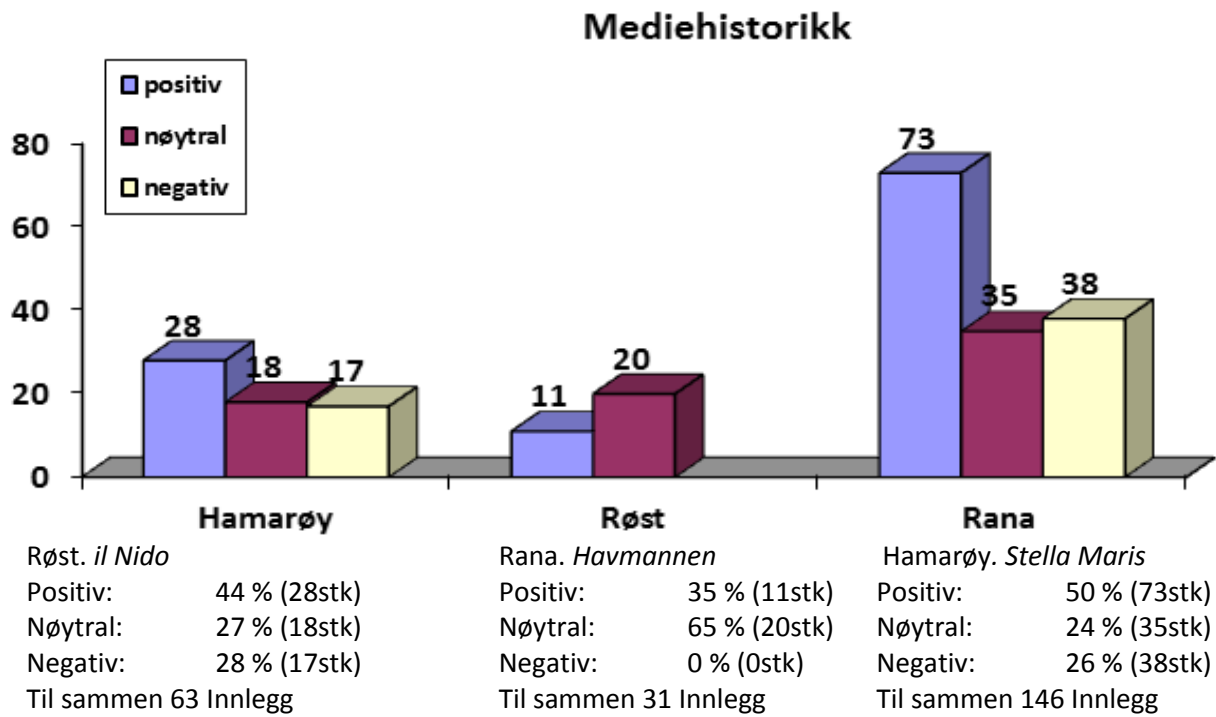
Fig. 6

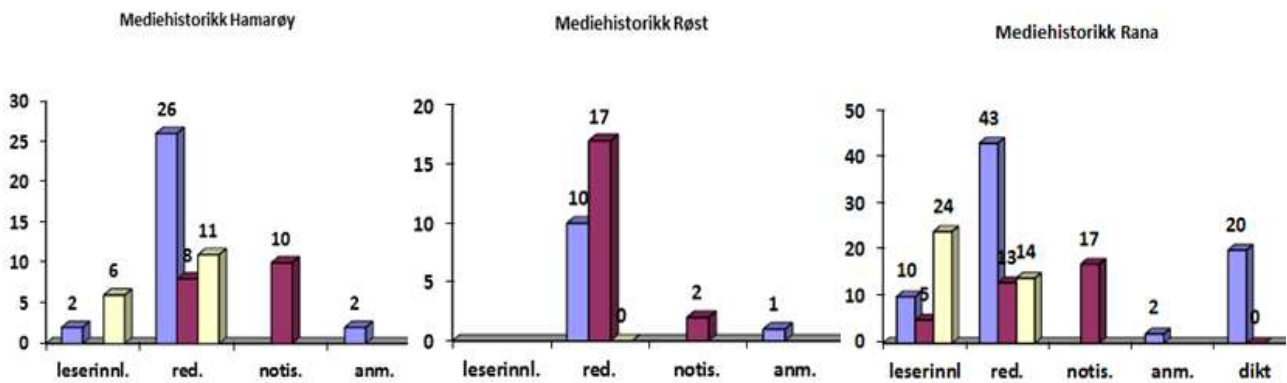
Il Nido på Vedøya. Foto: Vegar Moen

(Foto fra Skulpturlandskap Nordlands hjemmeside: <http://www.skulpturlandskap.no/>)

Søylediagram 1.

Søylediagram 2.

Spørreundersøkelse om lokalbefolkningens forhold til hjemkommunens bidrag i prosjektene; Fotefar mot Nord og Skulpturlandskap Nordland

Bakgrunnsvariabler- Forteller noe om deg/hvem du er

- 1. Kjønn** Mann 15-25
 35- 45 65-75
 Kvinne 25-35 45-65 75 +

- 3. I hvilke av disse kommunene er du fastboende?** **4. hvor mange år har du bodd i kommunen?**
 Røst Kommune under et år 10-30 år
 Rana Kommune 1-5 år 30-50 år
 Hamarøy Kommune 5-10 år Hele livet

De neste spørsmålene omhandler utdanning og jobb. Her ønskes informasjon om din, din ektefelles/partners/samboers utdanning og den av dine foreldre som har høyest utdanning. Om du ikke har ektefelle/partner/samboer lar du denne rubrikken stå blank.

5. Høyeste fullførte utdanning	Din	Ektefelles/partners/samboer	Foreldre med høyeste utdanning
7-årig folkeskole eller kortere	1. ☐	1. ☐	1. ☐
Framhaldsskole eller fortsettelsesskole	2. ☐	2. ☐	2. ☐
9-eller 10-årig grunnskole	3. ☐	3. ☐	3. ☐
Realskole eller middelskole	4. ☐	4. ☐	4. ☐
3-årig videregående med studiekompetanse	5. ☐	5. ☐	5. ☐
Fagbrev	6. ☐	6. ☐	6. ☐
Utdanning ved universitet eller høyskole med 1-4års varighet.....	7. ☐	7. ☐	7. ☐
Utdanning ved høyskole eller universitet med... Mer enn 4års varighet.....	8. ☐	8. ☐	8. ☐

6. Nåværende livssituasjon med henhold til yrkesstatus?	Din	Ektefelles/partners/samboer
Yrkesaktiv	1. ☐	1. ☐
Skoleelev/student	2. ☐	2. ☐
Alders-og førtidspensjonist	3. ☐	3. ☐
Husmor/husfar uten noen form for pensjon	4. ☐	4. ☐
Arbeidsledig	5. ☐	5. ☐

Partipolitisk sympati. Sett bare et kryss

7. Hvilket parti ville du stemt på hvis det var stortingsvalg i morgen?

- Kristelig folkeparti Senterpartiet Arbeiderpartiet Venstre Høyre
 Sosialistisk venstreparti Fremskrittspartiet Rød valgallianse Kystpartiet Ville ikke stemme
 Andre. Hvilket?.....

8. Billedkunst. Kryss av i hvilken grad du er enig/uenig i påstandene.

	Helt uenig	Uenig	Enig	Helt Enig
1. Abstrakt Kunst (kunst som ikke ligner på virkeligheten) interesserer meg like mye som figurativ kunst (som ligner på virkeligheten)	1. ☐	☐	☐	☐
2. Moderne kunst er bare tull. Et barn kan jo gjøre det	2. ☐	☐	☐	☐
3. Jeg trenger ikke vite hvem som har laget et verk for å sette pris på det.....	3. ☐	☐	☐	☐

4. Jeg må gjenkjenne noe i et kunstverk for å like det	4.	☐	☐	☐	☐
5. Jeg setter mer pris på et kunstverk dersom jeg vet noe om det	5.	☐	☐	☐	☐
6. Kunst må ha et budskap jeg forstår	6.	☐	☐	☐	☐
7. Kunst må være vakker å se på	7.	☐	☐	☐	☐

9. Følgende utsagn uttrykker synspunkter på skulpturer. Merk av et svar i hver linje for din mening.

	Helt uenig	Uenig	Enig	Helt Enig	Vet ikke
1. Skulpturer bør forestille noe konkret	1.	☐	☐	☐	☐
2. Skulpturer bør være plassert sentralt, hvor mennesker ferdes	2.	☐	☐	☐	☐
3. Skulpturer bør gi meg gjenkjennelse eller assosiasjoner	3.	☐	☐	☐	☐
4. En vakker form er viktigst	4.	☐	☐	☐	☐
5. Skulpturer bør fremheve landskapet og omgivelsene	5.	☐	☐	☐	☐
6. Skulpturer bør lages av tidløse materialer som granitt og bronse	6.	☐	☐	☐	☐
7. Skulpturer bør være mangetydige og skape undring	7.	☐	☐	☐	☐
8. Skulpturer må kunne forstås av alle	8.	☐	☐	☐	☐
9. Skulpturer skal bare oppleves	9.	☐	☐	☐	☐
10. Det er viktig å ha forkunnskaper for å forstå og oppleve skulpturer	10.	☐	☐	☐	☐

10. Nedenfor følger en liste med billedkunstnere. Kryss av for den du liker best. Sett bare et kryss.

Karl Eirik Harr	☐	Odd Nerderum	☐
Jackson Pollock	☐	Edvard Munch	☐
Joseph Beys	☐	Christian Krogh	☐
Leonardo Da Vinci	☐	Harald Bødøgaard	☐
Gunnar Berg	☐	Kjenner ingen av dem	☐
Vincent van Gogh	☐	Andre:.....	

11. De neste spørsmålene skal kartlegge ditt forhold til Skulpturlandskap Nordland. Skulpturlandskap Nordland består av 33 skulpturer i Nordland og en skulptur i Troms. Prosjektet startet i 1992 og ble foreløpig fullført i 1998.

1. Kjenner du til prosjektet Skulpturlandskap Nordland?

- Ja Nei

Hvis du ikke kjenner til prosjektet kan du gå direkte til spørsmål 17.

2. Er du positiv eller negativ til Skulpturlandskap Nordland?

- Positiv Nøytral Negativ

3. Kjenner du til din hjemkommunes skulptur i prosjektet?

- Ja Nei

Hvis Nei, gå til spørsmål 17.

4. Hvis ja, er du positiv eller negativ til din kommunes bidrag i Skulpturlandskap Nordland?

- Positiv Nøytral Negativ

12. Nedenfor stilles noen spørsmål om ditt forhold til skulpturen, merk av et kryss på hver linje

	Helt uenig	Uenig	Enig	Helt Enig	vet ikke
1. Skulpturen kan betegnes som kunst	1.	☐	☐	☐	☐
2. Skulpturen er vakker	2.	☐	☐	☐	☐
3. Jeg er fornøyd med plasseringen av skulpturen	3.	☐	☐	☐	☐

Uavhengig av hva du svarte på siste spørsmål, hvor synes du den absolutt ideelle plasseringen av skulpturen ville være?

4. Alt i alt, hvor godt liker du skulpturen?

- I svært liten grad i liten grad i middels grad i høy grad I svært høy grad

13. Nedenfor skisseres noen ferdige utsagn om læringsutbytte. På hvert spørsmål krysser du av i en av boksene, alt etter hvilken grad du er enig eller uenig

	Helt uenig	Uenig	Enig	Helt Enig	vet ikke
1. Skulpturen har lært meg mer om samtidskunst	1. ☐	☐	☐	☐	☐
2. Jeg har større forståelse for samtidskunst nå, en jeg hadde før skulpturen kom	2. ☐	☐	☐	☐	☐
3. Jeg har lært mer om skulpturer generelt	3. ☐	☐	☐	☐	☐
4. Jeg tror skulpturen er til hjelp og står som et godt eksempel når det skal læres om samtidskunst i skolen	4. ☐	☐	☐	☐	☐

14. Nedenfor stilles det noen spørsmål omkring identitet. Her er det stedsidentitet og kulturell/sosial identitet som måles. Et eksempel på stedsidentitet kan være at en identifiserer steder gjennom severdigheter eller spesielle fenomener på stedet. Eksempelvis kan en identifisere Trondheim som byen til Nidarosdomen, studentenes by, byen som huser kronjuvelene etc. Kulturell/sosial identitet sier noe om identitet innen en gruppe. Norske kan eksempelvis identifisere seg som nordmenn, men om du kommer fra Tromsø og liker fotball kan du også identifisere deg med TIL.

	Helt uenig	Uenig	Enig	Helt Enig	vet ikke
1. Jeg mener at skulpturen er en del av min kommunes identitet	1. ☐	☐	☐	☐	☐
2. Min kommune har finere/bedre skulptur enn andre kommuner	2. ☐	☐	☐	☐	☐
3. Om skulpturen ble fjernet, ville en viktig del av kommunen bli borte	3. ☐	☐	☐	☐	☐
4. Jeg kan identifisere meg selv med skulpturen	4. ☐	☐	☐	☐	☐
5. Jeg tror at folk som er utenfra tenker på skulpturen når de tenker på min kommune	5. ☐	☐	☐	☐	☐
6. Jeg er knyttet til min kommune.	6. ☐	☐	☐	☐	☐
7. Jeg identifiserer meg selv med min kommune	7. ☐	☐	☐	☐	☐
8. Bruk plassen under om du ønsker å si noe annet omkring skulpturen og identitet til din kommune:					

15. Valg av kunstner. Hver kommune som deltok i skulpturlandskap nordland fikk utdelt hver sin kunstner av fylkeskommunen. Kunstneren skulle utforme skulpturen på grunnlag av kommunens egen kultur og særegenhet.

1. Vet du hvilken nasjonalitet kunstneren i din kommune tilhørte?

Ja Nei

2. Sett et kryss på hver linje, i hvilken grad du er enig i påstandene

	Helt uenig	Uenig	Nøytral	Enig	Helt Enig
1. Kunstneren har klart å lage en særegen skulptur for min kommune?	1. ☐	☐	☐	☐	☐
2. At kunstneren er norsk er viktig når det kommer til hans evner til å lage en særegen skulptur for kommunen	2. ☐	☐	☐	☐	☐
3. Nasjonalitet på kunstner har ingen betydning, det er sluttresultatet som er viktig.	3. ☐	☐	☐	☐	☐
4. Kunstneren må ha størst mulig frihet for å få et godt resultat.	4. ☐	☐	☐	☐	☐
5. Kommunen burde bestemme kunstner	5. ☐	☐	☐	☐	☐
6. Valg av kunstner bør gjøres av kompetente personer	6. ☐	☐	☐	☐	☐
7. Kommunen burde bestemme plasseringen av skulpturen	7. ☐	☐	☐	☐	☐

3. Alt i alt, hvor fornøyd er du med din kommunes kunstner i prosjektet?

I svært liten grad i liten grad i middels grad i høy grad I svært høy grad Kjenner ikke til kunstneren

16. Besøk av skulpturen.

1. Har du noen gang besøkt skulpturen?

Ja Nei

2. Hvis ja, hvor ofte har du besøkt den, eller hvor ofte besøker du den?

1 gang 2-10 ganger ukentlig månedli årlig jeg passerer den regelmessig

3. Var du til stede under avdukingen av skulpturen?

Ja Nei

4. Videre følger noen påstander om og omkring skulpturen. Kryss av de som passer for deg.

	Aldri	Sjelden	Noen ganger	ofte	Svært ofte
1. Jeg har tatt med noen for å vise frem skulpturen	1. ☐	☐	☐	☐	☐
2. Jeg har snakket om, eller diskutert skulpturen med noen	2. ☐	☐	☐	☐	☐

5. Kryss av på samme måte som ovenfor

	Helt Uenig	Uenig	Nøytral	Enig	Helt Enig
1. Jeg mener skulpturen er en attraksjon verdt å besøke	1. ☐	☐	☐	☐	☐
2. Jeg synes kommunen er blitt beriket etter skulpturen kom	2. ☐	☐	☐	☐	☐
3. Jeg synes skulpturen er en skam, og den er ikke verdt å besøke verken av lokale eller tilreisende	3. ☐	☐	☐	☐	☐
4. Jeg synes skulpturen er et pengesløseri	4. ☐	☐	☐	☐	☐
5. Jeg tror skulpturen er positivt for turismen i kommunen	5. ☐	☐	☐	☐	☐

Kulturminner og FOTEFAR MOT NORD

De neste spørsmålene omhandler kulturminner. Kulturminner er i kulturminneloven definert som alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til.

17. Kryss av i hvilken grad du er enig eller uenig i påstandene

	Helt uenig	Uenig	Enig	Helt enig
1. Det er viktig å ta vare på kulturminner	1. ☐	☐	☐	☐
2. Kulturminnene er viktige kilder for å vite noe om vår egen fortid	2. ☐	☐	☐	☐
3. Det er bare tull å ta vare på gamle ting, når en i dag kan lage nye og bedre ting	3. ☐	☐	☐	☐
4. Det er viktig at vernede bygg og kulturlandskap ikke kan forandres på, selv om dette resulterer i at en eier ikke kan gjøre som han vil med eiendommen	4. ☐	☐	☐	☐
6. Vakre kulturminner er viktig å ta vare på, mens stygge ikke er det	5. ☐	☐	☐	☐

18. Fotefar mot nord er et kulturminneprosjekt, hvor de 103 nordligste kommunene i landet tar del i prosjektet. Hver kommune, inklusive din, har valgt ut hvert sitt kulturminne som er tilrettelagt i form av en kultursti og promotert gjennom et informasjonshefte utgitt på flere språk.

1. Kjenner du til prosjektet Fotefar mot nord?

Ja Nei

2. Hvis Ja, er du positiv eller negativ til prosjektet?

Positiv	Nøytral	Negativ
☐	☐	☐

3. Kjenner du til din hjemkommunes utvalgte kulturminne i prosjektet?

Ja Nei

Hvis ja, svar på kommende spørsmål, hvis nei, vennligst gå direkte til spørsmål 23.

4. Er du positiv eller negativ til din kommunes valg

Positiv	Nøytral	Negativ
☐	☐	☐

19. De kommende påstandene dreier seg om ditt eget syn på din kommunes utvalgte kulturminne i fotefar mot nord prosjektet, heretter kalt FMN.

	Helt uenig	Uenig	Enig	Helt enig
1. Kulturminnet er viktig å ta vare på	1. ☐	☐	☐	☐
2. Kulturminnet er særegent for min kommune	2. ☐	☐	☐	☐
3. Det var helt riktig å velge nettopp dette kulturminnet som delprosjekt i FMN	3. ☐	☐	☐	☐
4. Jeg er svært fornøyd med prosjektet i sin helhet	4. ☐	☐	☐	☐
5. Det finnes andre kulturminner i min kommune som heller burde vært med i FMN	5. ☐	☐	☐	☐
6. Hvis enig på nr. 5, Hvilke?.....				

20. Læringsutbytte Nedenfor skisseres noen ferdige utsagn. På hvert spørsmål krysser du av i en av boksene, alt etter hvilken grad du er enig eller uenig.

	Helt uenig	Uenig	Enig	Helt enig	Vet ikke
1. Prosjektet FMN har lært meg mer om kulturminner	1. ☐	☐	☐	☐	☐
2. Min kommunes kulturminne i FMN har lært meg mer om kulturminner	2. ☐	☐	☐	☐	☐
3. Jeg har større forståelse for kulturminner og vern av disse nå, en jeg hadde før FMN ble realisert	3. ☐	☐	☐	☐	☐
4. Jeg har lært mer om kulturminner generelt	4. ☐	☐	☐	☐	☐
5. Jeg tror FMN og min kommunes kulturminne er til hjelp og står som et godt eksempel når det skal læres om disse i skolen	5. ☐	☐	☐	☐	☐

21. Identitet Nedenfor står noen påstander omkring identitet på lik linje som ved spørsmål 14. kryss av i hvilken grad du er enig.

	Helt uenig	Uenig	Enig	Helt Enig	vet ikke
1. Jeg mener at kulturminnet er en del av min kommunes identitet	1. ☐	☐	☐	☐	☐
2. Min kommune har finere/bedre kulturminne enn andre kommuner	2. ☐	☐	☐	☐	☐
3. Om kulturminnet ble ødelagt, ville en viktig del av kommunen bli borte	3. ☐	☐	☐	☐	☐
4. Jeg kan identifisere meg selv med kulturminnet	4. ☐	☐	☐	☐	☐
5. Jeg tror at folk som er utenfra tenker på kulturminnet når de tenker på min kommune	5. ☐	☐	☐	☐	☐
6. Bruk plassen her om du ønsker å si noe annet omkring kulturminnet og identitet til din kommune					

22. Besøk av kulturminnet

1. Har du noen gang besøkt kulturminnet?

Ja Nei

2. Hvis ja, hvor ofte har du besøkt det, eller hvor ofte besøker du det?

1 gang 2-10 ganger ukentlig månedlig årlig passerer det regelmessig

3. Var du til stede under markeringsdagen av kulturminnet?

Ja Nei

4. Videre følger noen påstander om og omkring kulturminnet. Kryss av i hvilken grad de passer for deg.

	Aldri	Sjelden	Noen ganger	ofte	Svært ofte
1. Jeg har tatt med noen for å vise frem kulturminnet	1. ☐	☐	☐	☐	☐
2. Jeg har snakket om, eller diskutert kulturminnet med noen	2. ☐	☐	☐	☐	☐

5. Kryss av på samme måte som ovenfor

	Helt uenig	Uenig	Nøytral	Enig	Helt Enig
1. Jeg mener kulturminnet er en attraksjon verdt å besøke	1. ☐	☐	☐	☐	☐
2. Jeg synes kommunen er blitt beriket gjennom at kulturminnet ble promotert	2. ☐	☐	☐	☐	☐
3. Jeg synes kulturminnet er en skam, og det er ikke verdt å besøke verken av lokale eller tilreisende	3. ☐	☐	☐	☐	☐
4. Jeg synes promoteringen, samt de midlene som blir brukt for å realisere prosjektet er pengesløseri.	4. ☐	☐	☐	☐	☐
5. Jeg synes det er fint at det ble brukt penger på kulturminnet for å vise kultur i kommunen	5. ☐	☐	☐	☐	☐
6. Jeg tror kulturminnet er positivt for turismen i kommunen	6. ☐	☐	☐	☐	☐

Helt til slutt kommer et spørsmål om hva du syntes om dette spørreskjemaet. Jeg takker samtidig for at du tok deg tid til å svare på denne spørreundersøkelsen.

23. i hvilken grad synes du dette spørreskjemaet var lett å forstå?

I svært liten grad i liten grad i middels grad i høy grad I svært høy grad

Prosenttabeller

Prosenttabell 1. SN		Rana	Røst	Hamarøy
Skulpturen kan betegnes som kunst	helt uenig	0 %	0 %	6,3 %
	uenig	4.4 %	0 %	9.4 %
	enig	31.1 %	82 %	50 %
	helt enig	62.2 %	17 %	21,9 %
	vet ikke	2.2 %	0 %	12.5 %
Skulpturen er vakker	helt uenig	2.2 %	0 %	9.7 %
	uenig	6.7 %	17.6 %	83.7 %
	enig	33.3 %	64.7 %	32.3 %
	helt enig	55.6 %	17.6 %	9.7 %
	vet ikke	2.2 %	0 %	9.7 %
Jeg er fornøyd med plasseringen av skulpturen	helt uenig	2.2 %	70.6 %	25 %
	uenig	2.2 %	17.6 %	28.1 %
	enig	26.7 %	5.9 %	25 %
	helt enig	66.7 %	5.9 %	15.6 %
	vet ikke	2.2 %	0 %	6.3 %

Prosenttabell 2. SN		Rana	Røst	Hamarøy
Skulpturen har lært meg mer om samtidskunst	helt uenig	17.8%	29.4%	21.9 %
	uenig	35.6%	52.9%	50 %
	enig	31.1%	17.6%	15.6 %
	helt enig	2.2%	.0%	0 %
	vet ikke	13.3%	.0%	12.5 %
Jeg har større forståelse for samtidskunst nå enn jeg hadde før skulpturen kom	helt uenig	23.3%	25.0%	34.4 %
	uenig	30.2%	56.3%	37.5 %
	enig	25.6%	18.8%	12.5 %
	helt enig	7.0%	.0%	0 %
	vet ikke	14.0%	.0%	15.6 %
Jeg har lært mer om skulpturer generelt	helt uenig	15.4%	20.0%	31.3 %
	uenig	46.2%	46.7%	28.1 %
	enig	25.6%	26.7%	31.3 %
	helt enig	5.1%	6.7%	0 %
	vet ikke	7.7%	.0%	9.4 %
Jeg tror skulpturen er til hjelp og står som et godt eksempel når det skal læres	helt uenig	6.7%	31.3%	18.8 %
	uenig	11.1%	12.5%	46.9 %

om samtidskunst i skolen	enig	44.4%	43.8%	18.8 %
	helt enig	26.7%	.0%	6.3 %
	vet ikke	11.1%	12.5%	9.4 %

Prosenttabell. 3 SN		Rana	Røst	Hamarøy
Jeg mener skulpturen er en del av min kommunes identitet	helt uenig	6.7%	25 %	25.0%
	uenig	4.4%	31.3 %	40.6%
	enig	42.2%	37.5 %	25.0%
	helt enig	40.0%	6.3 %	3.1%
	vet ikke	6.7%	0 %	6.3%
Min kommune har finere/bedre skulptur enn andre kommuner	helt uenig	4.4%	6.3 %	25.0%
	uenig	15.6%	25 %	43.8%
	enig	44.4%	25 %	18.8%
	helt enig	20.0%	6.3 %	3.1%
	vet ikke	15.6%	37.5 %	9.4%
Om skulpturen ble fjernet ville en viktig del av kommunen bli borte	helt uenig	.0%	31.3 %	28.1%
	uenig	13.3%	31.3 %	53.1%
	enig	40.0%	12.5 %	9.4%
	helt enig	37.8%	0 %	3.1%
	vet ikke	8.9%	25 %	6.3%
Jeg kan identifisere meg selv med skulpturen	helt uenig	13.6%	37.5 %	43.8%
	uenig	47.7%	50 %	40.6%
	enig	13.6%	6.3 %	6.3%
	helt enig	11.4%	0 %	.0%
	vet ikke	13.6%	6.3 %	9.4%
Jeg tror folk som kommer utenifra tenker på skulpturen når de tenker på min kommune	helt uenig	2.3%	31.3 %	34.4%
	uenig	25.0%	50 %	37.5%
	enig	38.6%	12.5 %	12.5%
	helt enig	9.1%	6.3 %	3.1%
	vet ikke	25.0%	0 %	12.5%
Jeg er knyttet til min kommune	helt uenig	4.5%	6.3 %	.0%
	uenig	6.8%	0 %	9.4%
	enig	47.7%	37.5 %	43.8%
	helt enig	38.6%	43.8 %	43.8%

	vet ikke	2.3%	0 %	3.1%
Jeg identifiserer meg selv med min kommune	helt uenig	4.9%	6.3 %	.0%
	uenig	19.5%	6.3 %	25.9%
	enig	41.5%	43.8%	37.0%
	helt enig	31.7%	25.0%	33.3%
	vet ikke	2.4%	18.8%	3.7%

Prosenttabell. 4 SN		Rana	Røst	Hamarøy
Jeg mener skulpturen er en attraksjon verdt å besøke	helt uenig	.0%	.0%	12.5%
	uenig	.0%	18.8%	21.9%
	nøytral	17.8%	25.0%	31.3%
	enig	51.1%	50.0%	31.3%
	helt enig	31.1%	6.3%	3.1%
Jeg synes kommunen er blitt beriket etter skulpturen kom	helt uenig	.0%	6.3%	15.6%
	uenig	4.4%	37.5%	28.1%
	nøytral	24.4%	18.8%	34.4%
	enig	44.4%	31.3%	15.6%
	helt enig	26.7%	6.3%	6.3%
Jeg synes skulpturen er en skam, og den er ikke verdt å besøke verken av lokale eller tilreisende	helt uenig	75.6%	43.8%	28.1%
	uenig	13.3%	25.0%	21.9%
	nøytral	8.9%	31.3%	31.3%
	enig	2.2%	.0%	12.5%
	helt enig	.0%	.0%	6.3%
Jeg synes skulpturen er et pengesløseri	helt uenig	44.4%	18.8%	15.6%
	uenig	22.2%	12.5%	18.8%
	nøytral	22.2%	43.8%	25.0%
	enig	11.1%	18.8%	31.3%

	helt enig	.0%	6.3%	9.4%
Jeg tror skulpturen er positiv for turismen i kommunen	helt uenig	2.2%	31.3%	12.5%
	uenig	6.7%	12.5%	21.9%
	nøytral	28.9%	25.0%	34.4%
	enig	35.6%	25.0%	25.0%
	helt enig	26.7%	6.3%	6.3%

Prosenttabell. 5. FmN		Rana	Røst	Hamarøy
Kulturminnet er viktig å ta vare på	helt uenig	.0%	.0%	.0%
	uenig	.0%	.0%	.0%
	enig	26.7%	28.6%	53.8%
	helt enig	73.3%	71.4%	46.2%
Kulturminnet er særegent for min kommune	helt uenig	6.7%	.0%	.0%
	uenig	6.7%	14.3%	.0%
	enig	60.0%	57.1%	71.4%
	helt enig	26.7%	28.6%	28.6%
Det var helt riktig å velge nettopp dette kulturminnet som delprosjekt i FmN	helt uenig	.0%	.0%	.0%
	uenig	6.7%	12.5%	14.3%
	enig	60.0%	75.0%	64.3%
	helt enig	33.3%	12.5%	21.4%
Jeg er svært fornøyd med prosjektet i sin helhet	helt uenig	.0%	.0%	.0%
	uenig	7.1%	12.5%	14.3%
	enig	64.3%	87.5%	64.3%
	helt enig	28.6%	.0%	21.4%
Det finnes andre kulturminner i min kommune som heller burde vært med i FmN	helt uenig	8.3%	12.5%	7.1%
	uenig	75.0%	75.0%	64.3%
	enig	16.7%	12.5%	21.4%
	helt enig	.0%	.0%	7.1%

Prosenttabell 6. FmN		Rana	Røst	Hamarøy
FmN har lært meg mer om kulturminner	helt uenig	.0%	.0%	.0%
	uenig	26.7%	37.5%	40.0%
	enig	46.7%	50.0%	46.7%
	helt enig	6.7%	.0%	13.3%
	vet ikke	20.0%	12.5%	.0%
Min kommunes kulturminne i FmN har lært meg mer om kulturminner	helt uenig	.0%	.0%	.0%
	uenig	26.7%	50.0%	35.7%
	enig	40.0%	25.0%	50.0%
	helt enig	13.3%	12.5%	7.1%
	vet ikke	20.0%	12.5%	7.1%
Jeg har større forståelse for kulturminner og vern av disse nå, en før FmN	helt uenig	7.1%	.0%	.0%
	uenig	42.9%	50.0%	42.9%
	enig	21.4%	25.0%	50.0%
	helt enig	14.3%	12.5%	.0%
	vet ikke	14.3%	12.5%	7.1%
Jeg har lært mer om kulturminner generelt	helt uenig	6.7%	.0%	.0%
	uenig	20.0%	37.5%	21.4%
	enig	46.7%	25.0%	64.3%
	helt enig	13.3%	.0%	.0%
	vet ikke	13.3%	37.5%	14.3%
Jeg tror FmN og min kommunes kulturminne er til hjelp for læring i skolen	helt uenig	.0%	.0%	.0%
	uenig	6.7%	25.0%	.0%
	enig	33.3%	25.0%	71.4%
	helt enig	26.7%	12.5%	21.4%
	vet ikke	33.3 %	37.5%	7.1%

Prosenttabell 7. FmN		Rana	Røst	Hamarøy
Jeg mener kulturminnet er en del av min kommunes identitet	helt uenig	.0%	.0%	.0%
	uenig	20.0%	12.5%	7.1%
	enig	33.3%	50.0%	42.9%
	helt enig	46.7%	25.0%	28.6%
	vet ikke	.0%	12.5%	21.4%
Min kommune har finere/bedre kulturminne en andre kommuner	helt uenig	6.7%	25.0%	.0%
	uenig	46.7%	25.0%	42.9%
	enig	26.7%	12.5%	21.4%

	helt enig	.0%	.0%	.0%
	vet ikke	20.0%	37.5%	35.7%
Om kulturminnet skulle bli ødelagt ville en viktig del av kommunen bli borte	helt uenig	.0%	12.5%	.0%
	uenig	20.0%	.0%	14.3%
	enig	26.7%	50.0%	28.6%
	helt enig	46.7%	37.5%	28.6%
	vet ikke	6.7%	.0%	28.6%
Jeg kan identifisere meg med kulturminnet	helt uenig	7.1%	12.5%	7.1%
	uenig	21.4%	25.0%	28.6%
	enig	42.9%	37.5%	28.6%
	helt enig	21.4%	.0%	14.3%
	vet ikke	7.1%	25.0%	21.4%
Jeg tror folk som er utenfra tenker på kulturminnet når de tenker på min kommune	helt uenig	.0%	12.5%	.0%
	uenig	42.9%	37.5%	28.6%
	enig	7.1%	12.5%	21.4%
	helt enig	21.4%	12.5%	21.4%
	vet ikke	28.6%	25.0%	28.6%

Prosenttabell 8. FmN		Rana	Røst	Hamarøy
Jeg mener kulturminnet er en attraksjon verdt å besøke	helt uenig	.0%	.0%	.0%
	uenig	.0%	.0%	7.1%
	nøytral	21.4%	.0%	.0%
	enig	57.1%	62.5%	64.3%
	helt enig	21.4%	37.5%	28.6%
Jeg synes kommunen er blitt beriket gjennom at kulturminnet ble promotert	helt uenig	.0%	.0%	.0%
	uenig	7.1%	.0%	.0%
	nøytral	28.6%	25.0%	21.4%
	enig	35.7%	50.0%	64.3%
	helt enig	28.6%	25.0%	14.3%
Jeg synes kulturminnet er en skam og det er ikke verdt å besøke av lokale eller tilreisende	helt uenig	57.1%	87.5%	71.4%
	uenig	21.4%	12.5%	21.4%
	nøytral	21.4%	.0%	7.1%
	enig	.0%	.0%	.0%
	helt enig	.0%	.0%	.0%
Promoteringen samt pengene som ble brukt på minnet er pengesløseri	helt uenig	42.9%	62.5%	57.1%
	uenig	35.7%	.0%	35.7%
	nøytral	14.3%	25.0%	7.1%
	enig	7.1%	.0%	.0%
	helt enig	.0%	12.5%	.0%

Det er fint at det ble brukt penger på kulturminnet for å vise kultur i kommunen	helt uenig	7.1%	12.5%	.0%
	uenig	28.6%	.0%	.0%
	nøytral	7.1%	.0%	21.4%
	enig	28.6%	62.5%	50.0%
	helt enig	28.6%	25.0%	28.6%
Jeg tror kulturminnet er positivt for turismen i kommunen	helt uenig	.0%	.0%	.0%
	uenig	7.1%	12.5%	.0%
	nøytral	28.6%	.0%	14.3%
	enig	42.9%	75.0%	64.3%
	helt enig	21.4%	12.5%	21.4%